

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 8.9.2022
SWD(2022) 272 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

Granskning av genomförandet av miljöpolitiken 2022

Landsrapport – SVERIGE

Följedokument till

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén

Granskning av genomförandet av miljöpolitiken 2022: Vända utvecklingen genom efterlevnad av miljölagstiftningen

{COM(2022) 438 final} - {SWD(2022) 252 final} - {SWD(2022) 253 final} -
{SWD(2022) 254 final} - {SWD(2022) 255 final} - {SWD(2022) 256 final} -
{SWD(2022) 257 final} - {SWD(2022) 258 final} - {SWD(2022) 259 final} -
{SWD(2022) 260 final} - {SWD(2022) 261 final} - {SWD(2022) 262 final} -
{SWD(2022) 263 final} - {SWD(2022) 264 final} - {SWD(2022) 265 final} -
{SWD(2022) 266 final} - {SWD(2022) 267 final} - {SWD(2022) 268 final} -
{SWD(2022) 269 final} - {SWD(2022) 270 final} - {SWD(2022) 271 final} -
{SWD(2022) 273 final} - {SWD(2022) 274 final} - {SWD(2022) 275 final} -
{SWD(2022) 276 final} - {SWD(2022) 277 final} - {SWD(2022) 278 final}

Denna rapport har skrivits av personalen vid generaldirektoratet för miljö, Europeiska kommissionen. Eventuella synpunkter kan skickas till ENV-EIR@ec.europa.eu.

Mer information om Europeiska unionen finns på internet (<http://europa.eu>).

Fotografier:

För återgivning eller användning av dessa fotografier krävs tillstånd direkt från upphovsrättsinnehavaren.

© Europeiska unionen, 2022

Återgivning är tillåten med angivande av källan.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	3
DEL I: TEMAOMRÅDEN	4
1. CIRKULÄR EKONOMI OCH AVFALLSHANTERING	4
<i>Åtgärder för en cirkulär ekonomi.....</i>	<i>4</i>
<i>Avfallshantering.....</i>	<i>6</i>
2. BIOLOGISK MÅNGFALD OCH NATURKAPITAL.....	8
<i>Naturskydd och naturrestaurering.....</i>	<i>8</i>
Marina ekosystem.....	14
<i>Ekosystembedömningar och ekosystemredovisning.....</i>	<i>15</i>
3. NOLLFÖRORENING	17
<i>Ren luft.....</i>	<i>17</i>
<i>Industriutsläpp</i>	<i>18</i>
<i>Förebyggande av allvarliga industriolyckor – Seveso</i>	<i>20</i>
<i>Buller</i>	<i>22</i>
<i>Vattenkvalitet och vattenförvaltning.....</i>	<i>22</i>
<i>Kemikalier.....</i>	<i>26</i>
4. KLIMATÅTGÄRDER.....	28
<i>De främsta nationella klimatåtgärderna och klimatstrategierna.....</i>	<i>28</i>
<i>Ansvarsfördelning</i>	<i>29</i>
<i>Viktig utveckling inom olika sektorer</i>	<i>30</i>
<i>Användning av auktionsintäkter från EU:s system för handel med utsläppsrätter</i>	<i>31</i>
DEL II: STÖDJANDE REGELVERK: VERKTYG FÖR GENOMFÖRANDE	32
5. FINANSIERING	32
<i>Behoven av miljöinvesteringar i Europeiska unionen.....</i>	<i>32</i>
<i>EU:s miljöstöd 2014–2020.....</i>	<i>33</i>
<i>EU:s miljöstöd 2021–2027.....</i>	<i>35</i>
<i>Nationella utgifter för miljöskydd</i>	<i>37</i>
<i>Gröna budgetverktyg</i>	<i>38</i>
<i>Sammanlagd finansiering jämfört med behoven.....</i>	<i>40</i>
6. MILJÖSTYRNING	41
<i>Information, allmänhetens deltagande och tillgång till rättslig prövning</i>	<i>41</i>
<i>Regelefterlevnad</i>	<i>42</i>
<i>Effektivitet hos miljöförvaltningar</i>	<i>44</i>
<i>Reformer genom kommissionens instrument för tekniskt stöd</i>	<i>45</i>
<i>Taiex peer-to-peer-projekt för granskningen av genomförandet av miljöpolitiken</i>	<i>45</i>

Sammanfattning

De främsta utmaningar som identifierats i samband med tidigare granskningar av genomförandet av EU:s miljöpolitik och miljölagstiftning i Sverige var att

- förbättra den fortsatt ogynnsamma bevarandestatusen för samtliga gräsmarker och många tillhörande arter samt många skogstyper,
- stoppa förlusten av biologisk mångfald,
- göra ytterligare insatser för att uppfylla utsläppsminskningssåtagandena 2020–2029 och åren efter 2030.

När det gäller **naturskydd** har andelen livsmiljöer med dålig eller otillfredsställande bevarandestatus ökat till 77,42 %. Vidare skiljer sig bevarandestatusen åt bland de olika grupperna: av de 33 biogeografiska bedömningarna av de 16 typer av **skogsmiljöer** som skyddas enligt EU:s naturvårdsdirektiv i Sverige har endast 6,06 % gynnsam bevarandestatus. Situationen för de beskogade områden som skyddas enligt naturvårdsdirektiven är allvarlig, i och med att över hälften av bedömningarna visar på dålig bevarandestatus. Licensjakten på varg har genomgått vissa ändringar men är fortfarande en kontroversiell fråga, och förenligheten med habitatdirektivet är föremål för ett överträdelseförfarande.

När det gäller **luftkvalitet** har utsläppen av de viktigaste luftföroreningarna minskat kraftigt i Sverige under de senaste åren. Överskridna gränsvärden för PM₁₀ konstateras dock fortfarande, vilket visar att ytterligare insatser krävs på detta område. Sverige planerar att fullgöra utsläppsminskningssåtagandena för de flesta luftföroreningar som omfattas av direktivet 2020–2029 och för svaveldioxid (SO₂), lättflyktiga organiska ämnen utom metan (NMVOC) samt fina partiklar (PM_{2,5}) från och med 2030. Prognoserna visar dock inte på ett fullgörande av utsläppsminskningssåtagandet för kväveoxider (NO_x) från och med 2030 eller perioden 2020–2029 eller när det gäller minskningssåtagandena för ammoniak (NH₃) efter 2030.

När det gäller **avfallshantering** anses Sverige inte löpa risk att misslyckas med att nå EU:s mål för materialåtervinning. Sveriges återvinningsgrad för kommunalt avfall har dock stagnerat under det senaste årtiondet, och den cirkulära (sekundära) användningen av material ligger långt under EU:s genomsnitt. Det krävs i synnerhet åtgärder för att minska förbränningen (med energiåtervinning) av kommunalt avfall, vilket fortfarande är den dominerande formen av avfallsbehandling.

Sveriges prestationer vad gäller **miljöinnovationer** är utomordentliga. Landet har ett välutvecklat ekosystem för miljöinnovationer, som stimuleras av regeringens politik och drar nytta av det relativt stora antalet inhemska investerare i ren teknik.

Finansiering från EU utgör fortsättningsvis ett betydande stöd till genomförandet av miljöpolitiken. Sverige kommer att få 1,92 miljarder från sammanhållningspolitiken (Eruf och ESF) och 1,06 miljarder euro från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) 2021–2027. Landets totala investeringar i miljöskydd stod för 0,53 % av BNP 2014–2020 (EU:s genomsnitt: 0,7 %). De sammanlagda behoven av miljöinvesteringar under den kommande perioden förväntas ligga på minst 0,61 % av Sveriges BNP årligen, vilket visar på ett potentiellt investeringsgap på miljöområdet på över 0,08 % av BNP jämfört med grundläggande finansieringsnivåer. Det ska hanteras genom att fokusera på landets prioriteringar när det gäller att genomföra miljöpolitiken.

Del I: Temaområden

1. Cirkulär ekonomi och avfallshantering

Åtgärder för en cirkulär ekonomi

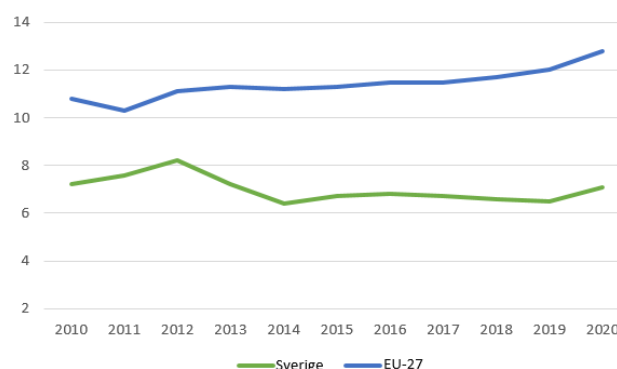
Den nya handlingsplanen för den cirkulära ekonomin som antogs i mars 2020 är en av grundstenarna i den europeiska gröna given. Om EU ställer om till en cirkulär ekonomi minskas trycket på naturresurserna, och hållbar tillväxt och sysselsättning skapas. Det är också en förutsättning för att EU ska nå sitt klimatneutralitetsmål för 2050 och stoppa förlusten av biologisk mångfald. I handlingsplanen beskrivs initiativ längs hela livscykeln för produkter med målet att minska EU:s konsumtionsavtryck och fram till 2030 fördubbla den cirkulära materialanvändningen i EU. Handlingsplanen behandlar produktdesign, främjar den cirkulära ekonomins processer, uppmuntrar hållbar konsumtion och syftar till att säkerställa att avfall förebyggs och att de resurser som används behålls i EU:s ekonomi så länge som möjligt.

Cirkulär materialanvändning, även kallat cirkularitetsnivå, definieras som andelen cirkulär materialanvändning i förhållande till den allmänna materialanvändningen. Den allmänna materialanvändningen mäts genom att sammanställa den sammanlagda inhemska materialkonsumtionen och den cirkulära materialanvändningen. Andelen cirkulär materialanvändning är ett bra mått på en ekonomis cirkularitet, eftersom det omfattar allt material som återförs till vår ekonomi. Cirkularitetsnivån skiljer sig stort mellan olika länder. För att EU ska uppnå målet i handlingsplanen för den cirkulära ekonomin om att fördubbla den cirkulära materialanvändningen i EU fram till 2030 måste ambitiösa åtgärder i alla skeden i produkters livscykel vidtas på medlemsstatsnivå. Sådana åtgärder omfattar allt från hållbar produktdesign som gör att produkterna håller längre och kan repareras, uppgraderas och återvinnas till andra åtgärder såsom i) återtillverkning¹, ii) ökad cirkularitet i produktionsprocesser, iii) materialåtervinning, iv) främjad miljöinnovation och v) ökad användning av miljöanpassad offentlig upphandling.

Den cirkulära (sekundära) materialanvändningen i Sverige låg på 7,1 % år 2016 och likaså 7,1 % år 2019, jämfört

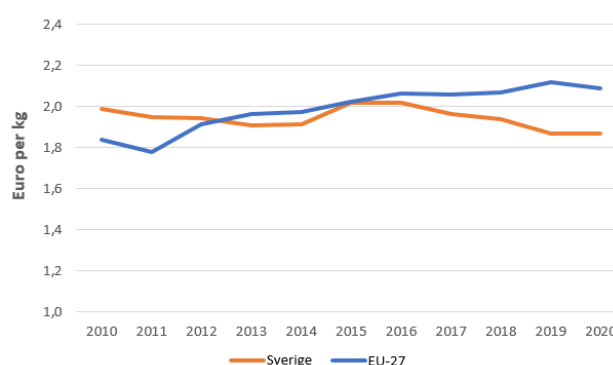
med EU:s genomsnitt på 12,8 %. Det finns därför utrymme för och behov av förbättringar på detta område (figur 1).

Figur 1: Cirkulär materialanvändning (%) 2010–2020²

Resursproduktivitet är ett mått som visar hur effektivt en ekonomi använder materialresurserna för att producera välförstånd. Genom att förbättra resursproduktiviteten kan de negativa konsekvenserna för miljön minskas, liksom beroendet av volatila råvarumarknader. Så som framgår av figur 2 genererades 1,87 euro per kilo material som användes 2020, vilket innebär att resursproduktiviteten i Sverige låg något under genomsnittet i EU på 2,09 euro per kilo.

Figur 2: Resursproduktivitet 2010–2020³

¹ En standardiserad industriprocess som används i industri- och fabrikssammanhang. Genom processen återställs begagnade produkter till ursprungligt skick och prestanda, som när produkten var ny, eller ännu bättre.

² Eurostat, [övervakningsram för den cirkulära ekonomin](#).

³ Eurostat, [resursproduktivitet](#).

Strategier för en cirkulär ekonomi

Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna att fastställa och följa nationella/regionala strategier för en cirkulär ekonomi som omfattar produkters hela livscykel. Det gör man för att sådana strategier är ett av de mest verkningsfulla sätten att få till stånd en mer cirkulär ekonomi. Sedan webbplattformen för berörda aktörer inom den cirkulär ekonomin startades 2017⁴ har nationella, regionala och lokala myndigheter använt den för att dela strategier och färdplaner.

Den svenska strategin för en cirkulär ekonomi, *Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige*, antogs i november 2020. Det övergripande målet är omställningen till en cirkulär ekonomi som bidrar till att nå miljö- och klimatmålen samt de globala målen i Agenda 2030.

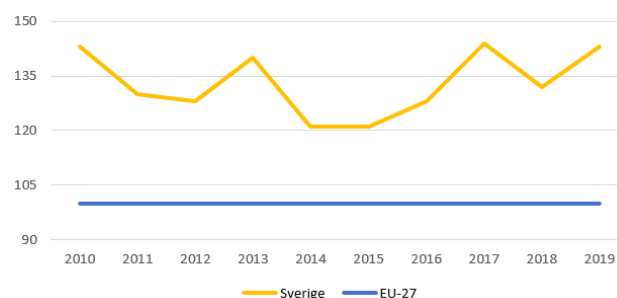
I januari 2021 antog landet en ny handlingsplan som en uppföljning till strategin från 2020. Handlingsplanen innehåller över 100 olika verksamheter längs produkters hela livscykel, men den tycks sakna en konkret tidsplan för att genomföra vart och ett av målen. I planen identifieras vissa sektorer som prioriterade: plast, textil, förnybara och biobaserade råvaror, livsmedel, bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt innovationskritiska metaller och mineral. Dessutom har Sveriges regering för avsikt att offentliggöra en annan handlingsplan som endast är inriktad på plast.

Miljöinnovationer

För att klara omställningen till en cirkulär ekonomi behövs social och teknisk innovation eftersom den cirkulära ekonomin endast kan nå sin fulla potential om den införs i alla värdekedjor. Miljöinnovation är en viktig främjande faktor för den cirkulära ekonomin. Nya sätt att designa produkter och nya affärsmodeller kan bidra till systemomfattande cirkularitetsinnovationer som skapar nya affärsmöjligheter.

År 2021 var Sverige på femte plats i miljöinnovationsindexet 2021 med en sammanlagd poäng på 142, vilket gör landet till ledande inom miljöinnovation. Dessutom ligger Sverige över EU:s genomsnitt när det gäller tre av fem delar av miljöinnovationsindexet 2021: miljöinnovationsinvesteringar, miljöinnovationsverksamheter och miljöinnovationsresultat. Inom resurseffektivitetsresultat och socioekonomiska resultat ligger landet under EU:s genomsnitt (se figur 3).

Figur 3: Miljöinnovationsresultat 2010–2019⁵

Miljöanpassad offentlig upphandling

Offentlig upphandling står för en stor del av den europeiska konsumtionen, i och med att de offentliga myndigheternas köpkraft uppgår till 14 % av EU:s BNP. Detta kan bidra till ökad efterfrågan på hållbara produkter som uppfyller reparerbarhets- och återvinningsbarhetsnormer. Rapportering som syftar till att bevaka användningen av miljöanpassad offentlig upphandling är än så länge frivillig.

En nationell strategi för miljöanpassad offentlig upphandling gäller i Sverige i enlighet med den nationella upphandlingsstrategin från 2017. Enligt mål 6 i strategin har miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling införts. Upphandlingsmyndigheten erbjuder en "kriterietjänst" som innehåller rekommendationer om miljömässiga och sociala krav som ska användas i samband med inköp av varor, tjänster och byggentreprenader. Miljökriterierna är uppdelade på tre nivåer: basnivå, avancerad nivå och spjutspetsnivå. Kriterierna finns tillgängliga för åtta produktgrupper.

Det sker ingen allmän övervakning av procentandelen offentliga upphandlingsförfaranden som innefattar gröna kriterier av det totala antalet upphandlingar på nationell nivå. Upphandlingsmyndigheten har dock genomfört en mindre studie som visade att 90 % av de upphandlingsdokument som analyserades innehöll någon form av miljökriterier, antingen kriterier från Upphandlingsmyndigheten eller kriterier som tagits fram av den upphandlande myndigheten.

EU:s miljömärke och miljölednings- och miljörevisionsordning (Emas)

Antalet produkter med EU:s miljömärke och antalet Emas-licensierade organisationer⁶ i ett visst land ger en

⁵Europeiska kommissionen - generaldirektoratet för miljö (GD Miljö), Observationsorganet för miljöinnovation, [miljöinnovationsindexet](#).

⁶ Emas är Europeiska kommissionens miljölednings- och miljörevisionsordning, dvs. ett program som uppmuntrar organisationer att agera på ett mer miljömässigt hållbart sätt.

⁴ [Plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin](#).

viss fingervisning om hur aktivt engagerade den privata sektorn och de nationella aktörerna i det landet är i omställningen till en cirkulär ekonomi. Det visar även i hur stor utsträckning de offentliga myndigheterna stöder instrument som ska främja den cirkulära ekonomin.

I september 2021 hade Sverige 5 521 av 83 590 produkter och 41 av 2 057 licenser registrerade i EU:s miljömärkesprogram, vilket visar på god spridning av produkter och licenser⁷. Dessutom är 12 organisationer och 23 anläggningar i Sverige för närvarande registrerade i Emas⁸. I Sverige är dock Svanen, en liknande miljömärkning, mer välkänd och utbredd. Sedan den senaste rapporten 2019 har 2 121 nya produkter och 2 nya licenser registrerats inom EU:s miljömärke, samtidigt som antalet organisationer som är registrerade i Emas har minskat med 5.

Eftersom Sveriges cirkulära materialanvändning ligger klart under EU:s genomsnitt föreslås en prioriterad åtgärd på detta område.

Prioriterad åtgärd 2022

- Anta åtgärder för att öka den cirkulära materialanvändningen.

Avfallshantering

Att omvandla avfall till en resurs kan stödjas genom att

- fullständigt genomföra EU:s avfallslagstiftning, vilken omfattar avfallshierarkin, behovet att säkerställa separat insamling av avfall, målen för avledning från deponering osv.,
- minska avfallsproduktionen och avfallsproduktionen per person i absoluta tal och
- begränsa energiåtervinningen till material som inte kan materialåtervinnas och fasa ut deponeringen av materialåtervinningsbart eller återvinningsbart avfall.

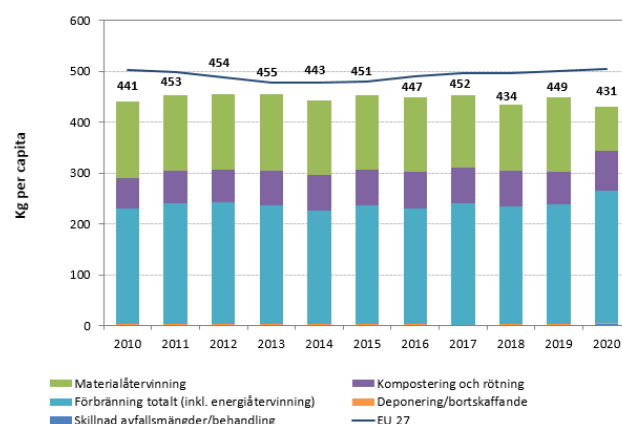
Detta avsnitt handlar om hanteringen av kommunalt avfall⁹, som omfattas av obligatoriska materialåtervinningsmål i EU-lagstiftningen.

Att så länge som möjligt förhindra att produkter och material blir till avfall är det effektivaste sättet att

förbättra resurseffektiviteten och minska miljöpåverkan från avfall. Förebyggande och återanvändning av avfall är de alternativ som rekommenderas och de ligger därför högst upp i avfallshierarkin. Mängden kommunalt avfall är ett bra mått på hur effektiva de avfallsförebyggande åtgärderna är.

Efter en nedåtgående trend har det kommunala avfallet i Sverige börjat öka de senaste åren. Det nådde 449 kg per år och invånare 2019 och ligger fortsatt nära EU:s genomsnitt (502 kg per år och invånare), vilket visas i figur 4. Det tyder på att Sveriges ekonomiska tillväxt ännu inte har frikopplats från avfallsgenereringen.

Figur 4: Behandling av kommunalt avfall i Sverige 2010–2020¹⁰

Figur 4 visar även behandlingen av kommunalt avfall uttryckt i kg per capita. Förbränning inklusive energiåtervinning står för 52 % och är fortfarande den dominerande formen av avfallsbehandling i Sverige. Deponering står samtidigt för mindre än 1 %.

Materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall i Sverige har stagnerat under det senaste årtiondet. Sverige brukade ligga över EU:s genomsnitt fram till 2016, men klyftan har stadigt minskat. Sedan 2017 har Sverige dock hamnat under EU:s genomsnitt (46,6 % jfr med 47,7 % år 2019). Figur 5 visar att Sverige måste investera mer i materialåtervinning för att uppnå EU:s materialåtervinningsmål för 2020 och 2025.

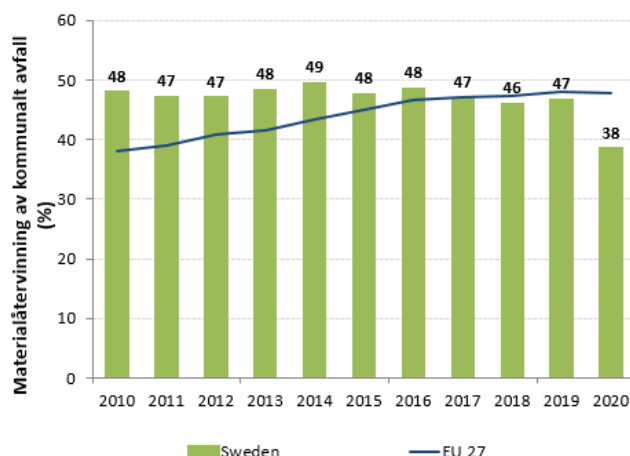
⁷ Europeiska kommissionen, [Ecolabel Facts and Figures](#).

⁸ I maj 2018. Europeiska kommissionen, [miljölednings- och miljörevisionsordning](#).

⁹ Kommunalt avfall består av a) blandat avfall och separat insamlat avfall från hushåll, inklusive papper och kartong, glas, metall, plast, bioavfall, trä, textilier, förpackningar, avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning, förbrukade batterier och ackumulatorer samt grovavfall, inklusive madrasser och möbler, och b) blandat avfall och separat insamlat avfall från andra källor om sådant avfall till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. ([Direktiv 2008/98/EG](#), artikel 3.2b).

¹⁰ Eurostat, [Municipal waste by waste operation](#), april 2022.

Figur 5: Materialåtervinningsgrad för kommunalt avfall 2010–2020¹¹

Enligt kommissionens rapport om tidig varning¹² var Sverige inte ett av de länder som löpte risk att inte uppnå EU:s mål för 2020 om att 50 % av det kommunala avfallet ska återvinnas. Kommissionen håller för närvarande på att slutföra analysen av framstegen med rekommendationerna från 2018 års rapport om tidig varning liksom en analys av framstegen mot att nå materialåtervinningsmålen 2025. Rapporten kommer att läggas fram i slutet av 2022 och bedöma de framsteg som hittills gjorts.

Genomförandet av 2018 års lagstiftningspaket om avfall

Sverige har anmält införlivandet av 2018 års avfallspaket¹³ till kommissionen. En bedömning av överensstämmelse pågår för närvarande.

Planer för avfallshantering och program för förebyggande av avfall är avgörande för ett ändamålsenligt genomförande av EU:s avfallslagstiftning. I sådana fastställs viktiga bestämmelser och investeringar som ska säkerställa att befintliga och nya lagkrav uppfylls (t.ex. förebyggande av avfall, separat insamling av ett antal specifika avfallsströmmar och mål för materialåtervinning och deponering). Uppdaterade planer och program skulle lämnas in senast den 5 juli 2020.

År 2018 godkände Sverige den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet för perioden

2018–2023. Dokumentet innehåller en översikt över mål, instrument och åtgärder som införts i Sverige för att förebygga avfall och nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering, i enlighet med avfallshierarkin.

År 2020 ändrade Sverige den reviderade avfallshanteringsplanen. Kommissionens bedömning bekräftade att avfallshanteringsplanen uppfyllde kraven i artikel 28 i det reviderade ramdirektivet för avfall.

Sverige har inte undertecknat eller ratificerat den internationella Hongkongkonventionen om säker och miljöriktig fartygsåtervinning.

Med tanke på de begränsade framstegen sedan granskningen av genomförandet av miljöpolitiken 2019, samtidigt som avfallsgenereringen fortsatte öka, och mot bakgrund av rapporten om tidig varning 2022, upprepas de prioriterade åtgärderna.

Prioriterade åtgärder 2022

- Införa nya riktlinjer, inbegripet ekonomiska styrmedel, för att komma vidare i avfallshierarkin, dvs. främja förebyggande och göra återanvändning och materialåtervinning mer ekonomiskt attraktivt.
- Växla från förbränning av återanvändbart och materialåtervinningsbart avfall.

¹¹ Eurostat, [Recycling rate of municipal waste](#), april 2022.

¹² Europeiska kommissionen, rapport om genomförandet av EU:s avfallslagstiftning, med rapport om tidig varning för medlemsstater som riskerar att inte uppnå målet om förberedelse för återanvändning/återvinning för 2020, [SWD\(2018\) 422 final](#) som åtföljer [COM\(2018\) 656 final](#).

¹³ [Direktiv \(EU\) 2018/851](#), [direktiv \(EU\) 2018/852](#), [direktiv \(EU\) 2018/850](#) och [direktiv \(EU\) 2018/849](#) ändrar den tidigare avfallslagstiftningen och fastställer mer ambitiösa materialåtervinningsmål för perioden fram till 2035.

2. Biologisk mångfald och naturkapital

Ett av syftena med EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030, som antogs i maj 2020, är att hjälpa EU:s biologiska mångfald att återhämta sig, och i strategin fastställs nya mål och styrningsmekanismer som ska leda till välfungerande och motståndskraftiga ekosystem.

I strategin fastställs i synnerhet ambitiösa mål om att
i) skydda minst 30 % av EU:s landyta och 30 % av havsområdet och integrera ekologiska korridorer som en del av det transeuropeiska naturnätverket,
ii) strikt skydda minst en tredjedel av EU:s skyddade områden, inklusive alla återstående urskogar och naturskogar i EU

iii) effektivt förvalta alla skyddade områden, genom att definiera tydliga bevarandemål och -åtgärder och övervaka dem på lämpligt sätt.

I strategin fastställs även en EU-plan för återställande av natur. Den består av ett antal konkreta åtaganden och åtgärder för att återställa förstörda ekosystem inom hela EU före 2030 och förvalta dessa på ett hållbart sätt samt hantera de främsta orsakerna till förlusten av biologisk mångfald.

Habitatdirektivet och fågeldirektivet är viktiga lagstiftningsinstrument för att uppnå strategins mål och utgör grundstenen i den del av EU:s lagstiftning som syftar till att bevara EU:s vilda djur och växter¹⁴.

Det finns ingen svensk strategi för att uppnå gynnsam bevarandestatus för livsmiljöer och arter per se. Biologisk mångfald integreras i stället i ett större system som fastställer det övergripande mål som vägleder Sveriges miljöpolitik. Det antogs av riksdagen vid sekelskiftet och har uppdaterats sedan dess¹⁵.

Sveriges naturvård följer tre allmänna teman: i) skydd och förvaltning av naturen, ii) artskydd och iii) hållbar användning. Propositionen om biologisk mångfald och ekosystemtjänster (2014) utgör Sveriges övergripande strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster för perioden fram till 2020.

Det övergripande målet för politiken, "generationsmålet", är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökande miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Det är uppdelat i 16 miljö kvalitetsmål som täcker olika områden, bland annat ett miljö kvalitetsmål med fokus

på "ett rikt växt- och djurliv". Sex andra miljö kvalitetsmål är särskilt relevanta för den biologiska mångfalden och genomförandet av EU:s naturvårdsdirektiv.

Naturskydd och naturrestaurering

Natura 2000¹⁶ – det största samordnade nätverket av skyddade områden i världen – är det viktigaste instrumentet för att uppnå målen i fågel- och habitatdirektiven.

Målen syftar till att säkerställa långsiktigt skydd, bevarande och överlevnad för Europas mest värdefulla och hotade arter och livsmiljöer och de ekosystem som de stöder. Viktiga milstolpar för att uppnå målen i direktiven är att

- (i) inrätta ett sammanhängande Natura 2000-nätverk,
- (ii) klassificera särskilda skyddsområden,
- (iii) utse områden av gemenskapsintresse till särskilda bevarandemråden¹⁷

fastställa bevarandemål och bevarandeåtgärder för alla Natura 2000-områden.

Inrättande av ett sammanhängande nätverk av Natura 2000-områden

I Sverige finns 89 livsmiljötyper¹⁸ och 163 arter¹⁹ som omfattas av habitatdirektivet. I landet finns även populationer av 86 fågeltaxa som finns förtecknade i bilaga I till fågeldirektivet²⁰.

Så som visas i figur 7 omfattades 12,3 % av Sveriges

¹⁶ Natura 2000 består av områden av gemenskapsintresse som utses enligt habitatdirektivet liksom särskilda skyddsområden som klassificeras enligt fågeldirektivet. Siffrorna för omfattningen går inte jämnt upp eftersom vissa områden av gemenskapsintresse och särskilda skyddsområden överlappar. Särskilda bevarandemråden innebär att medlemsstaterna har utsett ett område av gemenskapsintresse.

¹⁷ Områden av gemenskapsintresse utses i enlighet med habitatdirektivet medan särskilda skyddsområden utses enligt fågeldirektivet. Siffrorna för omfattningen går inte jämnt upp eftersom vissa områden av gemenskapsintresse och särskilda skyddsområden överlappar. Särskilda bevarandemråden är områden av gemenskapsintresse som utses av medlemsstaterna.

¹⁸ [Europeiska miljöbyrå, artikel 17-resultattavla, bilaga I totalt antal, 2019.](#)

¹⁹ [Europeiska miljöbyrå, artikel 17-resultattavla, bilagorna II och IV förutom de i bilagorna II och V förutom de i bilaga II, 2019. I denna siffra ingår endast de arter och livsmiljöer för vilka bedömning av bevarandestatus har begärts.](#)

²⁰ [Europeiska miljöbyrå, artikel 12-resultattavla, bilaga I, 2020. I denna siffra ingår endast fågeltaxa för vilka information har begärts.](#)

¹⁴ Dessa direktiv bör enligt EU:s nya strategi för biologisk mångfald förstärkas med lagen om återställande av naturen.

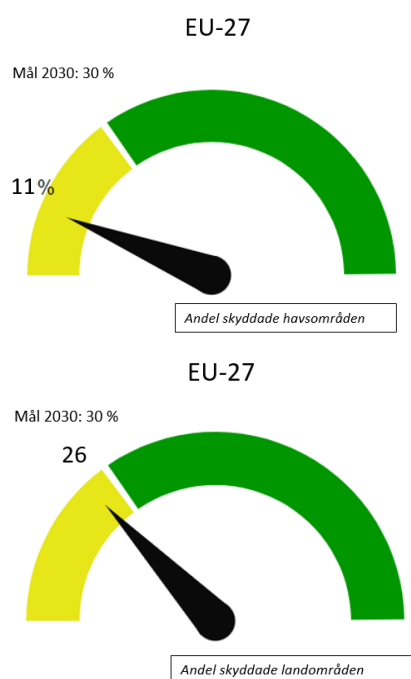
¹⁵ Naturvårdsverket, [miljömål](#).

nationella landområde av Natura 2000 år 2021 (genomsnittet i EU var 18,5 %). Samtidigt omfattade särskilda skyddsområden som klassificerats enligt fågeldirektivet 5,9 % (genomsnittet i EU var 12,8 %) och områden av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet 12,2 % (genomsnittet i EU var 14,2 %) av Sveriges territorium.

Den senaste bedömningen av Natura 2000-nätverket visar att det inte är tillräckligt många områden som utses. Det pågående överträdelseförfarandet med koppling till detta visar i synnerhet att Sverige fortfarande måste slutföra utseendet av nätverket av särskilda skyddsområden till havs.

Med både Natura 2000-områden och andra nationellt utsedda skyddade områden inräknade finns det i Sverige rättsligt skydd för 14,10 % av landytan²¹ (genomsnittet i EU-27 är 26,4 %) och 15,5 % av landets havsområden (genomsnittet i EU-27 är 10,7 %)²². Figur 6 visar hur situationen såg ut år 2020 på EU-nivå när det gäller de skyddade land- och havsområdens omfattning i förhållande till målet i strategin för biologisk mångfald 2030.

Figur 6: Andel skyddade havs- och landområden 2021²³

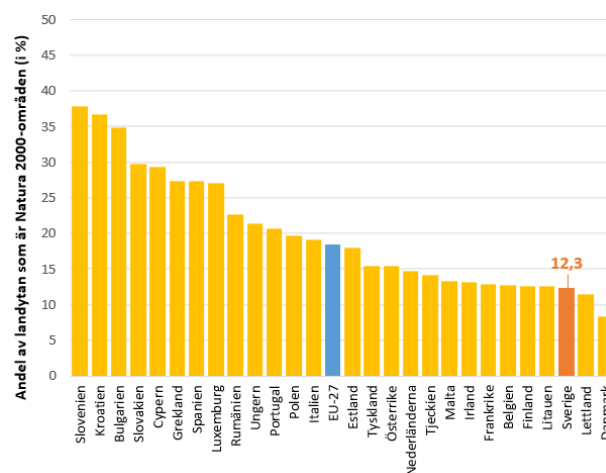

²¹ Europeiska miljöbyrån, [Share of country designated as terrestrial protected area](#).

²² Europeiska miljöbyrån, [Protected areas](#), procentandel skyddad landyta (2021) och procentandel skyddade havsområden (2019), mars 2022.

²³ [EU Biodiversity Strategy Dashboard](#), indikatorerna A1.1.1 och A1.2.1, februari 2022.

Figur 7: Skyddade landområden i Natura 2000 år 2021²⁴

Utse särskilda bevarandeområden och fastställa bevarandemål och bevarandeåtgärder

Sverige är föremål för ett överträdelseförfarande på grund av bristerna i i) de listor över föreslagna områden av gemenskapsintresse som har översänts till kommissionen i enlighet med artikel 4.1 i habitatdirektivet och ii) de särskilda skyddsområden som har klassificerats enligt artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet.

Framsteg med att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus för arter och livsmiljöer

För att mäta medlemsstaternas resultat måste de enligt artikel 17 i habitatdirektivet och artikel 12 i fågeldirektivet rapportera om framsteg mot att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos arter och livsmiljöer.

Enligt Sveriges rapport om bevarandestatus för livsmiljöer och arter som omfattas av habitatdirektivet perioden 2013–2018 har andelen bedömningar med gynnsam bevarandestatus legat på en relativt stabil nivå sedan den senaste rapporteringsperioden. Andelen livsmiljöer med god bevarandestatus har minskat med 3,09 procentenheter och stod för 22,58 % år 2018 jämfört med de 25,67 % som rapporterades under den senaste rapporteringsperioden (2007–2012).

När det gäller skyddade arter har andelen bedömningar med god bevarandestatus 2018 minskat med 1,9 procentenheter och stod för 47,45 % jämfört med de 45,55 % som rapporterades under den senaste rapporteringsperioden (2007–2012).

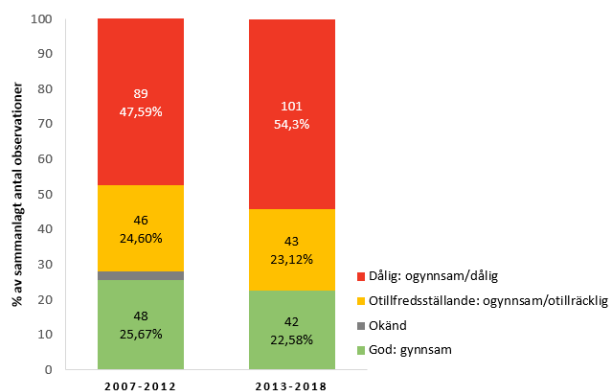
²⁴ Europeiska miljöbyrån, [Natura 2000-barometer](#), februari 2022.

Bevarandestatusen skiljer sig dock åt bland de olika grupperna: av de 33 biogeografiska bedömningarna av de 16 typer av skogsmiljöer som skyddas enligt EU:s naturvårdsdirektiv i Sverige har endast 6,06 % (två livsmiljötyper i fjällen) gynnsam bevarandestatus. Alla andra har otillfredsställande bevarandestatus²⁵.

Samtidigt har andelen livsmiljöer med dålig eller otillfredsställande bevarandestatus ökat till 77,42 % (se figur 8), och andelen bedömningar av arter med dålig eller otillfredsställande bevarandestatus har minskat (något) till 51,46 % (se figur 9). De huvudsakliga belastningarna är kopplade till jordbruk och skogsbruk, industriella och urbana föroreningar och förändrad markanvändning, däribland jordbruksmark som överges. Invasiva främmande arter bedöms utgöra ett allt större hot mot den biologiska mångfalden.

När det gäller fåglar visade nästan 58 % av de häckande arterna på populationstrender som ökade på kort sikt eller var stabila (för de övervintrande arterna var denna siffra nästan 55 %), medan en tredjedel har dålig status. Det finns även indikatorer som visar att trenderna för fågelarter som är beroende av skogar minskar i Sverige, och fågelarter kopplade till strukturellt komplexa skogar påverkas i högre grad²⁶.

Figur 8: Bedömningar av bevarandestatus för livsmiljöer för rapporteringsperioderna 2007–2012 och 2013–2018²⁷

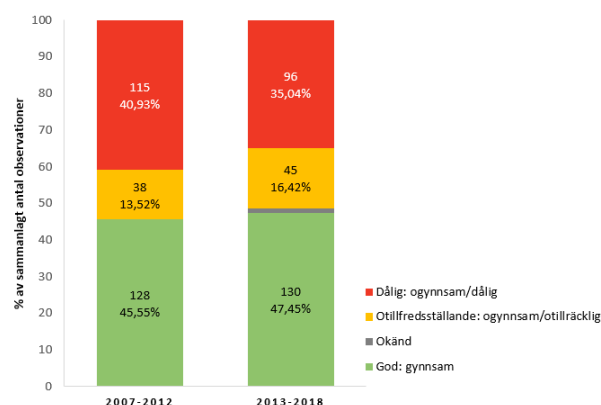

²⁵ State of Nature Report. Europeiska miljöbyrån 2021.

²⁶ Svensk Fågeltaxering, Övervakning av fåglarnas populationsutveckling, årsrapporter för 2018 och 2021.

²⁷ Europeiska miljöbyrån, *Conservation status and trends of habitats and species*, december 2021. Siffrorna för de två perioderna 2007–2012 och 2013–2018 kan ha påverkats av ändrade metoder eller bättre tillgång till uppgifter. Detta bör beaktas vid jämförelse mellan de två perioderna.

Figur 9: Bedömningar av bevarandestatus för arter för rapporteringsperioderna 2007–2012 och 2013–2018²⁸

Alla Natura 2000-områden till havs förvaltas ännu inte effektivt, och alla betydande störningar för mycket känsliga arter förebyggs inte.

Sverige är föremål för ett överträdelseförfarande på grund av licensjakten på varg.

Life-programmet har använts i stor utsträckning i Sverige för naturändamål. Här följer tre aktuella exempel:

- Ecostreams for LIFE – ECOSysTem based REstoration And Management of boreal riverS.
- LIFE RestoRED – Restaurering av de av EU rödlistade livsmiljöerna i bilaga I som är beroende av bete och slåtter i Natura 2000-områden i Sverige.
- GRIP on LIFE – Restaurering av vattendrag i skogsmiljöer.

Att få tillbaka naturen i jordbrukslandskapet och restaurera markecosystem

Jordbruksmark

Strategin för biologisk mångfald ska i kombination med den nya från jord till bord-strategin och den nya gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) stödja och uppnå omställningen till ett helt hållbart jordbruk. I strategin för biologisk mångfald och från jord till bord-strategin fastställs fyra viktiga mål för 2030:

- Minska den totala användningen av och risken med kemiska bekämpningsmedel med 50 %.
- Minska användningen av bekämpningsmedel med hög risk med 50 %.
- Minska näringsförlusterna med 50 % och samtidigt se

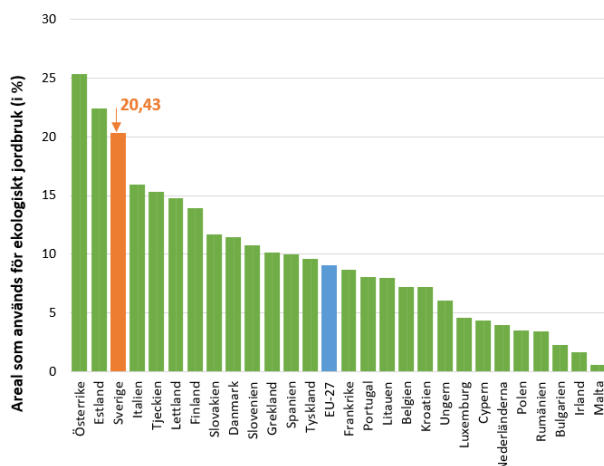
²⁸ Europeiska miljöbyrån, *Conservation status and trends of habitats and species*, december 2021. Siffrorna för de två perioderna 2007–2012 och 2013–2018 kan ha påverkats av ändrade metoder eller bättre tillgång till uppgifter. Detta bör beaktas vid jämförelse mellan de två perioderna.

till att markens bördighet inte försämras (vilket kommer att minska användningen av gödselmedel med 20 %).
– Få tillbaka minst 10 % jordbruksareal med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald och öka arealen där ekologiskt jordbruk bedrivs till minst 25 %.

Ekologiskt jordbruk bedrivs på 20,43 % av jordbruksarealen, vilket innebär att Sverige hamnar på tredje plats bland EU:s medlemsstater och långt över EU:s genomsnitt på 9,07 % (uppgifter för 2020, Eurostat).

Figur 10 visar situationen 2021 och vad mer som krävs, på EU-nivå, för att nå det mål om jordbruksmark som ska brukas ekologiskt som fastställs i strategin för biologisk mångfald för 2030.

Figur 10: Andel av den totala utnyttjade jordbruksarealen som används till ekologiskt jordbruk per medlemsstat²⁹

Det svenska jordbruket kan spela en viktig roll när det gäller att uppnå de nya klimat- och miljörelaterade mål som fastställs i den europeiska gröna given. Tack vare den stora skogsarealen (den näst högsta andelen skogsmark i förhållande till landets yta inom EU) och de mycket kolrika jordarna förvaltar Sverige kolsänkor som är mycket värdefulla även på EU-nivå.

Utsläppen av växthusgaser från jordbruket är relativt låga, energiförbrukningen inom jord- och skogsbruket ligger under EU-genomsnittet, och användningen av fossil energi per hektar är lägst i hela EU. Nästan hälften av all energi som produceras i Sverige kommer från förnybara källor, och skogsbruket står för den största andelen. På grund av ammoniakutsläppen från jordbruket är risken stor att Sverige inte kommer att uppfylla sina åtaganden att minska utsläppen av

ammoniak varken under perioden 2020–2029 eller efter 2030.

Åkermarkens jordkvalitet är generellt sett tillfredsställande i Sverige, med relativt högt och stabilt innehåll av organiskt material och ingen allvarlig markerosion. Förekomsten av kadmium i jordbruksmark i vissa regioner, på grund av hög geologisk nivå, påverkar i någon mån valet av grödor i de områdena.

Markekosystem

Mark är en begränsad och ytterst sårbar tillgång som försämras alltmer i EU.

I EU:s nya markstrategi, som antogs den 17 november 2021, betonas vikten av markskydd, hållbar markförvaltning och återställande av förstörd mark för att målen i den gröna given, liksom markförstörelsenneutralitet, ska uppnås senast 2030. Detta innebär följande:

- i) Ytterligare markförstörelse förebyggs.
- ii) Hållbar markförvaltning görs till standard.
- iii) Åtgärder för återställande av ekosystem vidtas.

En faktor när det gäller förstörelse är hårdgjord och konstgjord mark³⁰. Ianspråktagen mark (med "ianspråktagen" menas mark som är hårdgjord eller konstgjord) per år 2012–2018 (se figur 11) kan ses som ett mått på en betydande belastning på naturen och den biologiska mångfalden – förändrad markanvändning. Det utgör även en miljöbelastning för människor som bor i tätbebyggda områden.

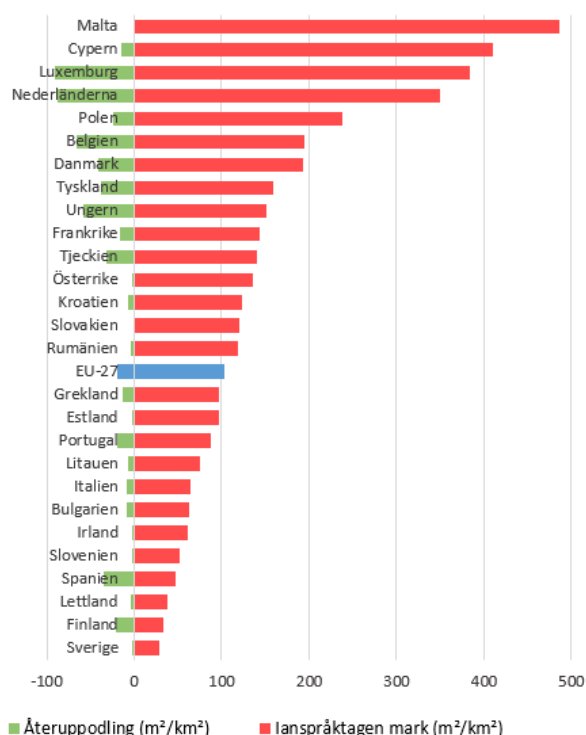
Sverige ligger under EU:s genomsnitt³¹ när det gäller nettoianspråktagandet av mark med 26,9 m²/km² (genomsnitt i EU-27: 83,8 m²/km², Eurostat 2018).

²⁹ Eurostat, onlinedatakod: SDG_02_40, februari 2022.

³⁰ Med konstgjord marktäckelse avses den totala mängden takförsedda uppbyggda områden (inklusive byggnader och växthus), konstgjorda obebyggda områden (inklusive konstruktioner som utgör kringgårdade områden, såsom gårdar, bondgårdar, kyrkogårdar, parkeringsplatser osv., och linjära konstruktioner såsom gator, vägar, järnvägar, start- och landningsbanor, broar) och andra konstgjorda områden (inklusive broar och viadukter, husbilar, solpaneler, kraftstationer, transformatorstationer, rörledningar, avloppsreningsverk och öppna deponier).

³¹ [Land take in Europe – Europeiska miljöbyrån \(europa.eu\)](#), figur 6.

Figur 11: lanspråktagande och återuppodling av mark i EU (m²/km²) 2012–2018³²

Sverige har dock ännu inte åtagit sig att fastställa mål för markförstörelsenutralitet enligt FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning³³.

Skog och timmer

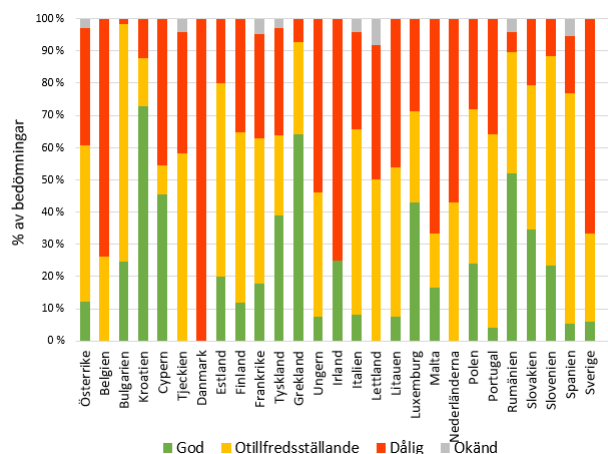
EU:s skogsstrategi för 2030 antogs i juli 2021 och ingår i 55 %-paketet. I strategin främjas många tjänster som skogar tillhandahåller. Det centrala målet i strategin är att säkerställa friska, rika och motståndskraftiga skogar i EU som i hög grad bidrar till att stärka den biologiska mångfalden och våra klimatambitioner. Skogar är viktiga kolsänkor, och de måste bevaras för att EU ska uppnå klimatneutralitet senast 2050.

Av de 27 % av EU:s skogsareal som skyddas enligt habitatdirektivet är det mindre än 15 % som bedöms ha gynnsam bevarandestatus³⁴. Dålig bevarandestatus ökade från 27 % till 31 % i EU, jämfört med 2015.

I Sverige täcker skogar 71,52 % av territoriet³⁵. Situationen för skogsmiljöer som skyddas enligt habitatdirektivet är särskilt oroväckande, i och med att över hälften av de bedömda skyddade skogarna har

dålig status³⁶. I Sverige täcks 2 249 000 hektar av primärskog³⁷. Lejonparten av denna areal består av formellt skyddade områden eller områden som undantas från avverkning, antingen enligt lag eller frivilligt.

Figur 12: Bevarandestatus för skog som är skyddad enligt habitatdirektivet i EU:s medlemsstater 2013–2018 (% av bedömningar)³⁸

Enligt Europeiska unionens timmerförordning³⁹ får inte olagligt avverkat timmer släppas ut på EU-marknaden, och medlemsstaternas behöriga myndigheter måste regelbundet utföra kontroller av verksamhetsutövare och handlare och tillämpa sanktioner vid överträdelser av förbudet. I och med ändringen av artikel 20 i förordningen har rapporteringsfrekvensen från och med 2019 ändrats från vartannat år till årligen, och den omfattar kalenderåret.

Mellan mars 2017 och februari 2019⁴⁰ utförde Sverige sex kontroller av inhemska verksamhetsutövare inom timmer. Sverige utförde även 60 kontroller av verksamhetsutövare som importerar timmer. Det uppskattas att Sverige hade 880 verksamhetsutövare som släppte ut inhemska timmertyper och 4 473 verksamhetsutövare som släppte ut importerade timmertyper på EU:s marknad under rapporteringsperioden.

Ett förslag till förordning om utsläppande på EU:s marknad och export av produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse (avskogningsförordningen) antogs den 17 november

³⁶ SWD (2021) 652 final.

³⁷ Europeiska kommissionen, JRC, *Mapping and assessment of primary and old-growth forests in Europe*, s. 13.

³⁸ Europeiska miljöbyrån, *Conservation status and trend in conservation status by habitat group - forests*, januari 2022.

³⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 av den 20 oktober 2010.

⁴⁰ COM(2020)629 final.

³² Europeiska miljöbyrån, *Land take in Europe*, december 2021.

³³ Programmet för fastställande av mål för markförstörelsenutralitet | FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning.

³⁴ EEA, *State of Nature in the EU*.

³⁵ Europeiska miljöbyrån, *Skogsinformationssystemet för Europa*.

2021 efter en begäran från rådet 2019 om att ett lagförslag skulle läggas fram för att ta itu med problemet och en resolution från Europaparlamentet med en rekommendation till kommissionen om att lägga fram en EU-rättslig ram för att stoppa och vända den globala avskogning som drivs av EU. Denna förordning kommer att upphäva och ersätta EU:s timmerförordning, i och med att det befintliga systemet för att kontrollera om timmer avverkat lagligt i princip kommer att införlivas och förbättras i den nya avskogningsförordningen.

Invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är (tillsammans med förändrad mark- och vattenanvändning, överexploatering, klimatförändringar och föroreningar) en viktig orsak till förlusten av biologisk mångfald i EU. Förutom att invasiva främmande arter åsamkar naturen och ekonomin stor skada ger många av dem även upphov till utbrott och spridning av smittsamma sjukdomar som utgör ett hot mot människor och vilda djur och växter. Genomförandet av EU:s förordning om invasiva främmande arter och annan tillämplig lagstiftning måste påskyndas. Strategin för biologisk mångfald 2030 har som mål att hantera etablerade invasiva främmande arter och minska antalet rödlistade arter som de hotar med 50 %.

Den viktigaste delen av förordning (EU) nr 1143/2014 om invasiva främmande arter⁴¹ är förteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

Det sammanlagda antalet invasiva främmande arter av unionsbetydelse uppgår för närvarande till 66, varav 30 är djurarter, 36 är växtarter, 41 är huvudsakligen landlevande arter, 23 är huvudsakligen sötvattensarter, 1 är en brackvattensart och 1 är en marin art.

Enligt en rapport från 2021⁴² om översynen av tillämpningen av förordningen om invasiva främmande arter har genomförandet redan lett till att mål uppnås, exempelvis en sammanhängande ram för att hantera dessa arter på EU-nivå och större medvetenhet om problemet i allmänhet. I rapporten identifierades samtidigt vissa utmaningar och områden som behöver förbättras. Eftersom tidsfristerna för att genomföra de

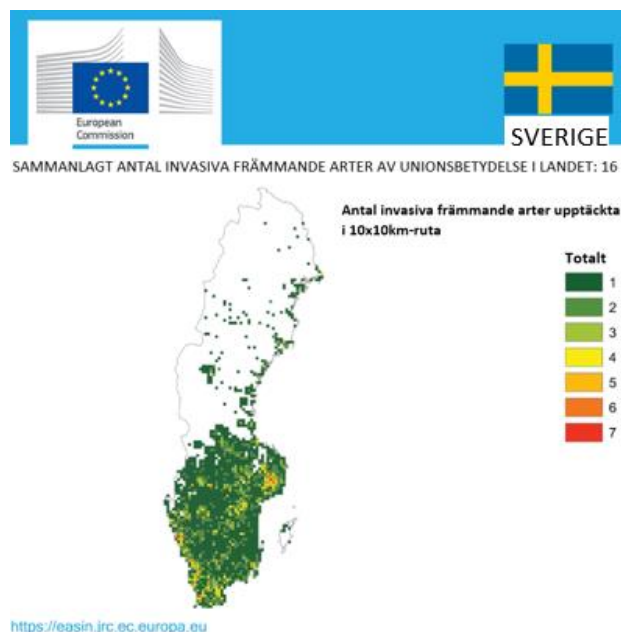
⁴¹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 1143/2014](#) av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

⁴² Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om översynen av tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter, [COM\(2021\) 628 final](#), 13.10.2021.

olika skyldigheter som fastställs i förordningen om invasiva främmande arter har tillämpats gradvis mellan juli 2016 och juli 2019 är det för tidigt att dra slutsatser om flera aspekter av genomförandet.

En rapport från 2021⁴³ om utgångsläget för utbredningen av invasiva främmande arter visar att 16 av de 66 arterna på unionsförteckningen har observerats i naturen i Sverige. Utbredningen visas i figur 13.

Figur 13: Antal invasiva främmande arter av unionsbetydelse utifrån tillgängliga georefererade uppgifter för Sverige 2021

Prioriterade åtgärder 2022

- Det är av avgörande betydelse att göra framsteg på kort sikt när det gäller effektiv förvaltning, i synnerhet av havsområden, och med att visa på effektiva pågående åtgärder inom hela Natura 2000-nätverket. Det är även nödvändigt att säkerställa att EU-rättens krav på strikt skydd av arter och undantag från dem genomförs och efterlevs till fullo.
- Om bevarandestatusar inte är gynnsamma måste storskaliga åtgärder genomföras, däribland återställande: det är nödvändigt att ta itu med bakomliggande orsaker till förstörelse i kustmiljöer, sanddyner, gräsmarker och skogar, vilka är de livsmiljöer som har sämst bevarandestatus i Sverige.

⁴³ Cardoso A.C., Tsiamis K., Deriu I., D' Amico F., Gervasini E. *EU Regulation 1143/2014: assessment of invasive alien species of Union concern distribution, Member States reports vs JRC baselines*, EUR 30689 EN, 2021, ISBN 978-92-76-37420-6, doi:10.2760/11150.

- Det är centralt att vända den pågående förstörelseprocessen när det gäller skogsmiljöer och arter och att undanröja orsakerna till att skogens biologisk mångfald går förlorad för att uppfylla målen i naturvårdsdirektiven och målet enligt EU:s strategi för biologisk mångfald 2030. Förutsättningen är att göra skogsbrukssektorn delaktig i förvaltningsmetoder som är förenliga med artbevarande liksom i att identifiera och bevara områden med stort ekologiskt värde för Natura 2000-nätverket.

Marina ekosystem

Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 ska de negativa effekterna på känsliga arter och livsmiljöer i marina ekosystem minska väsentligt och god bevarandestatus uppnås, och oavsiktlig fångst av skyddade, utrotningshotade, hotade och känsliga arter ska elimineras eller minskas till en nivå som möjliggör artåterhämtning och -bevarande^[1].

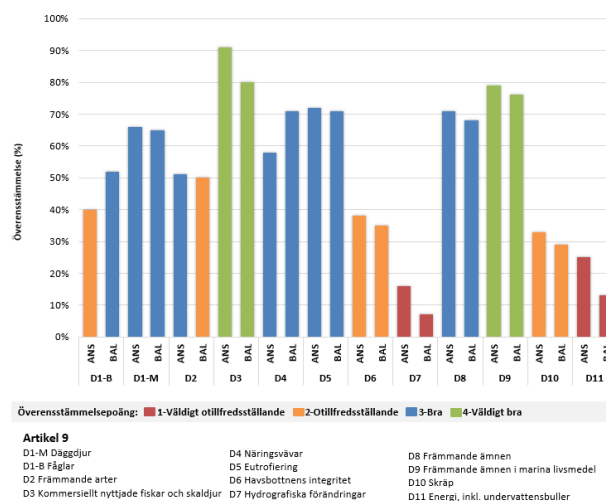
Enligt ramdirektivet om en marin strategi⁴⁴ (*havsmiljödirektivet*) måste medlemsstaterna se till att deras marina vatten uppnår god miljöstatus. För att åstadkomma detta måste de utarbeta marina strategier för sina marina vatten och samarbeta med de medlemsstater som ligger inom samma marina region eller delregion. Dessa marina strategier består av olika steg som ska utvecklas och genomföras under sexårsperioder.

Enligt havsmiljödirektivet skulle medlemsstaterna även senast den 15 oktober 2018 ha fastställt ett antal förhållanden som kännetecknar en god miljöstatus för var och en av deskriptorerna (artikel 9) och ha tillhandahållit en inledande bedömning av sina marina vatten (artikel 8). Kommissionen bedömer sedan om detta utgör en lämplig ram för att uppfylla kraven i direktivet.

Kommissionen granskade Sveriges fastställande av god miljöstatus 2018 för var och en av de elva deskriptorerna i havsmiljödirektivet⁴⁵ och bedömde deras överensstämmelse i förhållande till kommissionens beslut om god miljöstatus⁴⁶. En hög

eller väldigt hög poäng visar att de nationella fastställandena av god miljöstatus stämmer väl överens med kraven i beslutet, dvs. att de kan användas som nationella kvalitativa och kvantitativa miljömål som ska uppnås för medlemsstatens marina vatten (se figur 14).

Figur 14: Sveriges fastställande av god miljöstatus (Nordsjö- och Östersjöregionerna) – överensstämmelse med kriterierna i kommissionens beslut om god miljöstatus, artikel 9 (2018 års rapporteringsomgång)⁴⁷

Sverige har två marina delregioner.

I Nordsjön i nordöstra Atlanten bedömdes sju av elva fastställanden av god miljöstatus som bra eller mycket bra. Sveriges nationella fastställande av god miljöstatus är förenligt med de krav som anges i beslutet om god miljöstatus för sju av elva deskriptorer.

I Östersjön bedömdes sex av elva fastställanden av god miljöstatus som bra eller mycket bra. Sveriges nationella fastställande av god miljöstatus är förenligt med de krav som anges i beslutet om god miljöstatus för sex av elva deskriptorer.

Enligt havsmiljödirektivet ska medlemsstaterna även göra en bedömning av det aktuella miljötillståndet i sina marina vatten i förhållande till fastställd god miljöstatus. En bra eller väldigt bra poäng visar att medlemsstaten har god förmåga att bedöma sin marina miljö i enlighet med kraven i kommissionens beslut om god miljöstatus.

^[1] EU:s gemensamma fiskeripolitik ska bidra till att målen i miljölagstiftningen för marina ekosystem uppnås.

⁴⁴ [Ramdirektiv 2008/56/EG om en marin strategi](#).

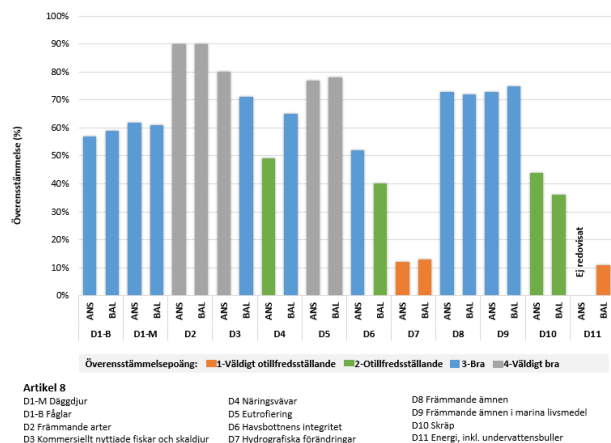
⁴⁵ Bilaga I till direktiv 2008/56/EG.

⁴⁶ [Kommissionens beslut \(EU\) 2017/848](#) om fastställande av kriterier och metodstandarder för god miljöstatus i marina vatten,

specifikationer och standardiserade metoder för övervakning och bedömning och om upphävande av beslut 2010/477/EU.

⁴⁷ Europeiska kommissionens bedömning av uppgifter som rapporterats in av medlemsstaterna, januari 2022. Observera att endast två underavdelningar av deskriptorn D1 visas (D1-M daggdjur och D1-B fåglar). I analysen betraktas dessa två underavdelningar som en helhet och ett genomsnitt för dem har räknats fram.

Figur 15: Sveriges nationella bedömning av den marina miljön (Nordsjö- och Östersjöregionerna) – överensstämmelse med kriterierna i kommissionens beslut om god miljöstatus, artikel 8 (2018 års rapporteringsomgång)⁴⁸

I den marina delregionen Nordsjön i nordöstra Atlanten: Östersjön bedömdes sju av elva deskriptorer som bra eller mycket bra. Sveriges bedömning av sin marina miljö är förenlig med kraven i som anges i kommissionens beslut om god miljöstatus för sju av elva deskriptorer.

I den marina delregionen Östersjön bedömdes sju av elva deskriptorer som bra eller mycket bra. Sveriges bedömning av sin marina miljö är förenlig med kraven i som anges i kommissionens beslut om god miljöstatus för sju av elva deskriptorer.

När det gäller regionen Nordsjön i nordöstra Atlanten saknar Sverige uppgifter om D11 energi, inbegripet undervattensbuller.

Sverige är föremål för ett pågående överträdelseförfarande med koppling till skyddet av tumlare från fiskeriverksamhet.

Så som påpekas i kommissionens rapport om genomförandet av havsmiljödirektivet⁴⁹ har det regionala samarbetat förbättrats sedan direktivet i fråga antogs, men det krävs mer samarbete för att de marina strategierna ska bli helt regionalt samstämmiga, vilket det finns krav på i direktivet.

Vidare offentliggjorde kommissionen i mars 2022 ett meddelande med rekommendationer till

⁴⁸ Europeiska kommissionens bedömning av uppgifter som rapporterats in av medlemsstaterna, januari 2022. Observera att endast två underavdelningar av deskriptorn D1 visas (D1-M daggdjur och D1-B fåglar). I analysen betraktas dessa två underavdelningar som en helhet och ett genomsnitt för dem har räknats fram.

⁴⁹ [COM\(2020\) 259 final](#).

medlemsstaterna. Kommissionens bedömning visar att medlemsstaterna måste intensifiera sina ansträngningar att fastställa god miljöstatus och i större utsträckning använda kriterierna och metodstandarderna i kommissionens beslut om god miljöstatus. Ovanstående synpunkter utgör grunden för de prioriterade åtgärderna 2022.

Prioriterade åtgärder 2022

- Säkerställa regionalt samarbete mellan de medlemsstater som delar en marin region eller delregion i syfte att ta itu med stora belastningar.
- Genomföra kommissionens rekommendationer i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar⁵⁰ som åtföljer meddelandet⁵¹ om rekommendationer per medlemsstat och region om 2018 års uppdaterade rapporter avseende artiklarna 8, 9 och 10 i havsmiljödirektivet.

Ekosystembedömningar och ekosystemredovisning

I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 uppmanas medlemsstaterna att bättre integrera hänsyn som rör biologisk mångfald i offentligt, och i näringslivets, beslutsfattande på alla nivåer och att utarbeta redovisning av naturkapital. EU behöver ett mer välfungerande nätverk för observation av den biologiska mångfalden och en mer enhetlig rapportering om ekosystemens tillstånd.

Sverige kommer att införliva bedömningar av ekosystemtjänster inom de regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur. Landet håller på att genomföra propositionen *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster*.

Sverige har pågående projekt för kommunikation om ekosystemtjänster och ett forskningsprogram om ekosystemtjänsters värde. Alla projekt syftar till att nå ett av de huvudsakliga mål som antagits som en del av Sveriges system för miljömål. Senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

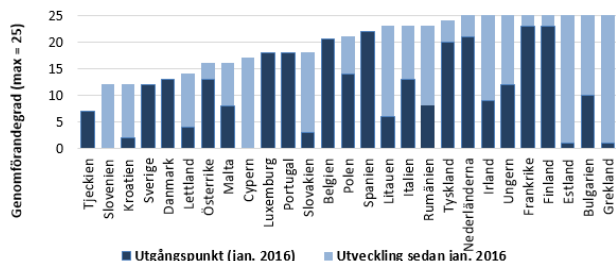
Sverige har inte tillhandahållit uppdaterad information, och således har inga framsteg registrerats sedan januari

⁵⁰ [SWD\(2022\) 1392 final](#).

⁵¹ [COM\(2022\) 550 final](#).

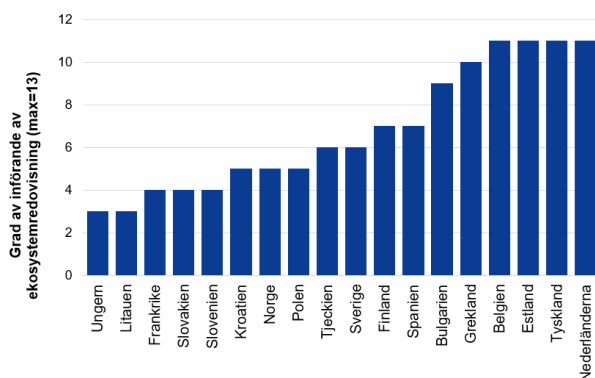
2016 (se figur 16). Denna bedömning görs utifrån 27 frågor om genomförandet och uppdateras var sjätte månad.

Figur 16: ESMERALDA MAES-barometer, januari 2016–mars 2021⁵²

Progress on ecosystem accounting implementation is assessed at national level, based on 13 questions (see Figure 17).

Figur 17: Barometer för ekosystemredovisning, september 2021⁵³

Prioriterade åtgärder 2022

- Fortsätta stödja kartläggningen och bedömningen av ekosystem och deras tjänster samt utvecklingen av ekosystemredovisning med hjälp av lämpliga indikatorer för att integrera ekosystemets omfattning, tillstånd och tjänster (inbegripet vissa monetära värden) i nationalräkenskaperna; fortsätta stödja utvecklingen av nationella plattformar för företag och biologisk mångfald, inbegripet redovisningssystem för naturkapital för att övervaka och värdera företagens inverkan på den biologiska mångfalden.

⁵² Europeiska kommissionen, gemensamma forskningscentrumet, Publikationsbyrå, [EU Ecosystem assessment: summary for policymakers](#), s. 80, maj 2021.

⁵³ MAIA-portalen, Mapping and Assessment for Integrated ecosystem Accounting (Horisont 2020-projekt), 2022. I MAIA-projektet används räkenskaperna för experimentella ekosystemtjänster inom systemet för integrerade miljöräkenskaper som metodologisk grund för ekosystemredovisningen. Dessa räkenskaper är ett integrerat och omfattande statistiskt ramverk som består av fem huvudkonton: ekosystems omfattning, tillstånd, tjänster och monetära ekosystemtillgångar.

3. Nollförorening

Ren luft

EU:s politik och lagstiftning för ren luft måste förbättra luftkvaliteten i EU betydligt, göra att EU kommer närmare den kvalitet som WHO rekommenderar och minska utsläppen av de viktigaste luftföroreningarna.

Luftföroreningar och deras effekter på ekosystem och biologisk mångfald bör minskas ytterligare genom det långsiktiga målet att inte överskrida kritiska belastningar och nivåer. För att detta ska åstadkommas krävs ökade ansträngningar för att nå full efterlevnad av EU-lagstiftningen om ren luft och fastställande av strategiska mål och åtgärder för 2030 och därefter.

Relevanta mål i handlingsplanen för nollföroreningar 2030 är att minska luftföroreningarnas effekter på vår hälsa med 55 % och att minska den andel ekosystem i EU som hotas av luftföroreningar med 25 % jämfört med 2005.

EU har utarbetat ett omfattande regelverk om ren luft som fastställer hälsorelaterade luftkvalitetsnormer⁵⁴ och åtaganden⁵⁵ från medlemsstaterna om att minska utsläppen av ett antal luftföroreningar.

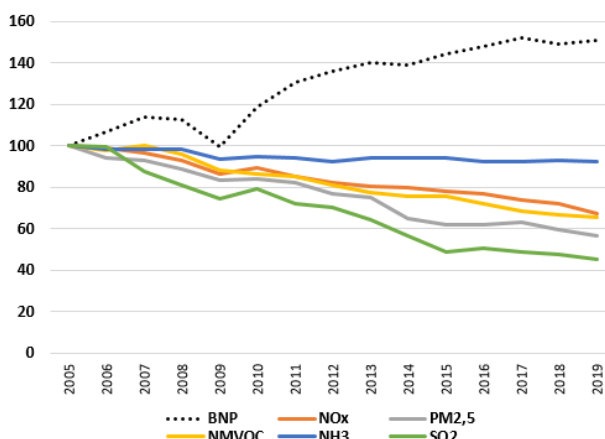
Luftkvaliteten i Sverige ger fortfarande skäl till oro. Europeiska miljöbyråns senast tillgängliga årliga uppskattningar⁵⁶ visar på omkring 2 800 förtida dödsfall (eller 26 400 förlorade levnadsår) på grund av koncentrationer av fina partiklar⁵⁷, 220 förtida dödsfall (2 200 förlorade levnadsår) på grund av ozonkoncentrationer⁵⁸ och färre än 1 förtida dödsfall (färre än 5 förlorade levnadsår) på grund av kvävedioxidkoncentrationer^{59 60}.

Utsläppen av de viktigaste luftföroreningarna har minskat kraftigt i Sverige under de senaste åren samtidigt som BNP har fortsatt att öka (se figur 18). Enligt de senaste

prognoserna som lämnades in enligt artikel 10.2 i direktivet om nationella utsläppstak⁶¹ planerar Sverige att fullgöra åtagandena för de flesta luftföroreningar som omfattas av direktivet för perioden 2020–2029 och för svaveldioxid (SO₂), flyktiga organiska föreningar utom metan (NMVOC) och fina partiklar (PM_{2.5}) från och med 2030. Prognoserna visar dock inte att Sverige kommer att fullgöra utsläppsminskingsåtagandet för kväveoxider 2030 och senare eller åtagandena för ammoniak 2020–2029 eller efter 2030. De senaste inventeringsdata som lämnades in av Sverige, för granskning av kommissionen, visar att Sverige år 2020 efterlever åtagandena för kväveoxider, flyktiga organiska föreningar utom metan, svaveloxid och fina partiklar, men inte åtagandet för ammoniak.

Sverige lämnade in sitt nationella luftvårdsprogram den 1 april 2019.

Figur 18: Utsläppstrender för huvudsakliga föroreningar/BNP 2005–2019 i Sverige⁶²

⁵⁴ Europeiska kommissionen, [luftkvalitetsnormer](#), 2016.

⁵⁵ [Minskning av nationella utsläpp](#) av luftföroreningar.

⁵⁶ Europeiska miljöbyrå, rapporten [Air Quality in Europe 2021](#). I denna rapport finns närmare uppgifter om den underliggande metoden (s. 106).

⁵⁷ Partiklarna (PM) är en blandning av aerosolpartiklar (fasta och flytande) i en mängd olika storlekar och kemiska sammansättningar. PM10 avser partiklar med en diameter på högst 10 mikrometer.

⁵⁸ Troposfäriskt ozon bildas genom fotokemisk påverkan på föroreningar.

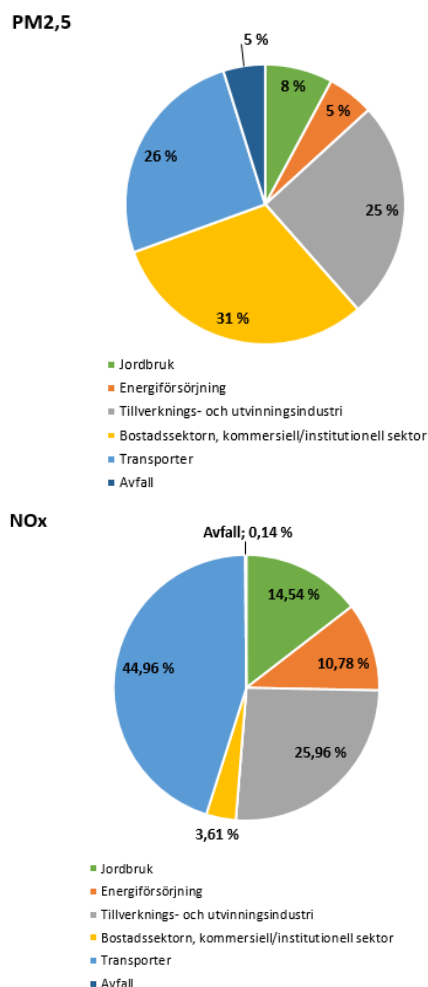
⁵⁹ Kväveoxider (NOx) avges vid förbränning av bränsle, t.ex. från industrianläggningar och vägtransporter. Kväveoxider är en grupp gaser som innefattar kvävemonoxid (NO) och kvävedioxid (NO₂).

⁶⁰ Observera att dessa siffror avser påverkan från enskilda föroreningar, och för att undvika dubbelräkning kan de inte räknas ihop för att få fram en summa.

⁶¹ Direktiv 2016/2284/EU.

⁶² Europeiska miljöbyrå.

Figur 19: Utsläpp av PM_{2,5} och NO_x per sektor i Sverige 2019⁶³

Under 2020 registrerades överskridanden av de gränsvärden som fastställs i *luftkvalitetsdirektivet* för kolmonoxid (CO) i ett luftkvalitetsområde och för partiklar (PM₁₀) i ett annat område. Dessutom har målvärdena för ozonkoncentrationer inte uppnåtts i flera luftkvalitetsområden⁶⁴.

Upprepade överträdelser av luftkvalitetskrav, vilket har allvarliga negativa effekter på hälsa och miljö, följs upp av kommissionen genom överträdelseförfaranden (främst för överskridanden när det gäller PM₁₀ och NO₂) som omfattar alla berörda medlemsstater, däribland Sverige för överskridanden av gränsvärdena för PM₁₀. Syftet är att lämpliga åtgärder ska vidtas för att kraven ska uppfyllas i alla områden.

I de prioriterade åtgärderna för Sverige 2019 efterlystes åtgärder för att i) minska de största utsläppskällorna och ii) påskynda minskningen av utsläppen och

koncentrationen av partiklar (PM_{2,5} och PM₁₀). Den första åtgärden upprepas nedan, eftersom framstegen har varit begränsade. När det gäller den andra har vissa framsteg skett, men insatserna måste fortsätta i och med att överskridanden av gränsvärdena för PM₁₀ fortfarande konstateras.

Prioriterade åtgärder 2022

- Vidta åtgärder inom ramen för det nationella luftvårdsprogrammet för att minska utsläppen från de största utsläppskällorna som nämns ovan.
- Säkerställa full efterlevnad av EU:s luftkvalitetsnormer och upprätthåll de nedåtgående utsläppstrenderna för luftföroreningar för att minska luftföroreningarnas negativa effekter på hälsa och ekonomi, i syfte att framtiden nå WHO:s riktvärden.

Industriutsläpp

De främsta målen i EU-politiken för industriutsläpp är att i) skydda luften, vattnet och marken, ii) förebygga och hantera avfall, iii) förbättra energi- och resurseffektiviteten, iv) sanera förorenade områden.

För att uppnå detta använder EU ett samordnat förfarande för att förebygga och begränsa rutinmässiga och oavsiktliga industriutsläpp. Hörnstenen i denna politik är direktivet om industriutsläpp⁶⁵. Kommissionen lade fram ett förslag i april 2022⁶⁶. Genom översynen vill man öka direktivets bidrag till nollföroreningsmålet liksom dess förenlighet med klimat-, energi- och kretsloppspolitiken.

Översikten över industriverksamheter som regleras av direktivet om industriutsläpp (och som visas nedan) utgår från uppgifter som rapporterats in till EU-registret (2018)⁶⁷.

I Sverige måste omkring 1 220 industrianläggningar ha tillstånd på grundval av direktivet om industriutsläpp. Det motsvarar en ökning på nästan 200 anläggningar sedan

⁶³ Europeiska miljöbyrån.

⁶⁴ Europeiska miljöbyrån, [Eionets centrala databas](#).

⁶⁵ Direktiv 2010/75/EU omfattar industriverksamhet som utförs över vissa tröskelvärden. Det omfattar industrier inom energisektorn, metallproduktion, mineralindustri och kemisk industri samt avfallshantering och en lång rad olika industri- och jordbrukssektorer (t.ex. intensiv svin- och fjäderfäuppfödning, produktion av pappersmassa och papper, målning och rengöring).

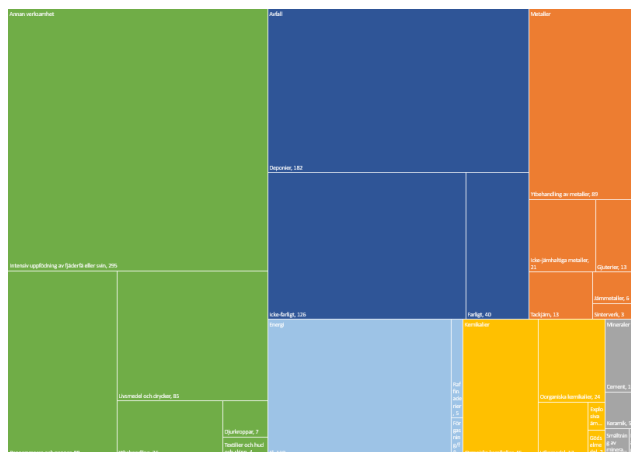
⁶⁶ Europeiska kommissionen, [förslag till översyn av direktivet om industriutsläpp](#), 4 april 2022. Översynen av direktivet om industriutsläpp genomförs parallellt med en översyn av förordning (EG) nr 166/2006 om ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar.

⁶⁷ Europeiska miljöbyrån, [European Industrial Emissions Portal](#).

2015, främst inom avfallshantering och intensiv uppfödning av fjäderfä och grisar. Fördelningen av anläggningar visas i figur 20.

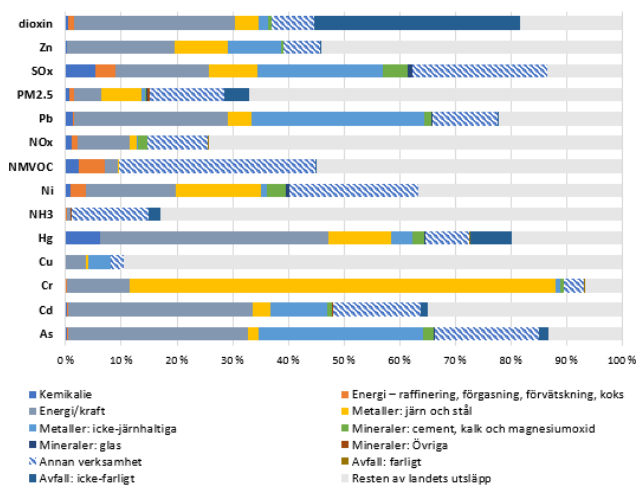
De industrisektorer i Sverige med flest anläggningar som omfattades av direktivet om industriutsläpp 2018 är avfallshantering (29 %) följt av intensiv uppfödning av fjäderfä och grisar (24 %) och energi (9 %).

Figur 20: Antalet industrianläggningar som omfattas av direktivet om industriutsläpp per sektor i Sverige 2018⁶⁸

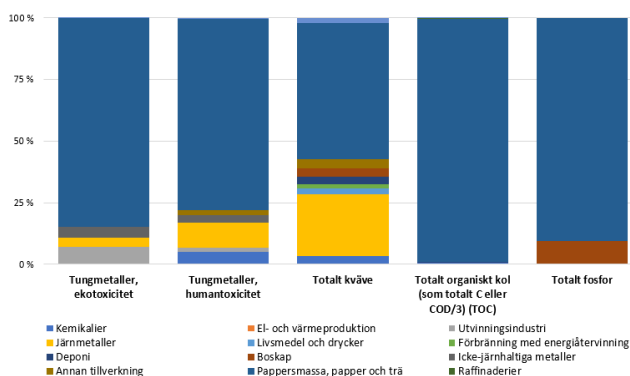
De industrisektorer som konstateras bidra till den största belastningen för miljön när det gäller utsläpp till luft var energi- och kraftsektorn för arsenik (As), kadmium (Cd), kvicksilver (Hg) och zink (Zn), gödselhantering för ammoniak (NH₃), massa- och pappersindustrin för nickel (Ni), kväveoxider (NO_x), partiklar (PM_{2,5}) och svaveloxid (SO_x), användning av lösningsmedel för lättflyktiga organiska ämnen utom metan (NMVOC), metallproduktion för krom (Cr), koppar (Cu) och bly (Pb) och avfallshantering för dioxiner. Fördelningen visas i figur 21.

Figur 21: Utsläpp till luften från sektorer som omfattas av industriutsläppsdirektivet och övriga sammanlagda nationella utsläpp till luften i Sverige 2018⁶⁹

Belastningar på miljön från industriutsläpp till vatten beror främst på produktion av kemikalier när det gäller tungmetaller, nitrogen, fosfor och totalt organiskt kol. Uppdelningen, utifrån uppgifter från det europeiska registret över utsläpp och överföringar av föroreningar (E-PRTR), visas i figur 22.

Figur 22: Relativa utsläpp till vatten från industrin i Sverige 2018⁷⁰

EU-strategin för verkställande enligt direktivet om industriutsläpp ger allmänheten omfattande rättigheter att få tillgång till relevant information och delta i tillståndsgivningen. Allmänheten och icke-statliga organisationer får därmed förutsättningar att försäkra sig om att tillstånd beviljas på ett korrekt sätt och att villkoren iakttas.

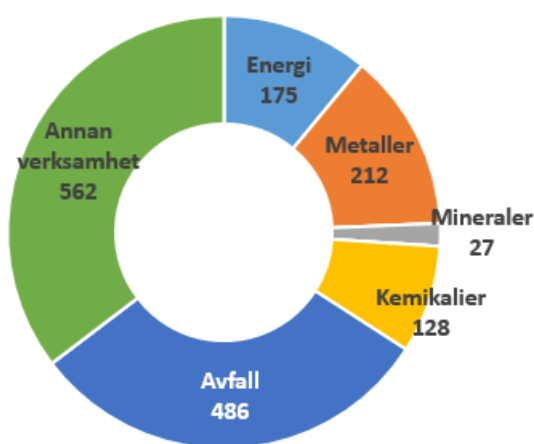
⁶⁸ Europeiska miljöbyrån, EU-registret, [European Industrial Emissions Portal](https://eprtr.ec.europa.eu/) (uppgifterna hämtades den 3 november 2021).

⁶⁹ Europeiska miljöbyrån, långväga gränsöverskridande luftföroreningar, [Air pollutant emissions data viewer \(Gothenburg Protocol, LRTAP Convention\) 1990-2019](https://airpollutantemissionsdataviewer.ec.europa.eu/) (uppgifterna hämtades den 3 november 2021).

⁷⁰ Europeiska miljöbyrån, europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar, [European Industrial Emissions Portal](https://eprtr.ec.europa.eu/). Tungmetallerna visas som en viktad summa av ekotoxicitets- och humantoxicitetsfaktorer för att visa effekterna på både miljön och människor (på grundval av USEtox) (uppgifterna hämtades den 3 november 2021).

Som en del av miljötillsynen genomför behöriga myndigheter besök på plats på anläggningar som omfattas av industriutsläppsdirektivet och tar prover och samlar in nödvändig information. Enligt artikel 23.4 i industriutsläppsdirektivet måste besök på plats genomföras mellan en gång om året och en gång vart tredje år beroende på de aktuella miljöriskerna vid anläggningarna. Under 2018 genomförde Sverige 1 590 besök på plats, de flesta av dem på anläggningar inom avfallshantering (31 %) följt av intensiv uppfödning av fjäderfä eller svin (16 %) och energisektorn (10 %), så som visas i figur 23.

Figur 23: Antal miljötillsynsbesök på anläggningar som omfattas av industriutsläppsdirektivet i Sverige 2018⁷¹

Utarbetandet av referensdokument för bästa tillgängliga teknik (BAT-referensdokument) och BAT-slutsatser säkerställer ett gott samarbete med berörda parter och möjliggör ett bättre genomförande av direktivet om industriutsläpp⁷². Sedan den senaste rapporten om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken har kommissionen antagit BAT-slutsatser om i) avfallsförbränning, ii) livsmedels-, dryckes- och mjölkindustrin samt ii) ytbehandling med organiska lösningsmedel, inklusive behandling av trä och träprodukter med kemikalier.

Kommissionen förlitar sig på att de nationella behöriga myndigheterna anstränger sig för att genomföra de rättsligt bindande BAT-slutsatserna och de utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik i miljötillstånden. Detta bör leda till betydande och fortsatta minskningar av föroreningarna.

År 2019 riktades prioriterade åtgärder till Sverige om att se över tillstånd och stärka kontrollen och verkställigheten för att säkerställa överensstämmelse

med nyligen antagna BAT-slutsatser. Åtgärderna i fråga har följts upp av kommissionen genom Sveriges rapportering till EU-registret, och kommissionen arbetar för närvarande med att kontrollera den rapporterade informationen med Sverige om de tillstånd som beviljats för varje anläggning inom ramen för direktivet om industriutsläpp.

Förebyggande av allvarliga industriolyckor – Seveso

De huvudsakliga målen med EU:s politik för förebyggande av allvarliga industriolyckor är att

- i) förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår, särskilt kemikalier,
 - ii) begränsa följderna av sådana olyckshändelser för människors hälsa och miljön och
 - iii) kontinuerligt förbättra förebyggandet av, beredskapen inför och insatserna vid allvarliga olyckshändelser.
- Hörnstenen i denna politik är direktiv 2012/18/EU (Seveso III-direktivet)⁷³.

Nedanstående översikt över industrianläggningar som omfattas av Seveso III-direktivet (*Sevesoverksamheter*) grundas på uppgifter som har rapporterats in till eSPIRS-databasen (2018)⁷⁴ och Sveriges rapport om genomförandet av Seveso III-direktivet 2015–2018⁷⁵.

Bland Sveriges 388 Sevesoverksamheter kategoriseras 184 som verksamheter på lägre nivå och 204 som verksamheter på högre nivå utifrån den kvantitet farliga ämnen som sannolikt förekommer. Verksamheter på högre nivå måste uppfylla strängare krav. Hur antalet Sevesoverksamheter har förändrats över tid visas i figur 24.

⁷¹ Europeiska miljöbyrån, EU-registret, [European Industrial Emissions Portal](#) (uppgifterna hämtades den 3 november 2021).

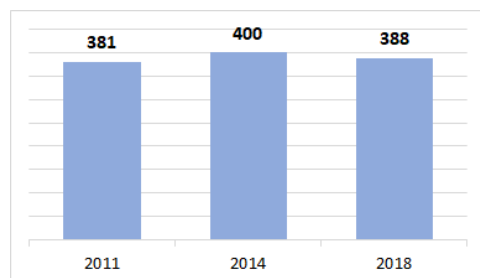
⁷² Europeiska kommissionen, [BAT-referensdokument](#).

⁷³ Direktiv 2012/18/EU om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår.

⁷⁴ Europeiska kommissionen, [eSPIRS \(Seveso Plants Information Retrieval System\)](#).

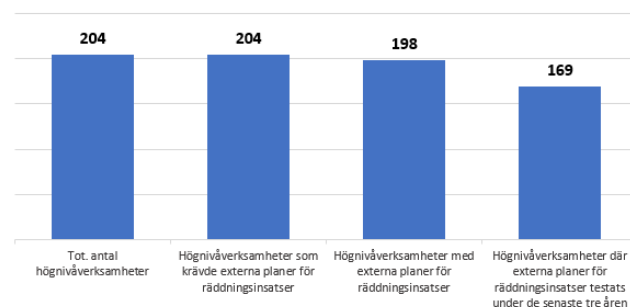
⁷⁵ I enlighet med artikel 21.2 i Seveso III-direktivet.

Figur 24: Antalet Sevesoverksamheter i Sverige 2011, 2014 och 2018⁷⁶

Enligt Sverige behövs en extern plan för räddningsinsatser för 204 verksamheter på högre nivå. År 2018 hade 198 verksamheter på högre nivå en extern plan för räddningsinsatser och 169 av dem hade testats under de senaste tre åren. Sammanfattningen visas i figur 25. Det är nödvändigt att utarbeta externa planer för räddningsinsatser för att möjliggöra ordentliga förberedelser och ett effektivt genomförande av de åtgärder som krävs för att skydda miljön och befolkningen om en allvarlig industriolycka skulle inträffa vid en verksamhet.

Figur 25: Situation när det gäller externa planer för räddningsinsatser i Sverige 2018⁷⁷

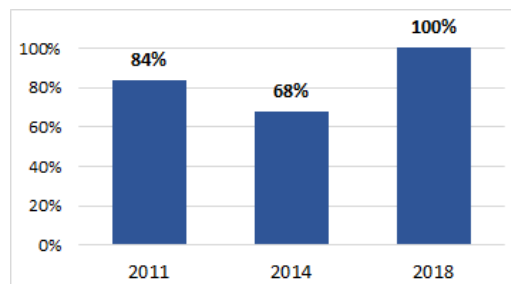

De upplysningar till allmänheten som avses i bilaga V till Seveso III-direktivet – främst om hur den berörda allmänheten kommer att varnas vid en allvarlig olyckshändelse, om hur man lämpligen bör agera om en allvarlig olyckshändelse inträffar och datumet för det senaste besöket på plats – är ständigt tillgänglig för 100 % av Sevesoverksamheterna i Sverige.

Andelen verksamheter på högre nivå för vilka information om säkerhetsåtgärder och förväntat

agerande aktivt har gjorts tillgänglig för allmänheten under de senaste åren visas i figur 26.

Figur 26: Andel verksamheter på högre nivå för vilka information om säkerhetsåtgärder och förväntat agerande aktivt har gjorts tillgänglig för allmänheten i Sverige 2011, 2014 och 2018⁷⁸

⁷⁶ Europeiska kommissionen, [Assessment and summary of Member States' implementation reports for Implementing Decision 2014/896/EU \(implementing Directive 2012/18/EU on the control of major accident hazards involving dangerous substances\)](#), 2022.

⁷⁷ Europeiska kommissionen, [Assessment and summary of Member States' implementation reports for Implementing Decision 2014/896/EU \(implementing Directive 2012/18/EU on the control of major accident hazards involving dangerous substances\)](#), 2022.

⁷⁸ Europeiska kommissionen, [Assessment and summary of Member States' implementation reports for Implementing Decision 2014/896/EU \(implementing Directive 2012/18/EU on the control of major accident hazards involving dangerous substances\)](#), 2022.

Prioriterade åtgärder 2022

- Stärka kontrollen och verkställigheten för att säkerställa efterlevnaden av Seveso III-direktivets bestämmelser, särskilt om externa planer för räddningsinsatser.

Buller

I direktivet om omgivningsbuller⁷⁹ fastställs ett gemensamt tillvägagångssätt för att förhindra, förebygga och minska skadliga effekter på grund av exponering för omgivningsbuller, men gränsvärden för buller anges ej. De främsta verktygen i direktivet för att åstadkomma detta är bullerkartläggning och planering. Ett av huvudmålen i handlingsplanen för nollföröreningar 2030 är att minska andelen människor som störs av trafikbuller med 30 % jämfört med 2017.

Orimligt buller från flygtrafik, järnvägar och vägar är en av huvudorsakerna till miljörelaterade hälsoproblem i EU. Det orsakar ischemisk hjärtsjukdom, stroke, sömnstörningar, kognitiva störningar och stress⁸⁰. I Sverige ökade antalet personer som exponerades för buller med 9 % mellan 2012 och 2017. Utifrån begränsade uppgifter⁸¹ uppskattas omgivningsbuller i Sverige orsaka minst 160 förtida dödsfall och 600 sjukhusinläggningar varje år⁸². Utöver detta lider 90 000 personer av sömnstörningar.

Utifrån de senaste fullständiga uppgifterna som har analyserats är kartläggningen slutförd för buller från tätbebyggelse, vägar och järnvägar.

I 2019 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken lämnades en prioriterad åtgärd till Sverige om att slutföra handlingsplaner för buller, och det har skett väsentliga framsteg (så som beskrivs ovan). Därför föreslås inte någon prioriterad åtgärd 2022.

⁷⁹ Direktiv [2002/49/EG](#).

⁸⁰ WHO 2018, *Environmental Noise Guidelines for the European Region*.

⁸¹ För mer information: Europeiska miljöbyrån, *Noise Fact Sheets 2021*.

⁸² Dessa siffror är en uppskattning från Europeiska miljöbyrån utifrån i) de uppgifter som medlemsstaterna har rapporterat om bullerexponering som omfattas av direktiv 2002/49/EG, ii) ETC/ATNI, 2021, *Noise indicators under the Environmental Noise Directive 2021: Methodology for estimating missing data*, ETC/ATNI, rapport nr 06/2021, europeiska ämnescentrumet för luftföroreningar, transport, buller och industriföroreningar, iii) *metoder för att beräkna hälsokonsekvenser*, ETC/ACM, 2018, *Implications of environmental noise on health and wellbeing in Europe*, Eionet Report ETC/ACM no 2018/10, europeiska ämnescentrumet för luftföroreningar och klimatförändringar.

Vattenkvalitet och vattenförvaltning

Enligt EU:s lagstiftning och politik måste belastningarna på vatten i övergångszoner, kustvatten och sötvatten (inklusive yt- och grundvatten) minskas kraftigt. Genom att uppnå, bevara eller förbättra en god status för vattenförekomsterna i enlighet med ramdirektivet för vatten säkerställs att allmänheten i EU kan åtnjuta säkert dricks- och badvatten av god kvalitet. Det säkerställer dessutom att näringsämnenas kretslopp (kväve och fosfor) hanteras på ett mer hållbart och resurseffektivt sätt.

Ramdirektivet för vatten

Ramdirektivet för vatten⁸³ (*vattendirektivet*) är hörnstenen i EU:s vattenpolitik under 2000-talet. I vattendirektivet och övrig lagstiftning om vatten⁸⁴ fastställs ramarna för en hållbar och integrerad vattenförvaltning, vilket syftar till att upprätthålla en hög skyddsnivå för vattenresurser, förebygga ytterligare försämring och återställa god status.

Senast i mars 2022 skulle medlemsstaterna lämna in den tredje upplagan av sina förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt enligt vattendirektivet. Kommissionen kommer att bedöma rapporterad status och framsteg samt kontrollera om slutsatserna i bedömningen av de andra förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt⁸⁵ har behandlats. Sverige har ännu inte lämnat in den tredje upplagan av förvaltningsplanen för avrinningsdistrikt⁸⁶.

I december 2021 offentliggjorde kommissionen den sjätte genomföranderapporten⁸⁷, där man utvärderar genomförandet av vattendirektivet och översvämningdirektivet. Den innehåller en halvtidsbedömning av framstegen med i) genomförandet av åtgärdsprogrammen och ii) övervakningen av "nya" prioriterade ämnen. Bedömningsrapporten för Sverige⁸⁸

⁸³ [Ramdirektivet för vatten \(2000/60/EG\)](#).

⁸⁴ Denna lagstiftning utgörs av [grundvattendirektivet \(2006/118/EG\)](#), [direktivet om miljökvalitetsnormer \(2008/105/EG\)](#), [översvämningdirektivet \(2007/60/EG\)](#), [badvattendirektivet \(2006/7/EG\)](#), [direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse \(91/271/EEG\)](#), det nya [dricksvattendirektivet \(2020/2184/EG\)](#), [nitratdirektivet \(91/676/EEG\)](#), [havsmiljödirektivet \(2008/56/EG\)](#) och [industrisläppdirektivet \(2010/75/EU\)](#).

⁸⁵ Utförlig information finns i [kommissionens femte rapport om genomförandet av vattendirektivet och översvämningdirektivet](#), liksom i 2019 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken.

⁸⁶ På grundval av den information som lämnades av de svenska myndigheterna i april 2022.

⁸⁷ Se den [sjätte genomföranderapporten om vattendirektivet och översvämningdirektivet](#).

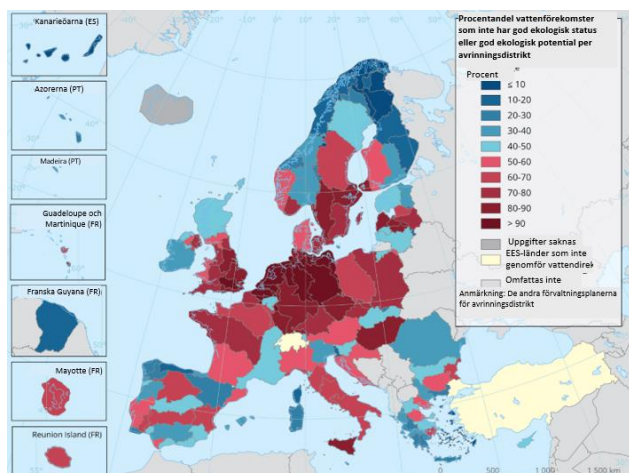
⁸⁸ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för miljö, *Assessment of Member States' progress in Programmes of Measures during the second planning cycle of the Water Framework Directive. Member State: Sweden*, 2022.

visade att det överlag har gjorts positiva framsteg med åtgärdernas effektivitet och bidrag till att uppnå målen i vattendirektivet 2021. Framstegen är ungefär lika stora i de olika avrinningsdistrikten. Man uppskattade att målen skulle nås 2021 för 50 % av åtgärderna. Fyra åtgärder har ännu inte inletts, men ny lagstiftning kommer att göra det möjligt att inleda åtminstone två av dem. Inga eventuella brister i indikatorerna har dock rapporterats för 2027. Identifierade brister i indikatorerna för centrala åtgärdstyper förväntas ha åtgärdats till fullo senast 2027.

På grundval av rapporteringen och uppgifterna i den andra förvaltningsplanen för avrinningsdistrikt som offentliggjordes 2020⁸⁹ uppnår 36,8 % av alla ytvattenförekomster⁹⁰ i Sverige god ekologisk status, och 100 % har dålig kemisk status. När det gäller grundvatten uppnådde 2,3 % inte god kemisk status och 0,3 % har dålig kvantitativ status.

I figur 27 visas den andel ytvattenförekomster i Sverige och andra europeiska länder som inte uppnår god ekologisk status.

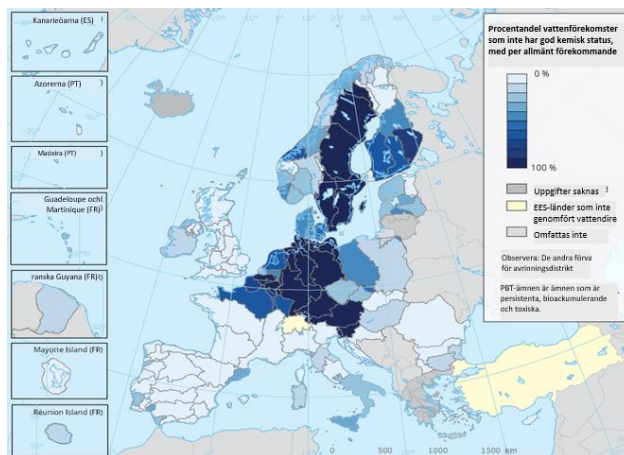
Figur 27: Andel ytvattenförekomster (floder, sjöar, vatten i övergångszoner och kustvatten) som har mindre än god miljöstatus per avrinningsdistrikt⁹¹

Figur 28 visar procentandelen av ytvattenförekomster i Sverige och andra europeiska länder som inte uppnår god kemisk status. I Sverige är procentandelen 100 % om man räknar in vattenförekomster som inte uppnår god status på grund av ämnen som uppträder som allmänt förekommande PBT-ämnen (långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen). Om allmänt förekommande PBT-ämnen inte räknas med är det 1 % av

ytvattenförekomsterna som inte uppnår god kemisk status.

Figur 28: Procentandel av ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status⁹²

Med avseende på industriutsläppsdirektivet bör det framhållas att det i Sverige har skett betydande minskningar (20,2 %) av utsläppen till vatten av tungmetaller som Cd, Hg, Ni, PL och (5,8 %) totalt organiskt kol (TOC) under det senaste årtiondet⁹³.

Det sammanlagda uttaget av vatten per år (utifrån referensnivån 2019) från yt- och grundvattenkällor i Sverige uppgår till 2827,48 hm³ (Europeiska miljöbyrå, 2022). Procentandelen för vattenuttaget per sektor är 1,89 % för jordbruket, 27,84 % för allmän vattenförsörjning, 2,57 % för elkylning, 44,04 % för tillverkningsindustrin, 21,68 % för kylning inom tillverkningsindustrin och 1,98 % för utvinning av mineral, såsom visas i figur 29. Sverige använder andra register för att redovisa vattenuttag. Små uttag kräver inte tillstånd i Sverige, men däremot måste en föransökan lämnas till den behöriga myndigheten.

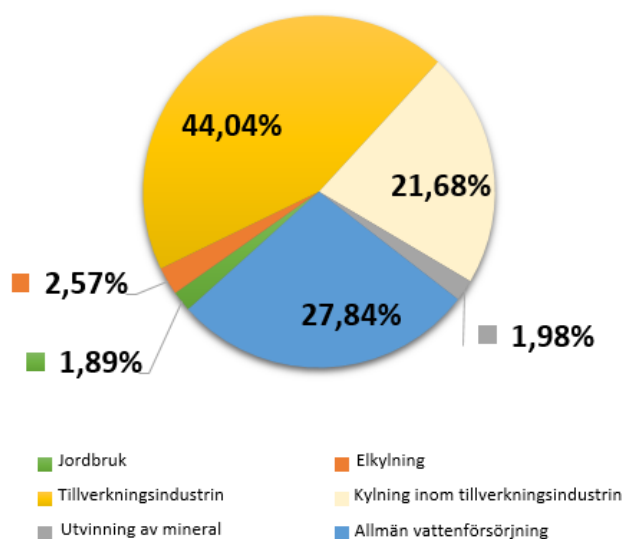
⁸⁹ [WISE Freshwater \(europa.eu\)](https://wise.freshwater.europa.eu/).

⁹⁰ Floder, sjöar, vatten i övergångszon, kustvatten och territorialvatten.

⁹¹ Europeiska miljöbyrå, [2021](https://www.eea.europa.eu/en/press-releases/2021/06).

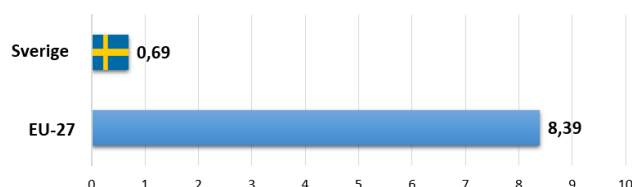
⁹² Europeiska miljöbyrå, [december 2019](https://www.eea.europa.eu/en/press-releases/2019/12).

⁹³ Europeiska miljöbyrå, [juni 2021](https://www.eea.europa.eu/en/press-releases/2021/06).

Figur 29: Vattenuttag per sektor i Sverige⁹⁴

I Sverige är vattenexploateringsindex plus (WEI+)⁹⁵ 0,69 %, vilket är betydligt lägre än de 20 % som generellt sett anses vara ett tecken på vattenbrist.

Figur 30 visar indexet WEI+ i Sverige och andra europeiska länder. Sverige ligger på 21:a plats (index från högsta till lägsta nivå) på EU-nivå i WEI+.

Figur 30: Vattenexploateringsindex plus (WEI+) i EU 2017⁹⁶

Sverige främjar vatteninvesteringar genom att bevilja bidrag för investeringar som minimerar mikroplast och andra nya föroreningar (läkemedel) via dagvatten. År 2020 publicerades vidare en rapport⁹⁷ av Vattenmyndigheterna som ett stödjande verktyg för kommunala beslutsfattare med goda argument för fler vattenåtgärder och exempel på hur stor nytta åtgärderna gör för vattnet och hur stora värden det kan röra sig om.

⁹⁴Europeiska miljöbyrån, [Water abstraction by source and economic sector in Europe](#), 2022.

⁹⁵ Vattenexploateringsindex plus (WEI+) är ett mått på den totala färskvattenanvändningen som procentandel av de förnybara färskvattenresurserna (grund- och ytvatten) vid en given tidpunkt och plats. Det visar hur mycket vatten som tas ut och hur mycket som förs tillbaka till naturen efter att ha använts.

⁹⁶ Europeiska miljöbyrån, [vattenexploateringsindex plus](#), 2022.

⁹⁷ [Nyttan med bättre vatten | Vattenmyndigheterna](#).

Översvämningsdirektivet

Så som nämns ovan offentliggjorde kommissionen i december 2021 den sjätte genomföranderapporten. Den innehåller en översyn och en uppdatering av de preliminära bedömningarna av översvämningsriskerna som gjordes under den andra perioden (2016–2021).

Bedömningsrapporten⁹⁸ visade att den preliminära bedömningen av översvämningsriskerna innehåller lejonparten av den relevanta informationen i ett lättförståeligt och tillgängligt format. Rapporten inbegriper information om på vilket sätt typerna av översvämningar som tagits med och kartorna skiljer sig åt under den andra perioden jämfört med den första. I rapporten förklaras de nya uppgifter och den nya information som har tagits med, i synnerhet nya och förbättrade höjddata och klimatförändringshänsyn i översvämningsberäkningarna. I bedömningen identifierades vissa områden där det fanns utrymme för förbättringar med koppling till bedömningen av pluviala översvämningar och hänsyn till långsiktig utveckling, vid sidan av klimatförändringarna.

Sverige har lämnat in den andra upplagan av planer för hantering av översvämningsrisker i enlighet med översvämningsdirektivet. Europeiska kommissionen kommer att undersöka vilka framsteg som gjorts sedan de första planerna för hantering av översvämningsrisker antogs och, precis som 2019, lägga fram en ny rapport.

Sverige och Finland har ett givande samarbete kring hantering av översvämningar. Sverige har tillsammans med Finland genomfört ett gemensamt projekt och kartläggning av översvämningar vid ett delat område med möjliga betydande översvämningsrisker inom det internationella avrinningsdistriktet RBD SE1TO för Torneälven (som delas med Finland).

Dricksvattendirektivet

När det gäller dricksvattendirektivet har det inte gjorts någon ny bedömning av kvaliteten på dricksvattnet sedan 2019 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken. Det finns inga indikationer på att det skulle finnas några problem med kvaliteten på dricksvattnet i Sverige.

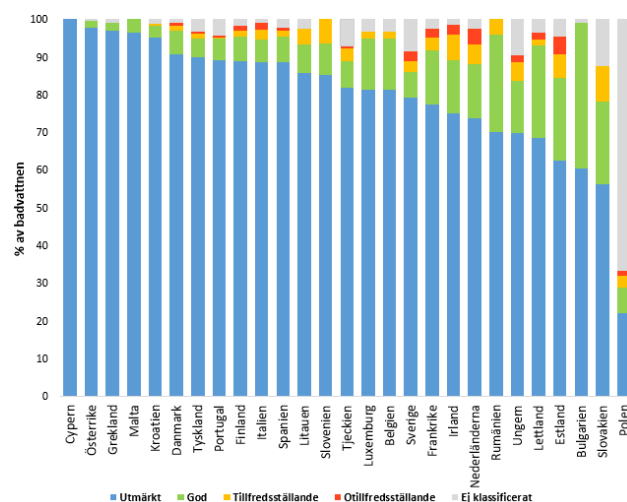
Det omarbetade direktivet 2020/2184 trädde i kraft den 12 januari 2021, och medlemsstaterna ska ha införlivat det i sin nationella rättsordning senast den 12 januari 2023. Sverige kommer att behöva uppfylla dessa omarbetade kvalitetsnormer.

⁹⁸ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för miljö, *Assessment of Second Cycle Preliminary Flood Risk Assessments and Identification of Areas of Potential Significant Flood Risk under the Floods Directive: Member State: Sweden*, 2022

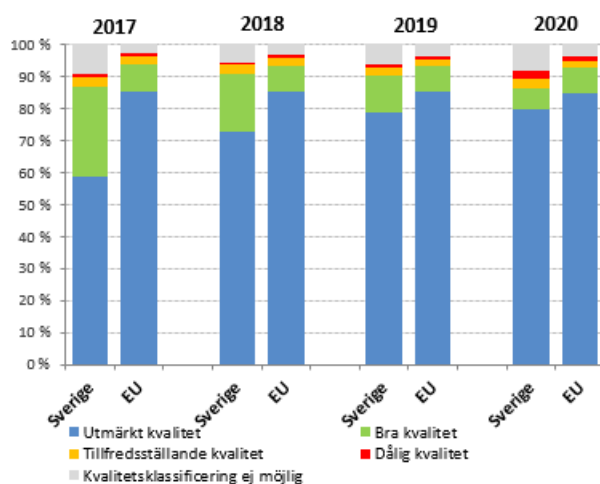
Badvattendirektivet

När det gäller badvattendirektivet bör det framhållas att 79,3 % av de 445 svenska badvattnen var av utmärkt kvalitet 2020⁹⁹ (figur 31). Utvecklingen visas i figur 32.

Figur 31: Badvattenkvalitet i Europa badsäsongen 2020¹⁰⁰

Figur 32: Sverige, badvattenkvalitet 2017–2020¹⁰¹

*För 2017, 2018 och 2019 ingår uppgifter om brittiska badvatten i genomsnittet för EU.

Nitratdirektivet

I kommissionens senaste rapport om genomförandet av nitratdirektivet¹⁰² för perioden 2016–2019¹⁰³ varnas det för att nitrater fortfarande orsakar skadliga vattenföroreningar i EU. Höga halter av nitrater i vattnet

är skadligt för både människors hälsa och för ekosystemen, och orsakar syreutarmning och övergödning. Åtgärder som vidtagits av nationella myndigheter och jordbrukare för att rena vatten har haft positiva effekter för dricksvattenförsörjningen och den biologiska mångfalden och för sektorer som fiske och turism som är beroende av dem. Icke desto mindre är överdriven gödsling fortfarande ett problem i många delar av EU.

Sverige har låg djurtäthet och ett lågt överskott av kväve och fosfor. Det finns ett välutvecklat nätverk av mätstationer. Kvaliteten på grundvattnet är generellt sett mycket god, men det finns ett antal mätstationer som visar på övergödning. Övergödning påverkar inlandsvatten i nitratkänsliga områden och kustvatten.

Åtgärdsprogrammet sågs över 2022.

Direktivet om behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse

Sverige har under årens lopp haft vissa svårigheter med att uppfylla skyldigheterna enligt direktivet om behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse (*avloppsdirektivet*). Enligt de senast tillgängliga uppgifterna¹⁰⁴ är den allmänna kravuppfyllelsen i Sverige 97 %, vilket är högre än EU:s genomsnitt på 76 % år 2018.

När det gäller den mängd avloppsvatten från tätbebyggelse som fortfarande måste samlas in och behandlas i enlighet med kraven i avloppsdirektivet krävs ytterligare insatser för biologisk rening av ytterligare 0,10 miljoner personekvivalenter avloppsvatten från tätbebyggelse (0,8 %) och biologisk rening med avlägsnande av kväve och/eller fosfor av ytterligare 0,34 personekvivalenter avloppsvatten från tätbebyggelse (3 %).

⁹⁹ Europeiska miljöbyrå, *Bathing Water Quality in 2020*, 2022.

¹⁰⁰ Europeiska miljöbyrå, *Bathing Water Quality in 2020*, 2022.

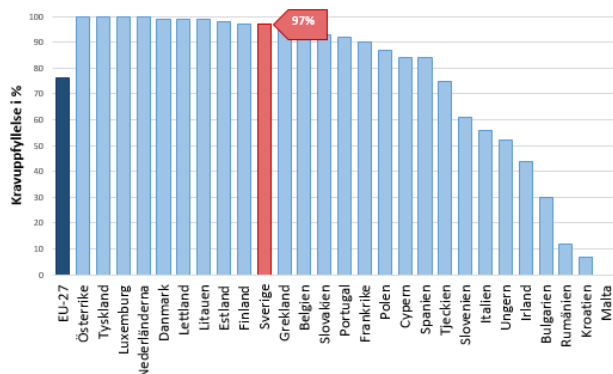
¹⁰¹ Europeiska miljöbyrå, *European Bathing Water Quality in 2017, 2018, 2019, 2020*.

¹⁰² Genomförandet av *nitratdirektivet* i EU.

¹⁰³ Europeiska kommissionen, *genomföranderapport 2016–2019*.

¹⁰⁴ WISE – *Country profiles on urban waste water treatment - Sweden*.

Figur 33: Andel av avloppsvattnet från tätbebyggelse som uppfyller alla krav i avloppsdirektivet (insamling, biologisk rening, och biologisk rening med avlägsnande av kväve och/eller fosfor) i tätbebyggda områden som uppfyller kraven i avloppsdirektivet 2018¹⁰⁵

Den 2 september 2021 konstaterade Europeiska unionens domstol att Sverige gjorde sig skyldigt till överträdelser av avloppsdirektivet med avseende på flera tätorter. Kommissionen förväntar sig att Sverige anmäler de åtgärder som kommer att vidtas för att efterleva avgörandet.

Prioriterade åtgärder 2022

- Undersöka nya fysiska ändringar av vattenförekomster i enlighet med artikel 4.7 i vattendirektivet. I dessa bedömningar måste alternativa lösningar och lämpliga riskbegränsande åtgärder beaktas.
- Stärka åtgärdsprogrammet för att bättre hantera problem med övergödning i inlandsvatten och havsvatten.
- Slutföra genomförandet av avloppsdirektivet i alla tätorter genom att uppföra den infrastruktur som behövs.

Kemikalier

EU har för avsikt att se till att alla kemikalier produceras och används på ett sätt som minimerar betydande negativa effekter på människors hälsa och på miljön. I oktober 2020 offentliggjorde kommissionen sin kemikaliestrategi för hållbarhet *På väg mot en giftfri miljö*¹⁰⁶, vilket har lett till ett antal systemförändringar i EU:s kemikalielagstiftning. Strategin är en del av EU:s nollföroreningsambition – ett viktigt åtagande i den europeiska gröna given.

EU:s kemikalielagstiftning¹⁰⁷ erbjuder ett grundläggande skydd för människors hälsa och miljön. Den säkerställer även stabilitet och förutsebarhet för företag som är verksamma på den inre marknaden.

Sedan 2007 har kommissionen samlat in information om efterlevnaden av förordningen om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (*Reach-förordningen*) och förordningen om klassificering, märkning och förpackning (*CLP-förordningen*).

I december 2020 bedömde kommissionen medlemsstaternas rapporter om genomförandet och tillämpningen av förordningarna¹⁰⁸, i linje med artikel 117.1 i Reach-förordningen och artikel 46.2 i CLP-förordningen. Enligt de senaste uppgifterna som finns att tillgå har de nationella tillsynsstrukturerna inte förändrats särskilt mycket. Det framgår dock tydligt av denna rapport att det finns många skillnader i tillämpningen av Reach-förordningen och CLP-förordningen, särskilt på brottsbekämpningsområdet. De registrerade efterlevnadsnivåerna verkar vara relativt stabila över tid, men med en något nedåtgående trend som sannolikt beror på att i) tillsynsmyndigheterna är mer effektiva när det gäller att upptäcka produkter och företag som inte uppfyller kraven och att ii) fler produkter som inte uppfyller kraven släpps ut på marknaden i EU. I augusti 2021 offentliggjorde kommissionen en mätbar bedömning av verkställigheten¹⁰⁹ avseende de två främsta EU-förordningarna om kemikalier, där man använde ett antal indikatorer för olika aspekter i verkställigheten.

I Sverige har följande myndigheter ansvaret för att kontrollera att Reach-förordningen följs¹¹⁰:

- Kemikalieinspektionen.
- Arbetsmiljöverket.
- Länsstyrelserna.
- Kommunala myndigheter.

Sverige har tagit fram och genomfört tillsynsstrategier för både Reach och CLP¹¹¹ med hjälp av en riskbaserad metod – företag väljs ut på de områden där det finns förbättringspotential:

¹⁰⁷ Reach-förordningen: EUT L 396, 30.12.2006, s. 1; CLP-förordningen: EUT L 252, 31.12.2006, s. 1.

¹⁰⁸ Europeiska kommissionen, [Final report REACH-CLP MS reporting 2020](#).

¹⁰⁹ Europeiska kommissionen, [REACH and CLP enforcement: EU level enforcement indicators](#).

¹¹⁰ Europeiska kommissionen, *REACH and CLP enforcement: EU level enforcement indicators*.

¹¹¹ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 76.

¹⁰⁵ Europeiska kommissionen, [WISE Freshwater](#), 2021.

¹⁰⁶ [COM\(2020\) 667 final](#).

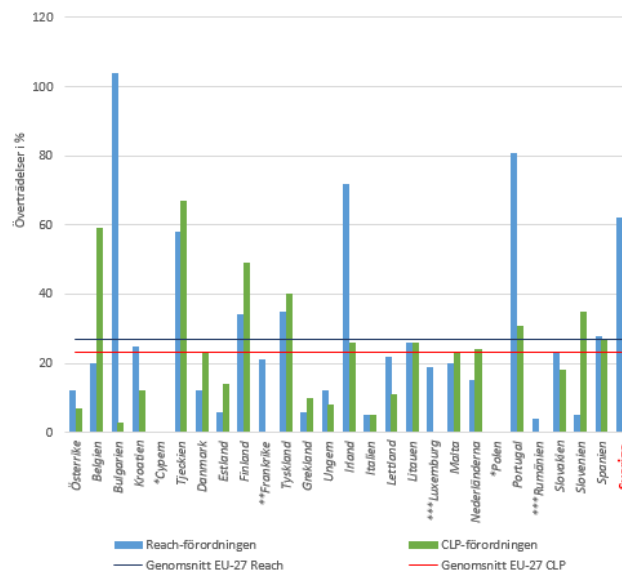
- Företag som importerar eller tillverkar produkter som innehåller ämnen som inger stora betänkligheter.
- Företag med produkter i stora volymer och vitt spridd användning.
- Produkter som innehåller farliga ämnen och används av känsliga grupper, t.ex. barn.
- När nya förordningar träder i kraft.
- När det finns kännedom om bristande efterlevnad av befintliga förordningar etc.

Tillsynsätgärden grundas på ett produktregister som innehåller information om kemikalier som tillverkas i eller importeras till Sverige. När det gäller produkter övervakas företag genom branschorganisationer, tullen, reklam, internet etc.

Som regel betraktas alla överträdelser av Reach-förordningen som grova eller mycket grova förvaltningsrättsliga miljöförseelser. Om överträdelsen anses vara tillräckligt grov kan den behöriga myndigheten besluta att utdöma ytterligare sanktioner utöver böter. Myndigheten kan även vid behov beordra att tillgångar och handlingar tillfälligt ska tas i beslag.

I Sverige ägnas årligen 9 000–9 500 arbetstimmar till Reach-tillsyn och 7 700 arbetstimmar till CLP-tillsyn¹¹², ej inräknat det arbete som utförs av personal vid de 300 nationella och de 290 kommunala myndigheterna. Över 3 000 Reach- och CLP-kontroller utfördes under rapporteringsperioden (2019). Den faktiska expertisnivån har ökat sedan den senaste rapporteringsomgången, men den är fortfarande inte tillräcklig för vissa specifika uppgifter inom ramen för Reach – i synnerhet när det gäller riskhantering och vissa särskilda problemområden såsom nanomaterial och hormonstörande ämnen. Den betydande procentandelen när det gäller antal fall av överträdelser av det totala antalet Reach- och CLP-kontroller bör noteras¹¹³.

Figur 34: Procentandel överträdelser av det totala antalet Reach- och CLP-kontroller 2019 per medlemsstat och jämfört med EU-genomsnittet¹¹⁴

*Cypern och Polen: uppgifter saknas.

**Frankrike: Reach- och CLP-kontroller räknas ihop, inga specifika uppgifter om CLP har lämnats in

***Luxemburg: inga CLP-kontroller rapporterade, Rumänien: inga överträdelser rapporterade av 85 CLP-kontroller.

Prioriterade åtgärder 2022

- Förbättra den administrativa kapaciteten för genomförande och tillsyn i syfte att säkerställa nolltolerans för överträdelser.

¹¹² Europeiska kommissionen, slutlig rapport om tillämpningen av Reach-förordningen och CLP-förordningen, [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 75.

¹¹³ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), s. 87–88.

¹¹⁴ Europeiska kommissionen, [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf](#), s. 87–88.

4. Klimatåtgärder

I den europeiska klimatlagen fastställs i linje med Parisavtalet och som en del av den europeiska gröna given EU:s mål om att nå klimatneutralitet senast 2050 och om att fram till 2030 ha minskat utsläppen av växthusgaser med 55 % jämfört med 1990 års nivåer. Lagen begränsar också den andel av utsläppsminskningarna fram till 2030 som kan utgöras av kolupptag för att säkerställa att det görs tillräckliga begränsningsinsatser.

EU och medlemsstaterna lämnade in uppdaterade nationellt fastställda bidrag till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar i december 2020.

EU arbetar inom alla sektorer och politikområden för att minska utsläppen av växthusgaser och ställa om till en klimatneutral och hållbar ekonomi liksom för att ta itu med klimatförändringarnas oundvikliga konsekvenser.

EU:s klimatlag innehåller incitament för att minska utsläppen från elproduktion, industrin, transporter, sjöfarten och fluorerade gaser (f-gaser) som används i produkter.

För vägtransporter skulle växthusgasintensiteten i fordonsbränslen enligt EU:s lagstiftning ha minskat med 6 % mellan 2010 och 2020¹¹⁵, och den fastställer bindande normer för växthusgasutsläpp för olika fordonskategorier¹¹⁶.

Enligt f-gasförordningen ska EU:s utsläpp av f-gaser minska med två tredjedelar fram till 2030 jämfört med 2014 års nivåer.

Sedan 2021 ingår utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) i EU:s arbete för att minska utsläppen.

EU:s anpassningspolitik är en viktig del av den europeiska gröna given. Från och med 2021 måste medlemsstaterna rapportera in sina nationella anpassningsåtgärder¹¹⁷, eftersom anpassning i EU:s klimatlagstiftning anses vara en viktig del i den långsiktiga globala kampen mot klimatförändringarna. Medlemsstaterna kommer att behöva anta nationella strategier, och EU kommer regelbundet att bedöma framstegen som en del av sin styrning av klimatåtgärderna. I EU:s uppdaterade strategi för klimatanpassning, som offentliggjordes i februari 2021, beskrivs hur EU kan anpassa sig till klimatförändringarnas oundvikliga konsekvenser och bli

klimatresilient senast 2050.

De främsta nationella klimatåtgärderna och klimatstrategierna

Sverige har under längre tid kombinerat hållbar ekonomisk tillväxt med framgångsrika insatser för att minska utsläppen av växthusgaser. Det är en av de EU-medlemsstater som har de lägsta växthusgasutsläppen per capita. De nationella målen för minskade utsläpp av växthusgaser syftar till en minskning av utsläppen från sektorer som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem¹¹⁸ senast 2030 med minst 63 % jämfört med 1990 års nivåer. Det innebär en minskning på 59 % jämfört med 2005 (av vilka 8 procentenheter kan uppnås med hjälp av ”kompletterande åtgärder” [de kan inbegripa bio-CCS¹¹⁹, en större LULUCF¹²⁰-sänka och verifierade utsläppsätter som produceras och köps utanför Sverige]). Det målet är mer ambitiöst än Sveriges nuvarande EU-åtaganden enligt förordningen om ansvarsfördelning, enligt vilka landet måste minska utsläppen med 40 % senast 2030 jämfört med 2005 års nivåer. Enligt ett riksdagsbeslut 2017 måste Sverige uppnå koldioxidneutralitet senast 2045. Det nationella målet om koldioxidneutralitet har formulerats som en minskning av de totala utsläppen, med undantag för LULUCF, med 85 %. De återstående utsläppen bör kompenseras med hjälp av kompletterande åtgärder. Enligt klimatlagen, som likaså antogs 2017, måste nuvarande och framtida regeringar bedriva politik som grundas på nationella klimatmål. Lagen innehåller delar som säkerställer att klimatåtgärder integreras i budgetplaneringen och uppföljningen av politiken. *Klimatpolitiska rådet* – ett oberoende expertorgan – utvärderar om regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen.

Sverige har en integrerade *nationell energi- och klimatplan* för 2021–2030. Den bygger på långsiktiga planer och färdplaner på energi- och klimatområdet och överensstämmer även med *Sveriges långsiktiga strategi för minskning av växthusgasutsläppen*. Regeringen har konstaterat att det krävs ytterligare åtgärder för att uppnå koldioxidneutralitet senast 2045. Den handlingsplan för klimatåtgärder som offentliggjordes i

¹¹⁵ Bränslekvalitetsdirektivet (direktiv 98/70/EG) innehåller strikta kvalitetskrav på bränslen som används för vägtransporter i EU i syfte att skydda människors hälsa och miljön och för att göra det säkrare att resa på vägarna i EU.

¹¹⁶ Direktiv 98/70/EG.

¹¹⁷ Artikel 29 i förordning (EU) 2018/1999.

¹¹⁸ Sektorer som för närvarande inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem inbegriper byggnader, vägar och inhemska sjötransporter, jordbruk, avfall, småindustrier och f-gaser.

¹¹⁹ Avskiljning och lagring av koldioxid.

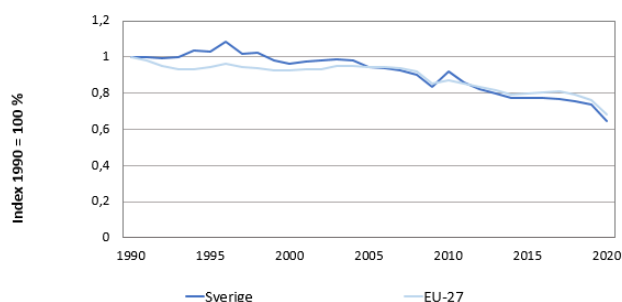
¹²⁰ Markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

december 2019 innehåller 132 åtgärder inom olika sektorer. Fokus ligger på att minska växthusgasutsläppen från transportsektorn. Mer allmänt fortsätter regeringen sin politik med höga utsläppspriser för att minska utsläppen, samtidigt som man överväger en övergång från skatt på arbete och bolagsskatt till miljöskatter.

Den *nationella strategin för klimatanpassning* innehåller Sveriges mål för klimatanpassning, vägledande principer, organisation och ansvarsfördelning, tillsyn, finansieringsprinciper och initiativ för att öka kunskaperna. Strategin utvärderas vart femte år och kommer att uppdateras nästa gång 2023 med stöd av ett expertråd för anpassning som regeringen har nominerat. Regeringens förordning om myndigheters klimatanpassningsarbete (2019) reglerar det arbete som utförs för anpassning till klimatförändringarna vid 32 myndigheter och alla länsstyrelser.

Mellan 1990 och 2020 minskade utsläppen av växthusgaser i hela ekonomin i Sverige med 35 %. Det är en av de EU-medlemsstater som har de lägsta växthusgasutsläppen per capita (se figur 35).

Figur 35: Totala växthusgasutsläpp (inkl. internationell luftfart) i Sverige 1990–2020

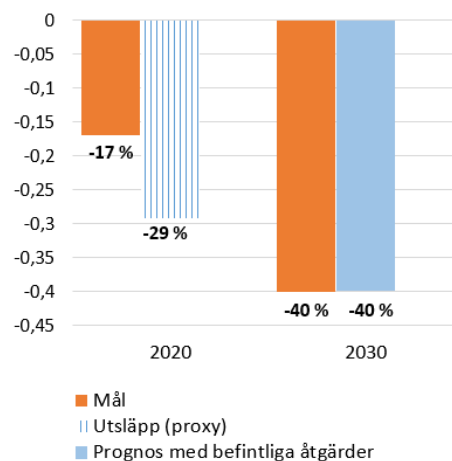

Ansvarsfördelning

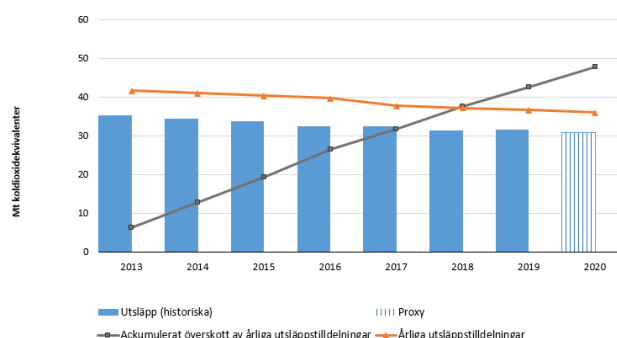
När det gäller utsläpp som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem har medlemsstaterna bindande nationella mål enligt EU:s lagstiftning om ansvarsfördelning. Sverige har som mål att minska växthusgasutsläppen i sektorer som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem (byggnader, vägar, inhemsk sjötransport, jordbruk, avfall och småindustrier) med 17 % senast 2020 och 40 % senast 2030 jämfört med 2005 års nivåer (se figur 36). Landets utsläpp 2019 från dessa sektorer låg långt under målet för 2020. Sverige har beslutat att inte sälja eller spara överskotten av årliga utsläppstilldelningar, vilket bidrar till att landet överträffar EU:s klimatmål.

Enligt den nationella energi- och klimatplanen planerar Sverige att uppnå minskningar i linje med landets nuvarande EU-mål för 2030 (se figur 37).

Figur 36: Utsläpp och mål enligt ansvarsfördelningsbeslutet och ansvarsfördelningsförordningen i Sverige 2020 och 2030 som förändring i procent sedan 2005

Figur 37: Utsläpp, årliga utsläppstilldelningar och samlat över-/underskott av årliga utsläppstilldelningar enligt ansvarsfördelningsbeslutet i Sverige 2013–2020

Viktig utveckling inom olika sektorer

När det gäller vägtransporter minskade fordonsbränslenas växthusgasintensitet i Sverige med 18,6 %, vilket innebär att Sverige i allt väsentligt överträffade det gällande EU-omfattande minskningskravet på 6 % senast 2020. Det finns flera olika typer av åtgärder som medlemsstater kan vidta i detta avseende, exempelvis i) ytterligare öka användningen av el inom vägtransporter, ii) stödja användning av biobränslen, och i synnerhet avancerade biobränslen, iii) ge incitament till utveckling och användning av förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung och iv) minska utsläppen i leden före raffinering.

År 2019 stod vägtransporter för 28 % av de totala växthusgasutsläppen i Sverige. Att förbättra Sveriges transportinfrastruktur och göra den klimatvänlig är en viktig utmaning. Utsläppen har minskat med 24 % sedan 2005. Det nationella målet är att minska utsläppen från inhemska transporter (förutom luftfart) med minst 70 % senast 2030 från 2010 års nivåer. De senaste initiativen till långsiktiga investeringar har varit inriktade på att göra transporterna hållbara genom att upgradera de olika transportsätten, i synnerhet järnvägar. I juli 2018 infördes det så kallade bränslebytet: en reduktionsplikt för växthusgasutsläpp för bensin och diesel i kombination med bränsleskattreformer. Enligt reduktionsplikten måste leverantörer av bensin och diesel minska koldioxidutsläppen genom att gradvis öka inblandningen av hållbara biodrivmedel. Reduktionsplikten utgör ett viktigt bidrag till utfasningen av fossila bränslen inom vägtransporter. Sedan 2021 har Sverige även en reduktionsplikt för luftfart.

Ett antal åtgärder har vidtagits för att stödja laddinfrastruktur för elfordon i landsbygdsområden. Regeringen har infört en ny klimatbonus för eldrivna lastbilar och arbetsmaskiner och slog ihop den med den befintliga bonusen för eldrivna bussar. Finansieringen höjdes med 20 miljoner kronor för 2020 till totalt 120 miljoner kronor. Dessutom har ekobonussystemet, som utformats för att främja en övergång av varutransporter från väg till fartyg, förlängts med 50 miljoner kronor per år fram till 2022. Sveriges sjöfartsnäring planerar dessutom att sluta använda fossila bränslen inom landet senast 2045, i linje med de nationella klimatmålen.

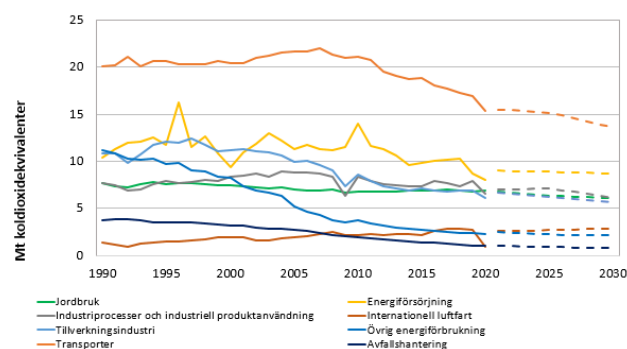
Det krävs investeringar i energieffektivitet för att ytterligare minska utsläppen från byggnader, i och med att byggnadssektorn har en roll att spela för att uppnå energieffektivitets- och klimatmålen 2030 och senare. Sverige har som ett led i sin nationella långsiktiga renoveringsstrategi lagt fram en rad omfattande energieffektiviseringsåtgärder i byggsektorn. Genomförandet av strategin innebär ett stort steg på vägen mot att öka energieffektiviteten, men fler insatser

krävs för att nå EU:s energieffektivitetsmål. Sverige planerar dessutom att successivt renovera byggnadsbeståndet, beroende på byggnadens ålder. I synnerhet skulle man behöva prioritera att öka energieffektiviteten i byggnader med sämst prestanda och minska energifattigdomen.

Utsläppen från jordbruket har inte minskat och är jämförbara med nivåerna 2005.

Figur 38 visar växthusgasutsläppen per sektor.

Figur 38: Växthusgasutsläpp per sektor i Sverige¹²¹ – historiska utsläpp 1990–2019, prognos 2021–2030¹²²

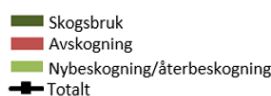
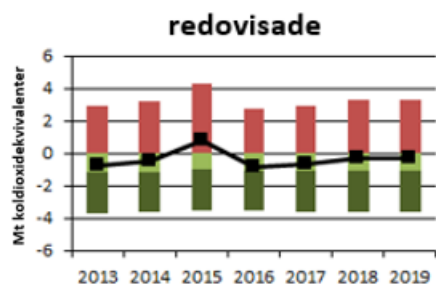
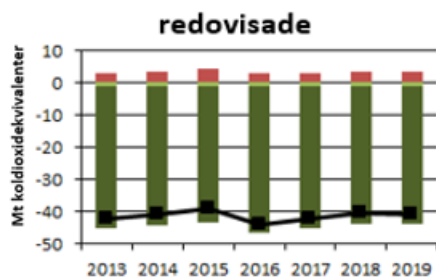
Sverige förväntar sig att LULUCF-sektorn kommer att fortsätta att bidra med årliga nettoupptag i framtiden. Prognoserna visar på en liten minskning av nettoupptagen fram till 2030 med de befintliga åtgärderna. De rapporterade mängderna enligt Kyotoprotokollet för LULUCF-sektorn i Sverige visar på nettoupptag med i genomsnitt -41,4 miljoner ton koldioxidkvaliteter 2013–2019. I detta avseende bidrar Sverige med 12 % till EU-27:s årliga genomsnittliga sänka på -344,9 miljoner ton koldioxidkvaliteter (se figur 39).

Figur 39: Rapporterade och bokförda utsläpp och uttag från LULUCF-sektorn i Sverige¹²³

¹²¹ Sektorerna i figuren motsvarar följande IPCC-sektorer: Energiförsörjning: 1A1, 1B och 1C. Energiförbrukning i tillverkningsindustrin: 1A2. Industriprocesser och industriell produktanvändning: 2. Transporter: 1A3. Övrig energiförbrukning: 1A4, 1A5 och 6. Jordbruk: 3. Avfall: 5. Internationell luftfart: 1.D.1.a.

¹²² Europeiska miljöbyrån, [Total green house gas emission trends and projections](#).

¹²³ Skillnaden mellan rapporterade och bokförda utsläpp från LULUCF-sektorn enligt Kyotoprotokollet beskrivs i den förklarande noten *Explanatory note on LULUCF – accounted and reported quantities under the Kyoto Protocol*.

Användning av auktionsintäkter från EU:s system för handel med utsläppsrätter

De sammanlagda intäkterna från utauktionering av utsläppsrätter inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem 2013–2020 uppgick till 834,5 miljoner euro. Intäkterna öronmärks inte, men exempelprojekt har rapporterats för åtminstone de lägsta utgifter som krävs för energi och klimat.

Prioriterade åtgärder 2022

- Öka transportsektorns hållbarhet.
- Stödja ytterligare produktion av förnybar energi, i och med att utfasningen av fossila bränslen inom industrin och elektrifieringen av vägtransporter kommer att kräva betydande investeringar i ny vindkraft och produktion av förnybar energi.
- Stödja investeringar i ny infrastruktur för överföring och distribution av el liksom sektorsintegration och teknik för energilagring.
- Säkerställa hållbar användning av biomassa, med tanke på att användningen av biomassa sannolikt kommer att öka. Biobränslen kommer fortsatt att spela en viktig roll för utfasning av fossila bränslen och elektrifiering, däribland genom att gynna rena transporter och utfasningen av fossila bränslen inom industriprocesser.
- Stöd investeringar i energieffektivitet genom att renovera byggnader.

Del II: Stödjande regelverk: verktyg för genomförande

5. Finansiering

Behoven av miljöinvesteringar i Europeiska unionen

För att miljöåtgärderna ska ge resultat måste de finansieras. Det mesta av finansieringen kommer från nationella källor, med ett väsentligt bidrag från EU-medel som täcker upp där det fattas finansiering. Efter 2020 kommer miljöåtgärder även att få stöd genom EU:s fond för återhämtning efter covid-19 (via faciliteten för återhämtning och resiliens) och principen om att inte orsaka betydande skada i hela EU-budgeten. I EU-budgeten kommer hänsyn även att tas till de förnyade åtaganden som gjordes vid FN:s 26:e klimatkonferens (i Glasgow oktober–november 2021) och konventionen om biologisk mångfald (COP15) (april–maj 2022)¹²⁴.

Allmänna investeringsgap i på miljöområdet (EU-27)

EU behöver göra investeringar för den gröna omställningen på en rad olika sammankopplade områden. De ytterligare investeringar som behövs på klimat-, energi- och transportområdet utöver de investeringar som är planerade om inga ytterligare åtgärder vidtas (dvs. investeringsgapet) beräknades 2021 till 390 miljarder euro per år (EU-27)¹²⁵, och för att EU:s centrala miljösmål ska uppnås behövs ytterligare 130 miljarder euro per år¹²⁶. Kostnaderna för klimatanpassningar kan också bli stora och beräknas uppgå till sammanlagt 35–62 miljarder euro (snävare omfattning) eller 158–518 miljarder euro (bredare omfattning) per år¹²⁷. Dessa investeringsbehov motsvarar genomförandemålen för 2020 och 2030 (med undantag för anpassning till klimatförändringarna, för vilket kostnaderna förväntas finnas kvar under en längre tid).

I tabell 1 visas en preliminär uppdatering av EU:s viktigaste investeringsgap på miljöområdet¹²⁸. Nästan

40 % av miljöinvesteringsbehoven rör hantering av föroreningar, vilket står för nästan två tredjedelar av det totala beloppet om det slås samman med vattenförvaltning. Investeringsgapet inom cirkulär ekonomi och avfall beräknas uppgå till 13–28 miljarder euro per år, beroende på vilka nivåer av cirkularitet som ska uppnås. Inom biologisk mångfald beräknas finansieringsgapet uppgå till omkring 20 miljarder euro per år.

Tabell 1: Beräknad uppdelning av miljöinvesteringsbehov i EU per miljösmål¹²⁹

Miljösmål	Beräknade investeringsgap (EU-27 per år)	
	miljarder euro	%
Förebyggande och begränsning av föroreningar	42,8	39 %
Vattenförvaltning och industri	26,6	24 %
Cirkulär ekonomi och avfall	13,0	12 %
Biologisk mångfald och ekosystem ¹³⁰	21,5	20 %
FoU och innovation och övrigt	6,2	6 %
Totalt	110,1	100 %

analysis (pågår 2021–2023) och GD Miljöns interna analys *Environmental investment needs and financing in the EU's green transition*, juli 2020.

¹²⁹ Europeiska kommissionen, GD Miljö., *Study supporting EU green investment needs analysis* (pågår 2021–2023) och GD Miljöns interna analys *Environmental Investment needs and financing in the EU's green transition*, juli 2020.

¹³⁰ För att behoven i strategin för biologisk mångfald 2030 (Natura 2000, grön infrastruktur) ska tillgodoses bör minst 20 miljarder euro per år avsättas till naturvård (COM(2020) 380 final), och för att hela strategin ska finansieras (inklusive återställande) kan 30–35 miljarder euro behövas. Det visar på ett gap på 10–20 miljarder euro per år jämfört med nuvarande basutgifter.

¹²⁴ *The Convention on Biological Diversity (cbd.int)*, den globala ramen för biologisk mångfald efter 2020 | IUCN.

¹²⁵ SWD(2021) 621 final, som åtföljer förslaget COM(2021) 557 final om ändring av direktiv (EU) 2018/2001.

¹²⁶ SWD (2020) 98 final/2.

¹²⁷ SWD(2018)292 final, konsekvensbedömning som åtföljer Life-förordningen.

¹²⁸ Med minskningar på grund av brexit och viss avstämning mellan målen. Källa: GD Miljö, *Study supporting EU green investment needs*

Miljöinvesteringsbehov i Sverige

Investeringsprioriteringarna i de flesta av EU:s medlemsstater har förändrats till förmån för stöd till klimat-, energi- och transportpolitik, vilket återspeglas av de nationella planerna för återhämtning och resiliens.

När det gäller Sverige har följande miljöinvesteringsbehov identifierats per sektor.

Förebyggande och begränsning av föroreningar

I EU:s första utsiktsrapport om ren luft¹³¹ inom ramen för programmet för ren luft beräknas Sveriges sammanlagda luftvårdskostnader för att uppfylla kraven på utsläppsminskningar i direktivet om nationella utsläppstak¹³² fram till 2030 uppgå till 1,2 miljarder euro per år. Det innebär 742 miljoner euro för kapitalinvesteringar och förutsätter att klimat- och energimålen 2030 uppfylls.

I den andra utsiktsrapporten om ren luft¹³³ hävdas att EU i stort sett skulle klara av att minska utsläppen av luftföroreningar i enlighet med skyldigheterna i direktivet om nationella utsläppstak för 2030 om i) all relevant lagstiftning som hade antagits fram till 2018 genomfördes (här ingår all lagstiftning om luftföroreningar och de klimat- och energimål för 2030 som fastställdes 2018) och ii) om medlemsstaterna även genomförde de åtgärder som de föresatt sig i sina nationella luftvårdsprogram. Det enda undantaget är ammoniak för 15 medlemsstater, däribland Sverige.

Vattenförvaltning

Enligt OECD:s studie *Financing Water Supply Sanitation and Flood Protection (2020)*¹³⁴ förlitar sig Sverige på en blandning av konventionella (t.ex. grundvatten och färskvatten) och icke-konventionella (t.ex. konstgjord grundvattenbildning) resurser för vattenförsörjningen.

EU-finansiering har utgjord en betydande del av den offentliga finansieringen de senaste tio åren¹³⁵. Man gör även uppskattningen att Sverige kommer att behöva investera ytterligare sammanlagt 2,1 miljarder euro fram

till 2030 (utöver planerade investeringar) för vatten och sanitet – vilket motsvarar ett investeringsbehov på omkring 210 miljoner euro per år (och över 90 % av detta rör spillvatten)¹³⁶. En annan relevant källa till information i detta avseende är den nyligen färdigställda sjätte rapporten om genomförandet av vattendirektivet och översvämningsdirektivet¹³⁷ samt tillhörande studie om finanser och ekonomi¹³⁸.

Avfall och cirkulär ekonomi

Enligt en studie från kommissionen¹³⁹ måste Sverige fortfarande investera ytterligare 313 miljoner euro utöver planerade investeringar (omkring 44,7 miljoner per år) 2021–2027 i insamling, återvinningsanläggningar, behandling av biologiskt avfall och anläggningar för avfallssortering samt digitalisering av avfallsregister för att uppfylla målen för materialåtervinning för kommunalt avfall och förpackningsavfall. Det innebär inte investeringar som krävs för andra centrala avfallsflöden (plast, textilier, möbler) eller för att främja mer cirkularitet och avfallsförebyggande i hela landet.

Biologisk mångfald och ekosystem

Den nyligen inlämnade ramen för prioriterade åtgärder för Sverige visar att kostnaderna för naturskydd (inklusive Natura 2000) 2021–2027 uppgår till 5,44 miljarder euro – eller omkring 777,3 miljoner euro per år (inbegripet 240 miljoner euro i årliga engångskostnader)¹⁴⁰. Det omfattar inte ytterligare kostnader för att genomföra strategin för biologisk mångfald 2030, inbegripet kostnader med anknytning till ökat skydd och restaurering.

EU:s miljöstöd 2014–2020

I den fleråriga budgetramen 2014–2020 avsattes nästan 960 miljarder euro (åtaganden, i 2011 års priser)¹⁴¹ till EU:s utgifter under perioden. Åtagandet om den gröna omställningen omfattade ett mål om att 20 % av utgifterna skulle gå till klimatåtgärder. Här fanns även finansieringsmöjligheter för miljön, främst genom de

¹³¹ International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), [Progress towards the achievement of the EU's air quality and emissions objectives](#), 2018.

¹³² Här ingår minskningar av och utsläppstak för fem luftföroreningar – SO_x, NO_x, PM_{2,5}, NH₃ och flyktiga organiska föreningar – fram till 2030 jämfört med 2005. Källa: *Progress towards the achievement of the EU's air quality and emissions objectives*, IIASA 2018. (s. 29). Kraven grundas på direktiv (EU) 2016/2284.

¹³³ COM(2021) 3 final. International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), [Support to the development of the Second Clean Air Outlook](#), 2020 och [Annex](#).

¹³⁴ OECD, [Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection: Challenges and Options](#), 2020.

¹³⁵ OECD, [Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection: Challenges and Options](#), 2020.

¹³⁶ OECD, Sweden - Country fact sheet - Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection <https://www.oecd.org/environment/resources/latestdocuments/2/>.

¹³⁷ Europeiska kommissionen, [Water Framework Directive and Floods Directive Implementation Reports](#).

¹³⁸ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för miljö, [Economic data related to the implementation of the WFD and the FD and the financing of measures](#), slutrapport. Publikationsbyrån, 2021.

¹³⁹ Europeiska kommissionen, *Study on investment needs in the waste sector and on the financing of municipal waste management in Member States*, 2019.

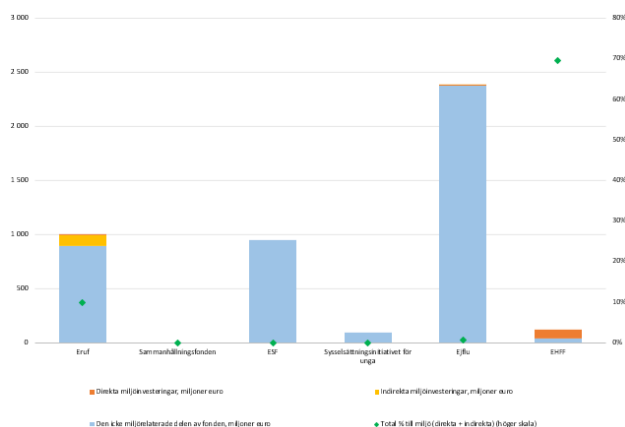
¹⁴⁰ N2K Group, *Strengthening investments in Natura 2000 and improving synergies with EU funding instruments*, rapport till Europeiska kommissionen, 2021.

¹⁴¹ Rådets förordning (EU, Euratom) nr 1311/2013.

europiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna)¹⁴². Budgeten 2014–2020 förstärktes senare med över 50 miljarder euro (löpande priser) från React-EU för sammanhållningspolitiska åtgärder mot coronaviruset (covid-19)¹⁴³.

Sverige fick 4,54 miljarder euro från ESI-fonderna 2014–2020 för att investera i jobbskapande och en hållbar och sund europeisk ekonomi och miljö. Den planerade direkta miljöinvesteringen uppgick till 94,9 miljoner euro, med ytterligare 99,3 miljoner euro som identifierats som indirekt miljöinvesteringens värde, vilket ger en totalsumma på 194,2 miljoner euro (tabell 2). I figur 40 ges en översikt över (planerade) medel från ESI-fonderna som öronmärkts specifikt för Sverige (EU-belopp, utan nationella belopp) 2014–2020 och de miljöinvesteringar som ingår.

Figur 40: Anslagna medel till Sverige från ESI-fonderna 2014–2020, inklusive miljöinvesteringar¹⁴⁴

¹⁴² De europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) består av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Sammanhållningsfonden (som Sverige inte mottar medel från), Europeiska socialfonden (ESF) med ungdomssysselsättningsinitiativet, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

¹⁴³ Förordning (EU) 2020/2221.

¹⁴⁴ Europeiska kommissionen, GD Miljö – dataanalys, GD Miljö's analys utifrån uppgifter om ESI-fonderna från portalen för öppna data (cohesiondata.ec.europa.eu), [Integration of environmental concerns in Cohesion Policy Funds \(COWI, 2017\)](#), [förordning \(EU\) nr 1303/2013](#), [förordning \(EU\) 2021/1060](#) och [genomförandeförordning \(EU\) nr 215/2014](#). Brytdatum för uppgifterna: december 2021. Miljöinvesteringarna mäts genom kombinerad användning av interventionsområden och koefficienter enligt förordning (EU) nr 1303/2013 och förordning (EU) 2021/1060, vilket gör att de aktuella miljöinvesteringarna kan identifieras och värderas med större exakthet. Observera att indirekta miljöinvesteringar värderas med hjälp av miljökoefficienterna i bilaga I till förordning (EU) 2021/1060 (och alltså inte till sitt fulla värde).

Tabell 2: Direkta och indirekta miljöinvesteringar från ESI-fonderna i Sverige 2014–2020¹⁴⁵

Instrument	Avsättningar till miljö (miljoner euro)
Inom sammanhållningspolitiken (Eruf)	96,9
Direkta miljöinvesteringar	1,3
klimat och riskhantering	95,5
Indirekta miljöinvesteringar	1,3
förnybar energi	32,0
energieffektivitet	24,3
hållbara transporter	38,0
affärsutveckling, Fol	
Inom Ejflu/landsbygdsutveckling	13,7
Direkta miljöinvesteringar	9,9
klimat och riskhantering	9,9
Indirekta miljöinvesteringar	3,8
förnybar energi	3,8
Inom EHFF	83,6
Direkta miljöinvesteringar	83,6
miljöskydd och resurseffektivitet	83,6
Inom ESI-fonderna totalt	194,2
Direkta miljöinvesteringar	94,9
Indirekta miljöinvesteringar	99,3

Miljöfinansiering från ESI-fonderna har även kompletterats genom andra EU-finansieringsprogram som alla medlemsstater kan söka stöd från, t.ex. Life-programmet, Horisont 2020 och lån från Europeiska investeringsbanken (EIB). Detta innebär att Sverige uppskattningsvis fått sammanlagt 655 miljoner euro i miljöfinansiering från EU under åren 2014 till 2020.

Målen för Life-programmet¹⁴⁶ handlar helt och hållet om miljö och klimat. Programmet finansierar pilotinsatser och åtgärder för bästa praxis för nya gröna lösningar. Mellan 2014 och 2020 mottog Sverige EU-stöd till 21 Life-projekt (för natur och miljö) om 89,9 miljoner euro från Life-programmet (av 1 028 Life-projekt i EU-27 med ett sammanlagt EU-bidrag på 1,74 miljarder euro)¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Europeiska kommissionen, GD Miljö, dataanalys. Miljöinvesteringarnas värde som anges här inom de specifika miljöområdena kan skilja sig från de värden som spåras på cohesiondata.ec.europa.eu för t.ex. [ren luft](#) och [biologisk mångfald](#) på grund av två faktorer: de miljökoefficienter som används och vilka fonder som bedöms. I GD Miljö's analys här ingick alla ESI-fonder. Se föregående fotnot.

¹⁴⁶ Europeiska kommissionen, [LIFE programme](#).

¹⁴⁷ Källa: Cineas.

Mellan 2014 och 2020 fick Sverige 90,2 miljoner euro från Horisont 2020 för miljöinsatser (särskilt för klimatåtgärder, cirkulär ekonomi och råmaterial), vilket är 3,9 % av Sveriges totala anslag¹⁴⁸. Sverige fick sammanlagt 1 849 miljoner euro i finansiering från Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi). Av detta belopp var 256 miljoner euro kopplade till direkta miljöprojekt, med ytterligare 120 miljoner euro i indirekt investeringsvärde från andra projekt¹⁴⁹.

De miljörelaterade EIB-lånen till Sverige uppgick till 161,6 miljoner euro (främst till stöd för vatten och avloppsvatten) av sammanlagda EIB-lån på 12,6 miljarder euro till Sverige under perioden¹⁵⁰. Landet ligger på åttonde plats i EU vad gäller sammanlagda lån från EIB.

Under 2020 tillhandahöll EIB 24,2 miljarder euro i finansiering till kampen mot klimatförändringarna i hela Europa, vilket var 37 % av bankens totala finansiering. EIB tillhandahöll även 1,8 miljarder euro (3 % av finansieringen) till miljön¹⁵¹.

EU:s miljöstöd 2021–2027

Enligt investeringsplanen för den gröna given från 2020 bör gröna investeringar (offentliga och privata) för 1 biljon euro göras runt om i EU fram till 2030. Den fleråriga budgetramen 2021–2027 och programmet NextGenerationEU kommer tillsammans att tillgängliggöra 2,018 biljoner (i löpande priser) för att stödja återhämtningen efter covid-19 och EU:s långsiktiga prioriteringar, däribland miljöskydd¹⁵².

Efter åtagandet i EU:s gröna giv¹⁵³ om att "inte välla skada" och det interinstitutionella avtalet om den fleråriga budgetramen 2021–2027¹⁵⁴ ska 30 % av EU:s budget stödja till klimatinnsatser, medan 7,5 % av budgeten från och med 2024 och 10 % från och med 2026 kommer att gå till biologisk mångfald, särskilt inom ramen för sammanhållningspolitiken 2021–2027 och den gemensamma jordbrukspolitikerna 2023–2027.

Hållbar finansiering ger betydligt mer insyn vad gäller miljömässig hållbarhet (ett mål som främjas av EU:s

hållbarhetstaxonomi)¹⁵⁵. Den stärker även kraven på icke-finansiell rapporteringen och gör det enklare att emittera gröna obligationer (genom att en EU-standard för gröna obligationer tas fram¹⁵⁶). Nu när hållbar finansiering har stärkts genom den förnyade strategin för hållbar finansiering (2020)¹⁵⁷ kommer investeringsflödena till klimatet och miljön att öka. Den nya strategin om klimatanpassning¹⁵⁸ kan bidra till att åtgärda klyftan i försäkringsskydd som i dag innebär att många risker i samband med klimatrelaterade händelser är oförsäkrade¹⁵⁹. EIB ska se till att 50 % av dess utlåning går till klimat och miljö senast 2025¹⁶⁰, bland annat med ett bidrag på 250 miljarder euro till investeringsplanen för den gröna given fram till 2027.

I tabell 3 finns en översikt över EU-medel som öronmärkts specifikt för Sverige 2021–2027. Dessa medel kompletteras även av andra finansieringsprogram i EU som är tillgängliga för alla medlemsstater.

Tabell 3: De främsta EU-medlen som avsatts för Sverige (löpande priser) 2021–2027

Instrument	Landets finansieringsanslag (miljoner euro)
Sammanhållningspolitik en	Totalt: 1 925,5¹⁶¹
Eruf	862,5
ESF+	706,9
ETS (Eruf)	356,1
Fonden för en rättvis omställning	155,7¹⁶²
Ejflu/landsbygdsutveckling	1 059,4¹⁶⁴
enligt de strategiska GJP-planerna 2023–2027 ¹⁶³	

¹⁴⁸ [Easme](#), hämtad 15.12.2021.

¹⁴⁹ [Godkänd och undertecknad Efsi-finansiering](#) – EIB, 2015–2020: Källa: <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/efsi/index.htm>.

¹⁵⁰ [EIB-lån i EU-länderna 2014–2020](#). Källa: EIB:s portal för öppna data:

¹⁵¹ EIB:s verksamhetsrapport 2020. EIB-gruppen arbetar tillsammans med Europeiska kommissionen för att genomföra flera program som finansierar genomförande av miljöpolitiken: InvestEU, efterföljaren till Efsi och pelare II och III i mekanismen för en rättvis omställning. EIB-gruppen är en viktig genomförandepartner i InvestEU med ansvar för att förvalta 75 % av de sammanlagda budgetresurserna i uppdraget.

¹⁵² Europeiska kommissionen, [EU:s långtidsbudget för 2021–2027 och NextGenerationEU](#).

¹⁵³ COM(2019) 640 final.

¹⁵⁴ Interinstitutionellt avtal, EUT L 4331.

¹⁵⁵ Europeiska kommissionen, [EU taxonomy for sustainable activities](#).

¹⁵⁶ En EU-standard för gröna obligationer, 2021/0191 (COD).

¹⁵⁷ COM(2021) 390 final, Europeiska kommissionen, *Strategi för att finansiera omställningen till en hållbar ekonomi*.

¹⁵⁸ COM(2021) 82 final.

¹⁵⁹ Strategin skulle stödja ett förbättrat försäkringsskydd på områden där det i dag finns luckor i försäkringstäckningen, bland annat genom en naturkatastrofmarknad, vilket visas i Eiopas (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten) resultattavla för det bristande försäkringsskyddet vid naturkatastrofer. Se [The pilot dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes | Eiopa \(europa.eu\)](#).

¹⁶⁰ EIB:s färdplan för en klimabank 2021–2025, november 2020.

¹⁶¹ Europeiska kommissionen, [2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations](#).

¹⁶² Europeiska kommissionen, [2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations](#).

¹⁶³ Europeiska kommissionen, [CAP strategic plans](#).

¹⁶⁴ [Förordning \(EU\) 2021/2115](#), bilaga XI.

Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF)		115,9 ¹⁶⁵
Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF)	för och	3 288,5 ¹⁶⁷
2021–2026 ¹⁶⁶		

Programplaneringen för det flesta av EU-fonderna (de sammanhållningspolitiska fonderna, Ejflu och EHFVF) pågår just nu i Sverige.

Sveriges plan för återhämtning och resiliens uppgår till 3,3 miljarder euro. Sverige har endast begärt det icke återbetalningspliktiga finansiella stödet inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens. Det motsvarar cirka 0,7 % av BNP 2019. Planen är uppdelad i fem delar som ska hjälpa Sverige att ta itu med de strukturella utmaningar som förvärrades under covid-19-krisen. Åtgärderna i planen kompletterar de nationella ekonomiska åtgärder som Sverige infört med anledning av covid-19-pandemin och dess ekonomiska konsekvenser och ligger i linje med det nationella reformprogrammet 2021. Planen består av 27 åtgärder (12 investeringar och 15 reformer).

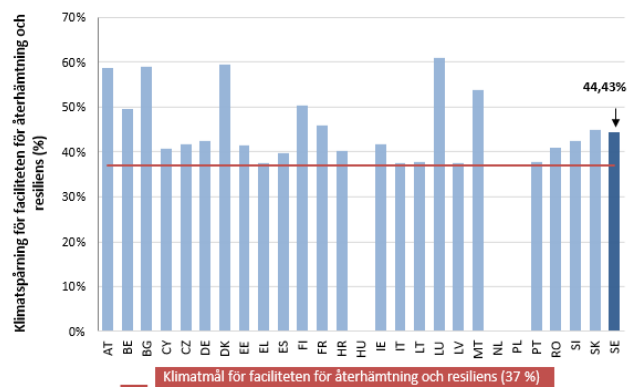
De reformer och investeringar som ingår i planen kan förväntas bidra avsevärt till den gröna omställningen. Sammanlagt 44,43 % av återhämtnings- och resiliensplanens totala tilldelning bidrar till klimatmålen (se figur 41). Åtgärderna är inriktade på att minska koldioxidutsläppen från industrin och transportsektorn i Sverige. I synnerhet innehåller del 1 särskilda åtgärder för att minska de processrelaterade utsläppen och minska koldioxidutsläppen från industrin genom forsknings- och utvecklingsprojekt och för att stödja lokala och regionala projekt för minskade koldioxidutsläpp, inklusive elektriska laddstationer. Vidare förväntas del 1 bidra till att skydda värdefull natur och därmed den biologiska mångfalden i svenska skogar genom att upprätta formellt skyddade naturreservat. Dessutom omfattar del 5 investeringsstöd för energieffektivisering och renovering av byggnader för att minska primärenergiförbrukningen och koldioxidutsläppen inom bostadssektorn.

¹⁶⁵ Förordning (EU) 2021/1139, bilaga V.

¹⁶⁶ De faktiska reformerna och investeringarna inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens måste vara genomförda senast den 31 december 2026.

¹⁶⁷ Sveriges plan för återhämtning och resiliens godkändes av kommissionen den 29 mars 2022.

Figur 41: Klimatutgifter i planer för återhämtning och resiliens¹⁶⁸

Fram till 2026 kommer kommissionen, inom ramen för NextGenerationEU, att emittera upp till 250 miljarder euro i europeiska gröna obligationer (en tredjedel av alla obligationer som emitteras inom ramen för NextGenerationEU) som kommer att följa den allmänna andan när det gäller principen om att inte orsaka betydande skada. Dessa 250 miljarder euro i gröna obligationer kommer dock inte omfattas av de delegerade akterna med koppling till EU:s hållbarhetstaxonomi som nu tas fram och kommer inte att vara helt anpassade till den föreslagna EU-standarderna för gröna obligationer.

Utöver de EU-medel som öronmärkts specifikt för Sverige 2021–2027 finns även finansieringsprogram att tillgå på EU-nivå som är tillgängliga för alla medlemsstater. Till dessa hör Life-programmet¹⁶⁹ (5,4 miljarder euro), Horisont Europa (95,5 miljarder euro)¹⁷⁰, Fonden för ett sammanlänkat Europa¹⁷¹ (33,7 miljarder euro)¹⁷² och medel som ska göras tillgängliga via InvestEU-programmet¹⁷³. Dessa andra finansieringskällor

¹⁶⁸ Europeiska kommissionen. Bidragen till klimatmålen har räknats fram med hjälp av bilaga VI till förordning (EU) 2021/241 om faciliteten för återhämtning och resiliens.

¹⁶⁹ Europeiska kommissionen, [LIFE-programmet](#).

¹⁷⁰ Europeiska kommissionen, [Multiannual financial framework 2021-2027 \(in commitments\) - Current prices](#).

¹⁷¹ FSE (transport) innehåller även 11,3 miljarder euro som överförs från sammanhållningsfonden. 30 % av det överförda beloppet kommer att göras tillgängliga, på konkurrensutsatt grund, för alla medlemsstater som kan komma i fråga för stöd från sammanhållningsfonden. Resterande 70 % delas ut enligt de nationella anslagen fram till och med den 31 december 2023. Om det då finns oanvända medel delas dessa ut till alla sammanhållningsfondens medlemsstater enligt de nationella anslagen.

¹⁷² Förordning (EU) 2021/1153.

¹⁷³ InvestEU-fonden förväntas ge upphov till över 372 miljarder euro i investeringar genom en EU-garanti på 26,2 miljarder euro som ska säkra investeringar från finansieringspartner som Europeiska investeringsbankgruppen (EIB-gruppen).

¹⁷⁴ Europeiska kommissionen, [Horizon Europe](#).

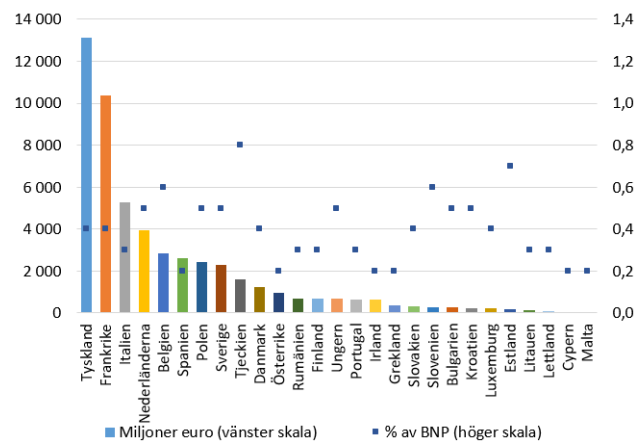
kommer även att stödja den gröna omställningen, exempelvis forskning och innovation inom miljöskydd (Horisont Europa)¹⁹², rena transporter och ren energi (Fonden för ett sammanlänkat Europa)¹⁹³ och hållbar infrastruktur (InvestEU)¹⁹⁴.

Nationella utgifter för miljöskydd

De sammanlagda nationella utgifterna för miljöskydd (inklusive alla relevanta löpande utgifter och kapitalutgifter)¹⁷⁵ i EU-27 uppgick år 2020 till 272,6 miljarder euro, vilket motsvarar 2 % av BNP i EU-27. Denna procentandel har varit relativt stabil över tid. De största absoluta utgiftsbeloppen är koncentrerade till ett fåtal länder, men de flesta spenderade 1–2 % av BNP på miljöskydd. Sverige avsätter 2,1 % av BNP (se figur 42).

Av dessa utgifter uppgick EU-27:s kapitalutgifter för miljöskydd (dvs. investeringar) till 56,3 miljarder euro 2018 men minskade till 54,5 miljarder euro 2020, vilket motsvarar omkring 0,4 % av BNP. De flesta medlemsstater investerade mellan 0,2 % och 0,5 % av sin BNP i miljöskydd. Sverige avsatte 0,5 %. Under perioden 2014–2020 motsvarade detta sammanlagt omkring 376 miljarder euro i miljöinvesteringar i EU-27 och 13,4 miljarder euro för Sverige.

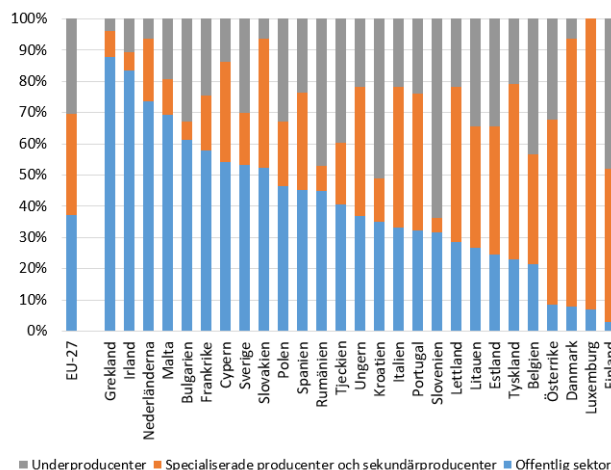
Figur 42: Miljöskyddsinvesteringar i EU-27 (2018, i miljarder euro och % av BNP)¹⁷⁶

Uppdelat per institutionell sektor kom omkring 53 % av Sveriges miljöskyddsinvestering (kapitalutgifter) från den offentliga förvaltningen, ytterligare 17 % från specialiserade producenter (av miljöskyddstjänster, t.ex.

vatten- och avfallsföretag) och 30 % från den klassiska industrisektorn (eller företagssektorn), där företagen vanligtvis bedriver miljörelaterad verksamhet som ett komplement till den huvudsakliga verksamheten. På EU-nivå kommer 37 % från den offentliga sektorn, 33 % från specialiserade producenter och 30 % från industrin (företag) (se figur 43).

Figur 43: Medlemsstaternas miljöskyddsinvesteringar (kapitalutgifter) i EU-27 uppdelat efter institutionell sektor (hela ekonomin = 100 %) 2018¹⁷⁷

En ofullständig uppdelning av investeringar per miljöområde finns tillgänglig på nivån för institutionella sektorer (snarare än ekonominivå) på grund av olika rapporteringsmönster¹⁷⁸. Inom offentlig förvaltning i Sverige gick 50 % av investeringarna i miljöskydd till avfallshantering, 39 % till spillvatten och 5 % till luftföroreningar 2018. När det gäller landets specialiserade producenter gick 69 % av de relevanta investeringarna till avfallshantering och 30 % till spillvatten. När det gäller industrin (företag) gick 32 % av miljöinvesteringarna till skydd mot luftföroreningar, 28 % till skydd av den biologiska mångfalden, 12 % till spillvatten och 10 % till avfallshantering, för att nämna de väsentligaste posterna.

År 2020 uppgick den sammanlagda årliga emissionen av gröna obligationer¹⁷⁹ (inbegripet ett antal tredjeländer)

¹⁷⁵ På ekonominivå, inklusive slutkonsumtion, insatsförbrukning och hushålls, företags och offentlig förvaltnings kapitalutgifter kopplade till varor och tjänster inom miljöskydd. EU-medel ingår inte. Dock kan vissa internationella utgifter ingå utöver inhemska. Uppgiftskälla: Räkenskaper för miljöskyddskostnader, Eurostat. Räkenskaperna för miljöskyddskostnader bygger på [klassificeringen av miljöskyddsaktiviteter 2000](#), undantaget klimat, energi och cirkulär ekonomi.

¹⁷⁶Eurostat, [Environmental protection expenditure accounts](#), 2021.

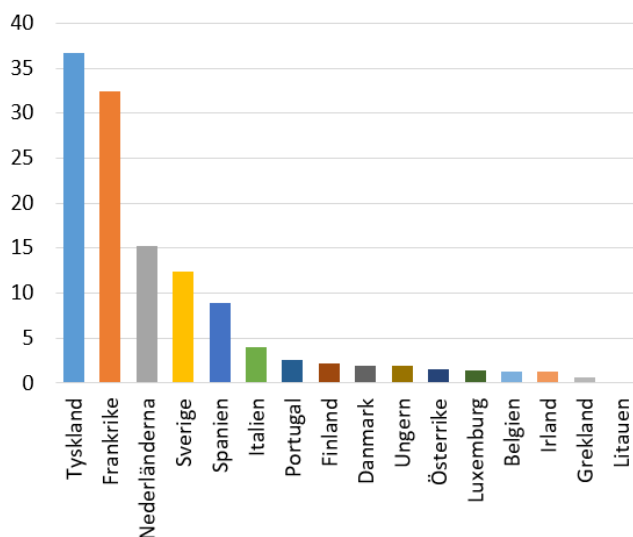
¹⁷⁷ Eurostat, [Environmental Protection Expenditure Accounts](#) (env_epe).

¹⁷⁸ Rapporteringen av uppgifter skiljer sig åt för de tre institutionella sektorerna, vilket gör det svårt att sammanställa uppgifterna. Specialiserade företag tillhandahåller omfattande uppgifter om alla miljöområden (klass 1–9 i klassificeringen av miljöskyddsaktiviteter), men detta är mer sällsynt inom den offentliga sektorn och industrin som ofta enbart rapporterar in (icke-obligatoriska) uppgifter i sammanslagna kategorier (som är svåra att dela upp) eller inte alls.

¹⁷⁹ Gröna obligationer skapades för att finansiera projekt som har positiva miljö- och/eller klimatfördelar. De flesta gröna obligationer är gröna utifrån vad intäkterna från dem används till eller de tillgångar som finansieras. Den allra första gröna obligationen emitterades 2007 med AAA-klassad emittering från multilaterala institutioner, Europeiska investeringsbanken (EIB) och Världsbanken.

till 156 miljarder US-dollar (137 miljarder euro¹⁸⁰), vilket är en ökning från 117 miljarder US-dollar (105 miljarder euro) 2019. Om man begränsar sig till de 27 EU-medlemsstaterna uppgick emissionen av gröna obligationer till 124 miljarder euro år 2020. År 2014–2020 främjade 83 % av de gröna obligationer som emitterats av europeiska länder mål inom energi, byggnader och transporter, 8 % stödde vatten och avfall och ytterligare 6 % stödde hållbar markanvändning (med koppling till bevarande och återställande av ekosystem). Uppgifterna grundas på taxonomin för klimatobligationer, som i stora drag liknar EU:s hållbarhetstaxonomi¹⁸¹. Av denna emittering av gröna obligationer i EU 2020 uppgick Sveriges emitteringsvärde till 12,42 miljarder euro (se figur 44 nedan).

Figur 44: Årlig emittering av gröna obligationer i EU 2020 (miljarder euro)¹⁸²

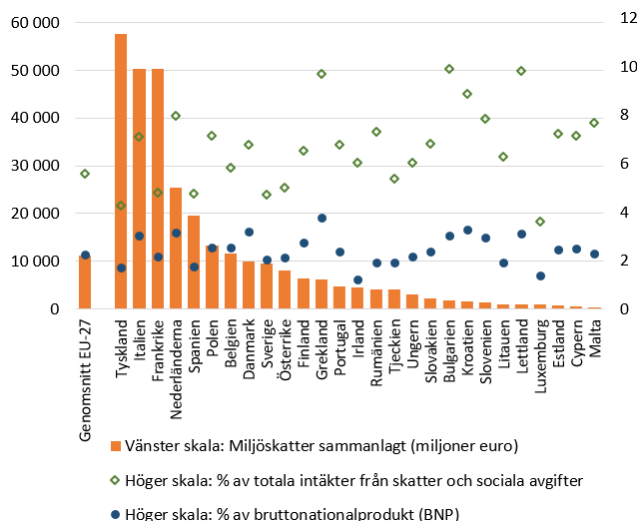
Gröna budgetverktyg

Grön beskattning och grön skatteväxling

Sveriges intäkter från miljömässigt relevanta skatter ligger under genomsnittet i EU. Under 2020 stod miljöskatterna för 2,02 % av BNP (genomsnitt i EU-27: 2,24 %). Den största andelen av miljöskatterna var energiskatter (1,52 % av BNP, vilket kan jämföras med EU:s genomsnitt på 1,74 %). Transportskatterna stod för 0,44 % av BNP (något över EU:s genomsnitt på 0,42 %) och skatterna på föroreningar och resurser låg på 0,06 %,

vilket är lägre än EU:s genomsnitt på 0,08 % (se figur 45). Samma år stod miljöskatterna för sammanlagt 4,73 % av de totala intäkterna från skatter och sociala avgifter (under EU:s genomsnitt på 5,57 %)¹⁸³.

Figur 45: Miljöskatter i EU-27 (2020)¹⁸⁴

I den europeiska gröna given från 2019 framhålls att väl utformade skattereformer kan öka den ekonomiska tillväxten och motståndskraften och främja ett rättvisare samhälle och en rättvis omställning. Skattereformer kan bidra till detta genom att skicka rätt prissignaler och ge incitament till ekonomiska aktörer. Genom den gröna given skapas förutsättningar för omfattande skattereformer, avskaffande av subventioner för fossila bränslen och för en skatteväxling från arbete till utsläpp. Detta uppnås samtidigt som hänsyn tas till sociala aspekter¹⁸⁵. I den gröna given främjas principen om att förorenaren betalar¹⁸⁶, enligt vilken förorenaren bör bära kostnaderna för de insatser som görs för att förebygga, begränsa och åtgärda föroreningar. Principen främjas genom kommissionens projekt för miljöskatter inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd¹⁸⁷.

Enligt kommissionens studie om miljöbeskattning och andra ekonomiska styrmedel (2021) tillämpar Sverige ekonomiska styrmedel för principen om att förorenaren betalar på vatten och avfall i form av

¹⁸⁰ Till Eurostats årliga genomsnittliga växelkurs mellan euro och US-dollar.

¹⁸¹ Interaktiv dataplattform på www.climatebonds.net. Ytterligare information om taxonomin för klimatobligationer: <https://www.climatebonds.net/standard/taxonomy>.

¹⁸² Climate Bonds Initiative, 2022.

¹⁸³ Europeiska kommissionen, [Ensuring that polluters pay - Sweden](#).

¹⁸⁴ Eurostat, [Environmental taxes accounts](#) (env_eta).

¹⁸⁵ COM (2019)640 final, s. 17.

¹⁸⁶ Artikel 191.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt: Unionens miljöpolitik "ska bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala".

¹⁸⁷ Europeiska kommissionen, [Greening taxes- applying polluter pays principle in practice](#).

vattenförbrukningsavgifter respektive volym- och viktbaserade avgifter för avfall¹⁸⁸.

Miljöskadliga subventioner

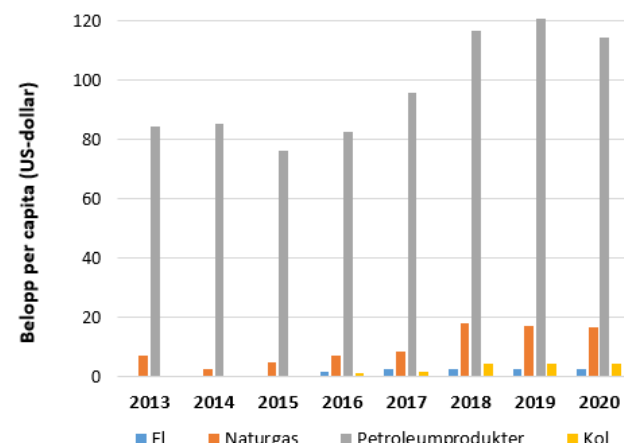
Att ta itu med och ta bort miljöskadliga subventioner är ytterligare ett steg mot mer omfattande skattereformer¹⁸⁹.

Subventioner för fossila bränslen är kostsamma för offentliga budgetar och gör det svårt att nå målen med den gröna given. I många fall kan de även motverka incitament för gröna investeringar. De årliga subventionerna för fossila bränslen har uppgått till omkring 55 miljarder euro i EU sedan 2015. De ökade med 4 % mellan 2015 och 2019, trots att vissa länder (t.ex. Lettland, Litauen, Sverige, Grekland och Irland) lyckades minska dem under samma period. I EU fortsatte subventionerna för petroleumprodukter i sektorer såsom transporter och jordbruk att öka 2015–2019. Subventionerna för kol och brunkol minskade dock tack vare fasta bränslens minskade betydelse för elproduktion. Som andel av BNP varierade subventionerna för fossila bränslen från 1,2 % i Ungern till 0,1 % i Malta 2019 (EU:s genomsnitt låg på 0,4 %). År 2019 uppgick de totala subventionerna för fossila bränslen i Sverige till 2,5 miljarder euro, vilket motsvarar 0,52 % av BNP.

År 2020 minskade de sammanlagda subventionerna för fossila bränslen i EU-27 till 52 miljarder euro (på grund av att förbrukningen minskade som en följd av covid-19-relaterade restriktioner). Utan åtgärder från medlemsstaternas sida kommer dessa subventioner sannolikt att nå samma nivå igen när den ekonomiska aktiviteten tar fart efter 2020¹⁹⁰.

Miljöskadliga subventioner i Sverige visas i figur 46.

Figur 46: Trender för subventioner för naturgas, petroleumprodukter och kol i Sverige¹⁹¹

% av BNP	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Naturgas	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Olja	0,003	0,003	0,003	0,002	0,002	0,002	0,003	0,003
Kol	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Sverige anslog mer än EU-genomsnittet till subventioner för fossila bränslen, och mer än till subventioner för förnybar energi¹⁹².

Nuvarande metoder för grön budgetering

Grön budgetering omfattar olika metoder för klimat- och miljömärkning och klimat- och miljöspårning i budgeten. Vissa EU-medlemsstater använder redan vissa metoder för grön budgetering¹⁹³. Grön budgetering gör det enklare att identifiera och spåra gröna utgifter och gröna intäkter, vilket ökar insynen i budgetpolitikens miljökonsekvenser. Syftet med detta är att göra politiken mer konsekvent och stödja grön politik (som klimat- och miljömål)¹⁹⁴.

Kommissionen har även tagit fram vägledning för klimat- och hållbarhetssäkring som används som verktyg för att bedöma om projekt är stödberättigade och om de följer

¹⁸⁸ Europeiska kommissionen, [Green taxation and other economic instruments](#), 2021

¹⁸⁹ Europeiska kommissionen, [Study on assessing the environmental fiscal reform potential for the EU 28](#), 2016 https://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/pdf/Eu_nomia%20EFR%20Final%20Report%20MAIN%20REPORT.pdf.

¹⁹⁰ Se [tabellen med uppgifter om subventioner för fossila bränslen 2019](#) som grundas på (för kännedom) [COM\(2021\) 950 final](#) och [bilagan](#).

¹⁹¹ OECD [Fossil Fuel Subsidy Tracker](#).

¹⁹² Europeiska revisionsrätten, [Energi beskattning, koldioxidprissättning och energisubventioner](#), 2022.

¹⁹³ Europeiska kommissionen, [Green Budgeting Practices in the EU: A First Review](#), 2021 och OECD, Public Governance Directorate, [Climate Change and Long-term Fiscal Sustainability](#), Working Paper, februari 2021. Klimatförändringar och långsiktig finanspolitisk hållbarhet. Märkning förklaras i Europeiska kommissionen, [Green budgeting practices in the EU: a first review](#), 2021 (s. 7).

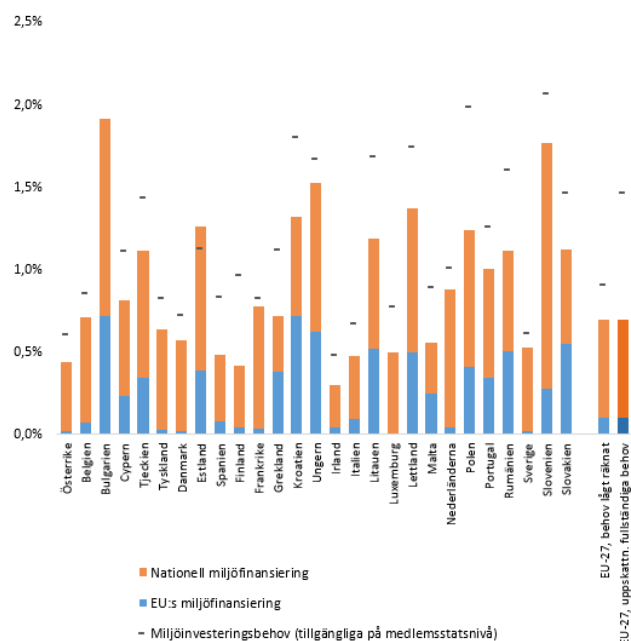
¹⁹⁴ Europeiska kommissionen, [European Commission Green Budgeting Reference Framework](#). Europeiska kommissionen, [Green Budgeting in the EU Key insights from the 2021 Commission survey](#).

miljölågstiftningen och uppfyller kriterierna¹⁹⁵. Kommissionen utarbetade en referensram för grön budgetering¹⁹⁶ och inledde ett projekt för grön budgetering inom instrumentet för tekniskt stöd i syfte att hjälpa medlemsstaterna att utarbeta egna nationella gröna budgetramar som ökar den politiska samstämmigheten och stöder den gröna omställningen. Sverige deltar i kommissionens instrument för tekniskt stöd till grön budgetering som inleddes 2021.

Sammanlagd finansiering jämfört med behoven

EU:s sammanlagda finansiering av miljöinvesteringar beräknas ha uppgått till 0,6–0,7 % av BNP 2014–2020, inräknat både större EU-fonder och nationell finansiering. Siffrorna varierade från 0,3 % (Irland) till 1,91 % (Bulgarien), beroende på hur omfattande miljöutmaningarna i de olika länderna är. Under perioden 2021–2027 beräknas EU:s allmänna behov av miljöinvesteringar uppgå till mellan 0,9 % och 1,5 % av förväntad BNP i EU-27 (2021–2027), vilket tyder på ytterligare ett finansieringsbehov (finansieringsgap) på 0,6–0,8 % av sammanlagd BNP i EU förutsatt att finansieringsnivåerna inte ändras¹⁹⁷.

Figur 47: Sammanlagda planerade miljöinvesteringar (2014–2020) och beräknade behov (2020–2030) i EU-27 (% av BNP)¹⁹⁸

Sveriges finansiering av miljöinvesteringar uppgick uppskattningsvis till 0,53 % av BNP (EU-genomsnitt: 0,7 %) 2014–2020, nästan uteslutande från nationella källor (se figur 47). Behoven av miljöinvesteringar 2021–2027 beräknas uppgå till över 0,61 % av BNP (en uppdelning på landsnivå finns tillgänglig för de behov som omfattas), vilket tyder på ytterligare miljöfinansieringsbehov (finansieringsgap) på minst 0,08 % av BNP. Det blir sannolikt större när behov som för närvarande enbart beräknas på EU-nivå (t.ex. vattenskydd, mer cirkularitet, strategin för biologisk mångfald etc.) tas med.

Prioriterade åtgärder 2022

- Säkerställa tillräcklig finansiering under de kommande åren genom EU-fonder, planen för återhämtning och resiliens och nationell finansiering för att tillgodose investeringsbehoven när det gäller miljöprioriteringar.

¹⁹⁵ Europeiska kommissionen, [Teknisk vägledning om hållbarhetssäkring för InvestEU-fonden](#).

¹⁹⁶ Europeiska kommissionen, *Green Budgeting Reference Framework*, som bygger på OECD Paris Collaboratives granskning av initiativet till grön budgetering, 2017.

¹⁹⁷ Källa: GD Miljös dataanalys. Följande EU-finansieringskällor ingår: ESI-fonderna (Eruf, Sammanhållningsfonden, ESF, ungdomssysselsättningsinitiativet, Ejflu, EHFF), Horisont 2020, Life, Efsi (belopp till EU) och lån från EIB. Nationell finansiering: sammanlagda nationella kapitalutgifter för miljöskydd (investeringar) – källa: Eurostat, räkenskaper för miljöskyddskostnader, dataset. Brytdatum för uppgifterna: slutet av 2021. Observera att den totala finansieringen kan vara större, i synnerhet genom ytterligare indirekta investeringar. Detta kräver vidare analys i framtiden.

¹⁹⁸ Eurostat, [ESI-fondernas portal för öppna data](#), 2021.

6. Miljöstyrning

Information, allmänhetens deltagande och tillgång till rättslig prövning

Människor kan skydda miljön på ett effektivare sätt om de kan förlita sig på de tre pelarna i Århuskonventionen:
i) tillgång till information,
ii) allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och
iii) tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.
Det är av avgörande betydelse för de offentliga myndigheterna, allmänheten och företagen att miljöinformation delas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt¹⁹⁹. Allmänhetens deltagande gör det möjligt för myndigheterna att fatta beslut som tar hänsyn till allmänhetens åsikter. Tillgång till rättslig prövning är en uppsättning garantier som gör det möjligt för privatpersoner och icke-statliga organisationer att använda nationella domstolar för att skydda miljön²⁰⁰. Det omfattar även rätten att väcka talan (talerätt)²⁰¹.

Miljöinformation

Detta avsnitt handlar om genomförandet av Inspiredirektivet. Genom Inspiredirektivet ville man upprätta en europeisk infrastruktur för utbyte av rumslig information där rumslig miljöinformation mellan offentliga myndigheter i hela Europa till hjälp för beslutsfattande över gränserna och för att främja allmänhetens tillgång till informationen i fråga. Geografisk information behövs för god förvaltning på alla nivåer, och den bör vara lättillgänglig och insynsvänlig.

Sverige genomför Inspiredirektivet väl. Sveriges genomförande har granskats utifrån 2021 års lägesrapport²⁰². Det har gjorts goda framsteg med identifiering och dokumentation av uppgifter, och genomförandet ligger på en bra nivå. Det krävs dock fler

insatser för att prioritera miljörelaterade datamängder i genomförandet, särskilt de som anses vara rumsliga datamängder av högt värde för genomförandet av miljölagstiftning²⁰³.

Tabell 4: Resultattavla för Sveriges genomförande av Inspiredirektivet (2016–2020)²⁰⁴

		2016	2020	Förklaring
Effektiv samordning och datadelning				■ Genomförandet av detta krav har kommit långt eller är (nästan) färdigt. De kvarstående frågorna är av mindre slag och kan enkelt åtgärdas. Procent: >89 %
Säkerställa effektiv samordning		■	■	
Datadelning utan hinder		■	■	
Resultatindikatorer för Inspire				■ Genomförandet av detta krav har inletts och har kommit en bit eller en god bit på väg, men det är ännu långt ifrån färdigt. Procent: 31–89 % ■ Genomförandet av detta krav ligger långt efter. Det behövs stora insatser för att komma ifatt med genomförandet. Procent: <31 %
i. Överensstämmelse vad gäller metadata		■	■	
ii. Överensstämmelse vad gäller rumsliga datamängder ²⁰⁵		■	■	
iii. Tillgången till rumsliga datamängder genom visnings- och nedladdningstjänster		■	■	
iv. Överensstämmelse vad gäller nättjänster		■	■	

Allmänhetens deltagande

Offentliggörandet av att förfaranden för miljökonsekvensbedömning och strategisk miljöbedömning har inletts, och allmänhetens möjlighet att lämna synpunkter på planer och projekt som kräver

¹⁹⁹ Århuskonventionen, direktivet om tillgång till miljöinformation (direktiv 2003/4/EG) och Inspiredirektivet (direktiv 2007/2/EG) skapar tillsammans en rättslig grund för utbyte av miljöinformation mellan offentliga myndigheter och allmänheten. I rapporten om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken ligger fokus främst på genomförandet av Inspiredirektivet.

²⁰⁰ Garantierna förklaras i kommissionens tillkännagivande om tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, EUT C 275, 18.8.2017, och en tillhörande vägledning för allmänheten.

²⁰¹ I denna granskningsrapport ligger fokus främst på de åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit för att garantera rätten till tillgång till rättslig prövning och talerätt och för att undanröja andra större hinder för att väcka talan i mål som rör naturen och luftföroreningar.

²⁰² [Inspire-kunskapsbas - Sverige, 2021.](#)

²⁰³ Europeiska kommissionen, [förteckning över värdefulla rumsliga datamängder](#).

²⁰⁴ [Inspire-kunskapsbas](#).

²⁰⁵ Tidsgränserna för när rumsliga data skulle var interoperabla låg 2016 fortfarande i framtiden: 23.11.2017 för de data som omfattas av bilaga I och 21.10.2020 för de data som omfattas av bilagorna II och III. Det bör även hållas i åtanke att denna överensstämmelseindikator i många fall aldrig kommer att nå 100 % överensstämmelse eftersom de flesta länder tillhandahåller datamängder i befintligt skick utöver datamängder som är anpassade enligt Inspire.

någon av dessa bedömningar, är en obligatorisk del av förfarandena. Centraliserad statistisk information om nivån på allmänhetens deltagande i beslutsprocesser rörande dessa förfaranden har dock inte hittats på relevanta webbplatser. Webbplatserna för enskilda länsstyrelser och tillståndsmyndigheter innehåller information för dem som söker tillstånd liksom information om allmänhetens deltagande i miljökonsekvensbedömningar.

Tillgång till rättslig prövning

Icke-statliga organisationer måste inte bevisa att de har ett intresse i det specifika ärendet för att ha talerätt i ett miljörelaterat domstolsmål eller i mål som har betydande inverkan på miljön, men de icke-statliga organisationerna måste uppfylla vissa villkor med koppling till deras rättsliga ställning och verksamhet.

I Sverige är strategiska miljöbedömningar en viktig del av planeringsförfarandet, och bedömningen görs inte separat i förhållande till beslutet om planen eller programmet. Den strategiska miljöbedömningen kan enbart godkännas om planens eller programmets direkta och indirekta konsekvenser anses ha beskrivits på ett tillfredsställande sätt i enlighet med lagen. Om de godkänns noteras det i beslutet rörande planen eller programmet.

På grund av detta system kan den strategiska miljöbedömningen eller någon del av den (t.ex. förhandsbedömning, fastställande av omfattning eller slutligt godkännande av själva miljökonsekvensbedömningen) inte överklagas separat. Miljökonsekvensbedömningen, inbegripet både förfarandekrav och den information den innehåller i ett specifikt ärende, kan dock bestridas när planen som sådan överklagas.

Planer och program är generellt sett inte bindande för allmänheten enligt svensk lag – de är enbart vägledande eller bindande för myndigheter. De betraktas därför inte som beslut som kan överklagas av enskilda personer eller icke-statliga organisationer. Det finns inget rättsmedel mot dessa rättsliga instrument. Ett undantag är kommunala översiktsplaner och regionplaner i enlighet med plan- och bygglagen, som kan överklagas genom laglighetsprövning.

Det finns ett system för regelbunden tillsyn över tillämpningen av lagar och andra författningar via Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän, men det är knappast tillgängligt för allmänheten eller icke-statliga

organisationer. De kan enbart uppmärksamma de organ eller tjänstemän som har befogenhet att inleda ett särskilt tillsynsförfarande på dem.

Det finns ingen organiserad kommunikation om var man kan hitta reglerna om tillgång till rättslig prövning i Sverige. Knapphändig information finns dock på webbplatserna för vissa av de huvudsakliga miljömyndigheterna, såsom Naturvårdsverket²⁰⁶ och Boverket²⁰⁷. Viss allmän information om tillgång till rättslig prövning finns även på Sveriges domstolars webbplats²⁰⁸.

År 2019 riktades en prioriterad åtgärd till Sverige rörande tillgång till rättslig prövning. Den handlade om att ge bättre information till allmänheten om deras rättigheter på detta område. Det konstateras att enbart begränsade framsteg har gjorts.

Prioriterade åtgärder 2022

- Prioritera datamängder om miljö i samband med genomförandet av Inspiredirektivet, särskilt de som anses vara värdefulla rumsliga datamängder för genomförandet av miljölagstiftningen.
- Ge bättre information till allmänheten om deras rätt till tillgång till rättslig prövning, i synnerhet genom att inbegripa länkar på nationella rättsliga och administrativa webbplatser till kommissionens faktablad på e-juridikportalen om möjlighet till rättslig prövning i miljöärenden²⁰⁹.
- Förbättra den berörda allmänhetens möjligheter till rättslig prövning när det gäller överklagande av administrativa och rättsliga beslut, i synnerhet planering med koppling till vatten, natur och luftkvalitet.
- Mät, och spåra, nivån på allmänhetens deltagande i förfaranden för miljökonsekvensbedömningar för att fastställa om den fulla nyttan av allmänhetens synpunkter integreras effektivt i beslutsprocessen och om det krävs åtgärder på nationell eller lokal nivå för att främja deltagandet.

Regelefterlevnad

Säkerställandet av efterlevnaden av miljölagstiftningen omfattar allt arbete som utförs av offentliga myndigheter för att se till att industrier, jordbrukare och andra aktörer uppfyller sina skyldigheter att skydda vatten, luft och

²⁰⁶ Naturvårdsverket, [På väg mot en bättre miljö](#).

²⁰⁷ [Boverket](#).

²⁰⁸ [Sveriges Domstolar](#).

²⁰⁹ [Möjlighet till rättslig prövning i miljöärenden](#).

natur och att hantera avfall²¹⁰. Detta inbegriper stödåtgärder som tillhandahålls av myndigheterna, t.ex. i) främjande av efterlevnad²¹¹, ii) inspektioner och andra kontroller som de utför, dvs. övervakning av regelefterlevnad²¹² och iii) åtgärder som vidtas för att stoppa överträdelser, utdöma påföljder och kräva att skador åtgärdas, dvs. verkställande²¹³. Medborgarforskning och klagomål gör det möjligt för myndigheterna att inrikta sina ansträngningar på ett bättre sätt. Miljöansvar²¹⁴ säkerställer att förorenaren betalar för att avhjälpa eventuella skador.

Främjande och övervakning av efterlevnaden

Fullständig och detaljerad information om utseende och förvaltning av Natura 2000-områden finns på Naturvårdsverkets webbplats och länkar till informationen tillhandahålls av Jordbruksverket. Den information som ges är, förutom informationen om miljövillkoren i den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) direktstöd, inte inriktad på praktiska råd till jordbrukare och markförvaltare. Detta görs i stället via stödsystemet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikens och rapporteras av Jordbruksverket. År 2020 uppdaterade Jordbruksverket föreskrifterna för att skydda jordbruksmarks natur- och kulturvärden²¹⁵.

När det gäller nitratdirektivet tillhandahåller Jordbruksverket (den behöriga myndigheten för genomförandet av direktivet) betydligt mer praktisk information. Webbplatsen innehåller ett brett spektrum av information, vägledning och verktyg med koppling till stallgödsel, användning av gödselmedel och metoder för gårdsledning som stöder genomförandet av reglerna i nitratdirektivet²¹⁶. Informationen online innehåller direkta råd och verktyg för jordbrukare liksom nedladdningsbara publikationer om relevanta frågor,

²¹⁰

Begreppet förklaras i detalj i meddelandet *EU:s åtgärder för att förbättra efterlevnaden av miljölagstiftningen och miljöstyrningen* (COM(2018) 10 final) och tillhörande arbetsdokument från kommissionens avdelningar (SWD(2018) 10 final).

²¹¹

Denna rapport om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken är inriktad på det stöd som ges till jordbrukare för deras efterlevnad av lagstiftningen om natur och nitrater.

²¹²

Denna rapport om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken är inriktad på inspektioner av större industrianläggningar.

²¹³

Denna rapport om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken är inriktad på ligger på tillgängligheten till verkställighetsuppgifter och samordningen mellan myndigheter för att bekämpa miljöbrott.

²¹⁴ Direktivet om miljöansvar 2004/35/EG utgör ramen.

²¹⁵ SJVFS 2020:2

²¹⁶ [Jordbruksverket](#).

såsom minskad förlust av näringsämnen och egenkontroll för efterlevnad. Publikationerna innehåller även mer tekniskt/begränsat stöd såsom beräkningar av gödselmedelsbehov och gödselhantering.

Detaljerad information om planeringen av inspektioner av anläggningar som omfattas av direktivet om industriutsläpp offentliggörs inte. Inspektionsrapporterna registreras hos tillsynsmyndigheten och är – trots att de inte offentliggörs – offentliga handlingar som kan begäras ut av alla intresserade parter. Vidare måste tillståndsinnehavare årligen rapportera om efterlevnaden av tillståndets villkor, och dessa rapporter är likaså offentliga handlingar som kan begäras ut. Naturvårdsverket är enligt lag skyldig att rapportera till regeringen om tillsynen enligt miljöbalken (kapitel 3 i miljötillsynsförordningen). Rapporten finns tillgänglig på Naturvårdsverkets webbplats och resultaten offentliggörs även i form av ”öppna data”²¹⁷.

Hantering av klagomål och medborgarforskning

En rad olika onlineverktyg finns tillgängliga: På Polismyndighetens webbplats finns en sida om miljöbrott, och allmänheten uppmuntras att rapportera misstänkta miljöbrott genom att ringa det nationella nödnumret²¹⁸. På Åklagarmyndighetens webbplats finns en sida om miljöbrott med närmare information om hur allmänheten kan rapportera misstänkta miljöbrott direkt till polisen eller Åklagarmyndigheten²¹⁹ (med relevanta kontaktuppgifter). Allmänheten kan även rapportera misstänkta överträdelser av kemikalielagstiftningen på Kemikalieinspektionens webbplats²²⁰ via ett enkelt formulär med rullgardinsmenyer. Personen som rapporterar överträdelsen kan välja att vara anonym och kan även be om återkoppling på rapporten. Dessutom kan allmänheten lämna klagomål till Riksdagens ombudsmän om de misstänker att en offentlig myndighet inte agerar i enlighet med lagstiftningen eller för att exempelvis lämna klagomål om förvaltningen i miljöärenden²²¹.

Någon sammanfattning av tillgänglig information verkar inte ha offentliggjorts, men det finns regeringsinitiativ och policydokument som uppmuntrar till medborgarforskning. När det specifikt gäller användning av upplysningar från allmänheten för att förbättra efterlevnaden ordnas aktuella kampanjer, t.ex. ”Öppet

²¹⁷ Öppna data från [Naturvårdsverket](#).

²¹⁸ [Polismyndigheten](#).

²¹⁹ [Åklagarmyndigheten](#).

²²⁰ Tipsa Kemikalieinspektionen.

²²¹ [Riksdagens ombudsmän](#).

öga”²²² som lanserades av Naturvårdsverket och länsstyrelserna 2016 och uppmuntrar allmänheten att rapportera misstänkta miljöbrott. Kampanjen pågår och en uppdaterad mapp om den finns tillgänglig på länsstyrelsernas webbplats²²³.

Efterlevnad och tillsyn

Brottsförebyggande rådet (Brå) är ett kunskapscentrum för rättssystemet. Brå ansvarar för officiell statistik över brott och tillhandahåller detaljerad statistik om miljöbrott. Brå definierar ”miljöbrott” som ”att förorena mark, luft eller vatten eller på annat sätt påverka miljön så att det kan skada djur och växter eller människors hälsa”. Enligt Brå är de vanligaste anmälda och lagförda brotten mot miljöbalken miljöbrott (exempelvis föroreningar eller olägenheter), otillåten miljöverksamhet (tillstånd för en viss verksamhet saknas eller att villkoren överträds) samt nedskräpning²²⁴. Webbplatsen innehåller information om vad som betraktas som ett miljöbrott, och antalet rapporterade, lagförda och lösta brott per år.

Genomdrivandet av miljölagstiftningen är i stor utsträckning decentraliserat i Sverige och genomförs av länsstyrelserna och kommunerna. Miljösamverkan Sverige är ett nationellt organ för samverkan mellan länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten²²⁵. Det övergripande målet med organet är att ge en mer enhetlig myndighetsutövning när det kontrolleras att miljölagstiftningen efterlevs. I det syftet framställer organet operativa checklistor och andra dokument som är utformade för att stödja inspektörer när de kontrollerar efterlevnaden av miljölagstiftningen.

Avfallslagstiftningen betraktas som ett särskilt område som kräver samarbete mellan myndigheter. I februari 2021 gav regeringen en rad olika organ (Naturvårdsverket, länsstyrelserna, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket) i uppdrag att lägga fram en rapport om situationen när det gäller olaglig avfallshantering och förslag till åtgärder för att ytterligare förebygga och avskräcka brott på avfallsområdet. Rapporterna beräknas vara färdiga i mars 2022.

Direktivet om miljöansvar

Det tycks inte finnas någon central databas för registrering av ärenden enligt direktivet om miljöansvar eller andra fall av miljöförstöring. Det finns en nationell databas som förvaltas av länsstyrelserna där förorenade, åtgärdade eller områden/platser som kan misstänkas vara förorenade registreras²²⁶. De registrerade områdena har identifierats och inventerats av länsstyrelserna med hjälp av riktlinjer från Naturvårdsverket²²⁷. De har dock inte kopplats till direktivet om miljöansvar för att säkerställa att principen om att förorenaren betalar genomförs.

Prioriterade åtgärder 2022

- Ta fram en nationell databas för miljöförstörelseärenden där ärenden enligt direktivet om miljöansvar lyfts fram och fullständig information om relevanta ekonomiska påföljder tillhandahålls.

Effektivitet hos miljöförvaltningar

Alla som deltar i genomförandet av miljölagstiftningen på EU-nivå och på nationell, regional och lokal nivå måste ha sakkunskaper, redskap och kapacitet att säkerställa att lagstiftningen och styrningen av tillsynsförfarandet får avsedd verkan.

Administrativ kapacitet och kvalitet

Sverige ligger på plats 8 av 180 i 2020 års index över miljöprestanda²²⁸. I dagsläget kan antalet klagomål och överträdelser på miljöområdet anses ligga under EU-genomsnittet. Överlag går det att se en förbättring av genomförandet av EU:s miljölagstiftning de senaste tio åren inom olika sektorer. Framsteg har t.ex. gjorts när det gäller genomförandet av miljöbedömningar. Ett aktuellt lagstiftningspaket som skulle påskynda tillståndsprövningen av ”projekt av nationellt intresse” gav upphov till vissa tvivel, men inte allvarliga problem har identifierats i samband med genomförandet.

Sverige uppvisar goda resultat när det gäller digitala offentliga tjänster. Landet ligger i framkant när det gäller tillhandahållande av digitala offentliga tjänster bland EU-länderna. Det hamnade på tredje plats i EU-27 i 2021 års upplaga av indexet för digital ekonomi och digitalt

²²² Svenska Dagbladet, *”Öppet öga” kamp mot naturbrott.*

²²³ lansstyrelsen.se.

²²⁴ Brottsförebyggande rådet, *Miljöbrott.*

²²⁵ Startside – Miljösamverkan Sverige.

²²⁶ Länsstyrelsen i Stockholm: Kartor över förorenade områden.

²²⁷ Naturvårdsverket, *Metodik för inventering av förorenade områden.*

²²⁸ [Index över miljöprestanda.](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=main&init=1&language=en&code=sdg_12_8_1)

samhälle (Desi) med 66,1 poäng jämfört med EU:s genomsnitt på 50,7 poäng²²⁹.

Naturvårdsverket erbjuder en rad olika e-tjänster med koppling till utökat producentansvar, deklarering av kväveoxidutsläpp, gränsöverskridande transporter av avfall (Nordic TFS) och avfallsregistret.

Samordning och integrering

Såsom nämndes i rapporten om granskningen av genomförandet av miljöpolitiken 201 och 2019 utgör införlivandet av det reviderade direktivet om miljökonsekvensbedömning²³⁰ tillfälle att effektivisera regelverket för miljöbedömningar. Trots att ett fullständigt införlivande var försenat vid tidsfristen (maj 2017) har Sverige nu införlivat det reviderade direktivet. Kommissionen håller på att bedöma hur väl direktivet har införlivats genom kontroller av överensstämmelse.

Kommissionen uppmuntrar en effektivisering av miljöbedömningarna för att undvika dubbelarbete och överlappningar i miljöbedömningarna för projekt. Genom effektivisering kan dessutom onödiga administrativa bördor minskas och beslutsfattandet ske snabbare, förutsatt att det inte äventyrar kvaliteten på miljöbedömningarna²³¹. Sverige hade redan effektiviserat miljöbedömningarna enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning och habitatdirektivet innan direktivet om miljökonsekvensbedömning reviderades. Samordnade förfaranden har inrättats för direktivet om miljökonsekvensbedömning, ramdirektivet för vatten och direktivet om industriutsläpp.

Reformer genom kommissionens instrument för tekniskt stöd

Kommissionen stöder genomförandet av miljölagstiftningen och den gröna omställningen både genom EU:s finansieringsprogram och genom att bevilja tekniskt stöd, bland annat inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd.

Sverige hade inte aktivt begärt stöd inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd för miljöreformer förrän

2022 när landet lämnade in en begäran om tekniskt stöd för genomförandekapacitet för hållbar grön utveckling i europeiska arktiska nordliga glesbefolkade områden. Kommissionen uppmuntrar Sverige att använda verktyget oftare under de kommande åren.

TaieX peer-to-peer-projekt för granskningen av genomförandet av miljöpolitiken

Verktyget "TAIEX EIR Peer-to-Peer"²³² lanserades av kommissionen 2017 för att främja ömsesidigt lärande bland miljömyndigheter.

Under rapporteringsperioden deltog Sverige i en workshop om cirkulär och giftfri återföring av fosfor från avloppsslam (2019). Sverige har även deltagit i två workshoppar med flera länder om livscykelstrategier och cirkularitet i politik och upphandlingsplanering (2019) och ammoniakminskande teknik och åtgärder (2021).

²²⁹ [Europeiska kommissionen, index för digital ekonomi och digitalt samhälle \(Desi\) 2021.](#)

²³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/52/EU av den 16 april 2014 om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

²³¹ Kommissionen utfärdade under 2016 ett vägledande dokument om införandet av samordnade och/eller gemensamma förfaranden som samtidigt är föremål för bedömningar inom ramen för direktivet om miljökonsekvensbedömning, habitatdirektivet, vattendirektivet och direktivet om industriutsläpp (EUT C 273, 27.7.2016, s. 1).

²³² [TAIEX - granskning av genomförandet av miljöpolitiken - PEER 2 PEER - Environment - Europeiska kommissionen \(europa.eu\).](#)